

VAHİD ƏBDUS-SALAM BALI

*İNSANIN CİN VƏ
ŞEYTANLARDAN
QORUNMASI*

www.islamevi.az

Bakı 2003

Müəllif:	Vahid Əbdus-Salam Bali
Tərcümə rus dilindən:	F.S. Sələfi-Qurbanov
Redaktor və elmi araşdırma:	R. Həsənov
Dizayn və kompüter yığımı:	A. Qurbanov

İnsanın cin və şeytanlardan qorunması.

Kitabda Quran və Peyğəmbərin (s.a.s.) hədislərinə əsaslanaraq insanın cin və şeytanlardan qorunması qaydaları açıqlanır.

Oxucu kütləsinə təqdim olunan bu kitabı müxtəlif dillərə tərcümə edilmiş əvvəlki çaplardan fərqləndirəcək xüsusiyyətlərdən biri də onun üzərində elmi araşdırma aparılmasıdır.

Kitabın çap etmək, surətini çıxartmaq və digər hüquqları qorunur.

123495012
VS ----- 2003
018-9

© *Vahid Əbdus-Salam Bali*

© *"Gənclik" nəşriyyatı*

İNSANIN CİN VƏ ŞEYTANLARDAN QORUNMASI

Ön söz

İnsana bilmədiklərini öyrədən Allaha həmdü-sənalar olsun! Sonuncu peyğəmbəri Məhəmmədə (s.ə.s.), ailəsinə, sahəbələrində və onların yolunu davam etdirən hər bir kəsə Onun salət¹ (tərif) və salamı olsun!

Oxucu kütləsinə təqdim olunan bu kitabı müxtəlif dillərə tərcümə edilmiş əvvəlki çaplardan fərqləndirəcək xüsusiyyətlərdən biri də onun üzərində elmi araşdırma

¹ Ərəb dilində "salət" sözünün lüğəti mənası dua, cəm şəkli isə "salavat"dır ("Lisənul Arab" əsəri, "sad" fəsli). Necə ki, Tövbə surəsinin 103-cü ayəsində bu söz lüğəti mənada işlədilir. Onun dini mənası isə qoşulduğu sözdən asılı olaraq dəyişə bilər. Məsələn "salətul-muslimi" müsəlmanın namazı, "salətul-mələikəti" mələklərin duası, "salətullah" Allahın kimisə Öz dərgahında tərif etməsi mənalərini verir. Buna baxmayaraq bir çox tərcümə kitablarında "sallallahu", "Allahumməsalli", "salavatullah" və s. bu kimi birləşmələr "Allahın xeyir-duası" və ya "Allahın xeyir-duası və bərəkəti" mənalərində tərcümə olunur. Buxarinin sənədsiz bir rəvayətində Əbul Aliyə demişdir: "Allahın salatı (Onun kimisə) mələklər yanında tərif etməsi, mələklərin salatı isə duadır." ("Fəthul Bari" əsəri, Fəsil: 65, Əhzab surəsinin təfsiri, bölüm: 10). Əbul Aliyənin bu sözlərini İsmayıl ibn İshaq əl-Cəhdami tam bir sənədlə rəvayət etmiş və Məhəmməd Nasir onun səhih olduğunu bildirmişdir. ("Fadlus-saləti alə-nəbi" əsəri, səh. 95, Məhəmməd Nasirin araşdırması ilə). Məhəmməd Saleh demişdir: "Bu barədə deyilənlərin ən gözəli Əbul Aliyənin (A. r.) sözləridir. O demişdir: "Allahın Peyğəmbəri üzərinə olan saləti Onun ən yüksək dərəcədə tərifidir." Allahın salətini rəhmət mənasında açıqlayan kimsəyə gəlincə onun sözü (əsas baxımından) zəifdir." ("Şərh əl-Əqidə əl-Vasitiyyə" əsəri, 1/46).

aparılmasıdır. Dinini sübut və dəlillərlə öyrənən hər bir müsəlmanı sevindirəcək bu əsərdə müzakirə edilən məsələyə əlavə izahatlar verilmiş, onun götürüldüyü mənbə dəqiqləşdirilmiş və ya artırılmış, yox əgər mənbə göstərilən yerdə tapılmadıqda, əslinə uyğun olaraq mətn dəyişdirilmişdir. Məsələn, "Səkkizinci qala"nın 6-cı bəndində gətirilən hədisin Buxari və Muslimin "Səhih" əsərində olduğu bildirilir. Bəli, bu belədir, lakin bir şərtlə ki, hədis mətnə uyğun olaraq deyil, məna Buxari və Muslimin "Səhih" əsərlərindədir. Bu halda göstərilən mənbəyə uyğun dəyişiklik edilmiş və hədis adı çəkilən əsərlərdə olduğu kimi təqdim olunmuşdur. "Onyedinci qala"nın 3-cü bəndində sübut gətirilmiş hədisin əsl rəvayətçisi Abdulla ibn Amr olduğundan o, təcrübəsizlik ucbatından səhv yazılmış rəvayətçi ilə (yəni Abdulla ibn Ömər) dəyişdirilmişdir.

Hörmətli oxucu nəzərə almalıdır ki, bu əsər Azərbaycan dilinə ilkin olaraq rus dilindən çevrilmiş və sonradan tərcüməçinin əlyazması ərəb məxəzlərinə istinadla araşdırılmışdır.

"İnsanın cin və şeyytlərdən qorunması" adlı əsərə tərəfimizdən birsıra əsaslı iqtibaslar əlavə edilmişdir ki, onlar sətiraltı qeydlərdə (R) işarəsi ilə göstərilmişdir.

Allahım, bu araşdırma ilə Şeyx Vahid Əbdus-Salam Balinin savabını daha da artır!

Ramil Həsənov

Rəhimli, mərhəmətli Allahın adı ilə!

Müqəddəs və Qüdrətli Allah Adəmi yaradaraq bütün mələklərə əmr etdi ki, ona səcdə etsinlər.

«Sizi (babanız Adəmi) yaratdıq, sonra sizə surət verdik və mələklərə: «Adəmə səcdə edin!» – dedik. İblisdən başqa hamısı səcdə etdi. O, səcdə edənlərdən olmadı»².

Bütün mələklər Allahın hökmünə itaət edərək səcdə etdilər, ancaq onlardan biri³ səcdə etməkdən boyun qaçırdı. Bu İblis idi. O, mələklərin arasında yaşamasına baxmayaraq, onların təbiətindən deyildi. Onun tarixi belədir.

Yer üzərində insanlara qədər cinlər (ərəbcə – «gözə görünməz varlıq»⁴, Qur'ana görə – Allahın «təmiz» oddan

² Əl-Əraf, 11

³ (R) Təfsir kitablarında İblisin mələk olması rəyinin mövcudluğuna baxmayaraq, onun cin tayfasına mənsub olduğunu və mələklərdən fərqləndiyini isbat edəcək açıq-aşkar Quran ayələri vardır. Uca Allah buyurur: **"(Ya Muhamməd!) Xatırla ki, bir zaman mələklərə: "Adəmə (təzim məqsədilə) səcdə edin!" -demişdik. İblisdən başqa hamısı səcdə etdi. O, cinlərdən (cin tayfasından) idi. O öz Rəbbinin əmrindən çıxdı. Onlar sizin düşmənləriniz olduğu halda, siz Məni qoyub onu və nəslini (övladını özünü) dostmu tutursunuz? Bu zalimlər üçün necə də pis dəyiş-düyüşdür!"** (əl-Kəhf surəsi, 50). Ayədə İblisin cinlərdən olması və onun nəslinin mövcudluğundan xəbər verilir. Əlavə məlumat üçün İsmayıl ibn Kəsirin "Təfsir əl-Quranil Azim" adlı əsərinə bax: (1/114).

⁴ (R) Ərəb dilçiliyində "cin" sözün kök hərflərindən (yəni "cim" və "nun" hərflərindən) təşkil olunmuş hər hansı bir söz, gözlə görülməyən varlıqlara deyilə bilər. Məsələn, adı çəkilən cinlərin "cin" və ya ana bətnində olan uşağın "cənin" adlanmasına səbəb onların insan tərəfindən görülməməsidir. Həmçinin "cənnət" bağlarının sıx və qol-budaqlı ağacları altında dayanan adamın nəzərə çarpmaması onların da bu kökdən alınmasına səbəb olmuşdur. Təəssüf ki, bəzi tərcümə kitablarında bu sözün ərəb deyil qeyri dillərdəki mənası verilir. Nümunə olaraq bu kitabın rus dilindəki tərcüməsinə baxmaq kifayətdir. Beləki orada "cin" sözünün ərəb dilində "dux" yəni ruh mənasını ifadə etməsi bildirilir. Lakin bu heç də belə deyildir. Bax: Ərəb sözlərinin 18 cildlik izahlı lüğət kitabı "Lisənul Arab", 3-cü cild, səh. 217-221.

yaratdığı varlıqlar⁵) yaşamışlar. Lakin bu cinlər Allahın bütün hökmlərini rədd edərək, Yerdə günah əməllər yaymağa başladılar. Allah mələkləri göndərdi və onlar cinləri qovub dağıtdılar və əksəriyyətini məhv etdilər. Onlardan ancaq az bir hissəsi adalara və mağaralara sığınaraq xilas oldular. Mələklər özləri ilə ancaq İblis adlı balaca cini göyə apardılar. O, onlarla birgə qalaraq Allaha ibadət edir və onu tərifləyirdi. Özünün itaəti ilə az qala mələklərin dərəcəsinə çatmışdı⁶.

Budur, Allah mələklərə əmr edir ki, palçıqdan yaratdığı Adəmə səcdə etsinlər (mələklər nurdan, cinlər isə oddan yaradılmışdı). Bu, onlar üçün sanki sədaqətliliyin sınağı idi. Mələklər də hamısı bir nəfər kimi Adəmə səcdə edərək Allaha öz sədaqətlərini təsdiq edirlər, təkəcə İblisdən başqa. O isə bunu etməkdən boyun qaçırır.

«(Allah İblisə) «Mən sənə əmr edəndə sənə səcdə etməyə nə mane oldu?» - deyə buyurdu. (İblis): «Mən ondan daha yaxşıyam (üstünəm), çünki Sən məni oddan, onu isə palçıqdan yaratdın!» -dedi»⁷.

Neçə illər Allaha sədaqətlə xidmət edən İblis birdən təkəbbürlük göstərir və Allahın bir əmrinə tabe olmur. Cavabı necə oldu? Allah İblisə nə hökm çıxartdı?

(Allah) buyurdu: «Cənnətdən (və ya səmalardan) çıx. Sən mələksən! (Dərgahımdan qovulmuş və rəhmətimdən kənar edilmişsən!) Sən Qiyamət gününə qədər lənətlənmişsən»⁸.

Yeni, Allahı bizdən yaxşı tanıyan, həmçinin neçə-neçə illər mələklərlə bərabər Ona səcdə edən İblis, özünün təkəbbürü üzündən Allahın təkəcə bir əmrini yerinə yetirmədiyini üçün imansızlar arasına düşdü, lənətləndi və əbədi olaraq Cəhənnəmdə qalmağa məhkum edildi.

⁵ **(R)** Uca Allah "ər-Rəhman" surəsinin 15-ci ayəsində buyurur: **"(Cinlərin əcdadı) cannı da tustüsüz (təmiz) oddan O xəlq etdi."**

⁶ **(R)** İsmayıl ibn Kəsirin "əl-Bidəyə və ən-Nihəyə" əsəri, 1-ci cild, səh. 82.

⁷ əl-Əraf, 12

⁸ əl-Hicr, 34-35

O kəslər ki, özlərini müsəlman adlandırırlar, yaxşıca düşünməlidirlər. Çünki «muslimun» (müsəlman) sözünün özü «Allaha müti olan», yəni, Allahın bütün hökm və əmrlərini yerinə yetirəni bildirir.

Bu gün müsəlman bu ada uyğundurmu? Hər addımda Allahın hökmlərini pozduğu və çox vaxt tövbə etməyi fikirləşmədiyi halda onun özünü müsəlman adlandırmağa haqqı varmı? Ona kifayət edərmə ki, qəlbi ilə Allaha inansın, Allahın dinindən isə ancaq ona xoş gələnləri etsin, ona xoş gəlməyənlərinə isə diqqət yetirməsin? İnsana belə iman kömək edərmə?

Yox, kömək etməz! Allah Özünün bütün yaratdıqlarından Onun əmrlərinə tam və danışqsız təbə olmağı tələb edir. Başqa cür olsaydı İblis inamsızlar arasına düşməzdi. Elə buna görə də əmin olmaq olar ki, kim ki, Allahın hökmlərinə tam təbə olmur, İblisin yolu ilə gedir və Qiyamət günü onlar hamısı İblisin ardınca dəstə-dəstə Cəhənnəmə gedəcəklər. Bu sonuc çox pis olacaq!

Adəmi Cənnətdə yerləşdirdiyi zaman Allah İblisi lənətlədi. İblis Ondən möhlət istədi və Allah onu ona verdi.

(İblis) dedi: «Mənə Qiyamətə qədər möhlət ver!». (Allah) buyurdu: - «Sən möhlət verilənlərdənsən!». (İblis) dedi: «Sən mənə (Adəmə səcdə etmədiyimə görə) azdırıb yoldan çıxartdığın üçün mən də Sənin düz yolunun üstündə oturub insanlara (Sənə ibadət və itaət etməyə) mane olacağam! Sonra onların qarşılarından və arxalarından, sağlarından və sollarından gələcəyəm və Sən onların əksəriyyətini şükr edən görməyəcəksən!»

(Allah) buyurdu: «Oradan (Cənnətdən) rüsvay olmuş və (mərhəmətimdən) kənar edilmiş (qovulmuş) halda çıx. Onlardan (insanlardan) hər kim sənə uysa (cəzasını alacaq). Əlbəttə, Cəhənnəmi sizin hamınızla dolduracağam! Ey Adəm! Sən zövcənlə birlikdə Cənnətdə sakin ol! Hər ikiniz istədiyiniz yerdən (Cənnət meyvələrindən dərib) yeyin, ancaq bu ağaca yaxınlaşmayın, yoxsa (özünüzə) zülm edənlərdən olarsınız!»

Şeytan (Adəmin və Həvvanın) örtülü ayıb yerlərini özlərinə göstərmək məqsədilə onlara vəsvəse verib dedi: «Rəbbiniz sizə bu ağacı yalnız mələk olmamağınız və ya (Cənnətdə) əbədi qalmamağınız üçün qadağan etmişdir». (Şeytan) həm də onlara: «Mən, əlbəttə sizin xeyirxah məsləhətçilərinizdənəm», - deyərək içdi. Beləliklə, (Şeytan) onları batıl sözlərlə aldatdı. (Adəm və Həvva) ağacın meyvəsindən daddıqda ayıb yerləri (gözlərinə) göründü. Onlar Cənnət (ağaclarının) yarpaqlarından (dərib) ayıb yerlərinin üstünü örtməyə başladılar. Rəbbi onlara müraciət edib buyurdu: «Məgər sizə bu ağacı (ağaca yaxınlaşmağı) qadağan etməmişdimmi? Şeytan sizin açıq-aşkar düşməninizdir, deməmişdimmi?» (Adəm və Həvva): «Ey Rəbbimiz! Biz özümüzə zülm etdik. Əgər bizi bağışlamasan və mərhəmət etməsən, biz, şübhəsiz ki, ziyana uğrayanlardan olanıq!» – dedilər. (Allah) buyurdu: «Bir-birinizə düşmən olaraq (Cənnətdən yer üzünə) enin. Yerdə sizin üçün bir müddət (əcəliniz çatana qədər) sığınacaq və dolanacaq vardır. (Allah) buyurdu: «Orada yaşayacaq, orada öləcək və oradan (dirildilib) çıxarılacaqsınız!»⁹.

Burada ortaya bir məsələ çıxır: Adəm niyə kafirlər arasına düşmədi, axı o da Allahın əmrini pozmuşdu? Ona görə ki, Adəm elə o saat etdiyi əmələ peşman olub tövbə etdi, İblis isə tövbə etmək haqqında heç düşünmədi də. Deməli, Allah öz bəndələrindən günahlarının necəliyindən asılı olmayaraq, bu dünyada nə qədər sağdırlarsa, onların tövbəsini qəbul edir. Lakin orada, Qiyamət günündə tövbə qəbul edilmir, orada hər kəs bu Yerdə öz etdikləri işləri üçün hesablaşmalı, cavab verməli olacaq. İnsan həyatı yer üzündə sınaq müddətidir. Allah İblisi insanları doğru yoldan çıxarmaq üçün bütün səylərini sərf edən bir sınaq etmişdir. Lakin Allah Quranda bizi xəbərdar edir:

«Ey Adəm oğulları! Ayıb yerlərini özlərinə göstərmək üçün libaslarını soyundurub valideyninizi (Adəm və Həvvanı) Cənnət-

⁹ əl-Əraf, 14-25

dən qovdurduğu kimi, Şeytan sizi də aldadıb yoldan çıxartmasın. Şübhəsiz ki, o (Şeytan) və onun camaatı sizləri sizin onları görə bilmədiyiniz yerlərdən görürlər. Biz şeytanları iman gətirməyənlərin (kafirlərin) dostları etdik»¹⁰.

İblisin qəbiləsi – ona xidmət edən, onun ardınca gedən cinlər, insanlar və heyvanlardır. Onların hamısını şeytan adlandırırlar.

Budur həməən o İblis, lənətə gəlmiş, Cənnətdən qovulduqdan sonra onun insanları doğru, haqq yoldan çıxarmaqdan başqa bir işi yoxdur. Bu uzun müddət ərzində o, yalan və aldatmalar ixtira etmək üzrə həddən ziyadə böyük təcrübə əldə edə bilmişdir. Bütün bunları o, insanlardan olan qəbiləsinə də öyrədir.

Belə bir təcrübəli düşməne qarşı dayanmaq üçün onu öyrənmək, onun bütün zəif tərəflərini, onun yoldançıxarma üsullarını, dərəcələrini, onun gələ biləcəyi, daxil olacağı qapı və yarıqları və həm də ona qarşı sədd çəkməyi bacarmaq vacibdir.

Əlbəttə ki, bütün bu bilikləri bizə Allah-təala verə bilər, bunları ancaq Onun Kitabı – Qurandan və Onun elçisi Muhəmmədin (s.ə.s.) Sünnəsindən götürə bilərik.

Bizim həyatda iki yolumuz var: Allahın yolu. O, bu yolu Özünün elçisi (s.ə.s.) vasitəsilə bizə vermişdir. Digər yol İblisin yoludur ki, onu çoxsaylı bəzədilmiş ciğırlara ayırmışdır və nəticədə onlar əbədi alovlanan oda doğru aparacaqlar. Allahın yolu isə insanı bütün istəkləri və arzularının gerçəkləşdiyi, onun qocalıq, xəstəlik, qorxu və kədər görməyəcəyi əbədi xoşbəxtlik məkanı Cənnətə aparır. Təbii ki, ağılı başında olan hər kəs Cəhənnəmi Cənnətdən üstün tutmaz.

Bu kitabda biz çalışacağıq ki, bu yolları, yəni Haqq yolunu İblisin yolundan necə ayırmağı sizə izah edək. Ümid edirik ki, Vahid Allaha səmimi qəlbdən sitayiş etmək istəyənlərə və əbədi Cənnəti özlərinin məskəni seçənlərə xeyir gətirmiş olarıq.

¹⁰ əl-Əraf, 27

Allah bizə kömək olsun!

Müəllifdən

Aldanılmanın dərəcələri

Birinci dərəcə: Allaha şəriq qoşmaq (şirk).

Şirk – Allaha şəriq qoşma, həm də Allaha və Onun Elçisinə (s.ə.s.) ədavət bəsləməkdir. Şeytan insanı imansızlığa sövq etməyə çalışdıqda öz işində zəifliyə yol vermir. İnamsızlıq – Şeytanın bəndədən istədiyi ilk addımdır ki, ona nail olmayınca, insandan əl çəkmir. Şeytan bunu əldə etdikdən sonra onu öz döyüşçüləri sırasına götürür və sonuncu, öz növbəsində İblisin moizəçisinə, təbliğatçısına və köməkçisinə çevrilir.

İkinci dərəcə: yenilikçilik (bidət).

Şeytan üçün yenilikçilik əxlaqsızlıq və günahlardan daha xoşdur, çünki bidətin (yenilikçiliyin) zərəri birbaşa Allahın dininə təsir edir, bu – (digərlərinə də) keçici ziyandır, bu – tövbəsiz günahdır, bu – peyğəmbərlərin çağırışına ziddir, imansızlığa və bütperəstliyə qapıdır. Şeytan insandan bu yenilikçiliyi əldə etdikdə o, onun köməkçisinə çevrilir. Lakin şeytan insanı bu dərəcəyə sala bilmədikdə və bu bəndə yenilikçiliyin düşməni olduqda, şeytan onu başqa dərəcəyə keçirməyə səy göstərir.

Üçüncü dərəcə: böyük günahlar.

Şeytan bu iki dərəcədən sonra insanı böyük günahlara batırmağa daha çox səy göstərir. Xüsusən də əgər bu şəxs alimdirsə və ardınca gedənlər varsa! Bununla adamları bu alimdən uzaqlaşdırmaq niyyəti güdən şeytan daha sonra isə onun səhvlərini və günahlarını adamlar arasında yayır. Hətta öz pozucu hərəkətləri ilə onların içərisindən belə bu işləri yayacaq şəxsləri də müəyyənləşdirir. O kəslər bunları Allah xatirinə və

*İslam mənafeyi üçün yaydıqlarını iddia etdiklərinə baxmayaraq,
əslində İblisin köməkçiləridir.*

Uca Allah Öz kitabında buyurmuşdur:

(إِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ أَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِينَ آمَنُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ) [النور: 19]

«Möminlər arasında (onları nüfuzdan, hörmətdən salmaq məqsədilə) pis söz yaymaq istəyənləri dünyada və axirətdə şiddətli bir əzab gözləyir. (Hamının əməlini, yayılan şaiyələrin, atılan böhtanların doğru olub-olmadığını) ancaq Allah bilir, siz bilməzsiniz!»¹¹.

Dördüncü dərəcə: kiçik günahlar.

Kiçik günahlar böyük miqdarda yığıldıqda onları törədən şəxs məhv ola bilər.

İmam Əhmədin Səhl ibn Səddən nəql etdiyi hədisdə Allahın elçisi (s.ə.s.) buyurmuşdur:

(إِيَّاكُمْ وَ مُحَقَّرَاتِ الدُّنُوبِ ! فَإِنَّمَا مَثَلُ مُحَقَّرَاتِ الدُّنُوبِ كَمَثَلِ قَوْمٍ نَزَلُوا بَطْنَ وَادٍ فَجَاءَ ذَا بَعُودٍ، وَ جَاءَ ذَا بَعُودٍ ، حَتَّى حَمَلُوا مَا أَنْضَجُوا بِهِ خُبْرَهُمْ وَ إِنَّ مُحَقَّرَاتِ الدُّنُوبِ مَتَى يُؤْخَذُ بِهَا صَاحِبُهَا تُهْلِكُهَا)

[صحيح الجامع الصغير وزيادته للألباني رقم: 2686]

«Kiçik günahlardan çəkinin. Kiçik günahlar dərədə dayanmış adamlara bənzəyir. Hərəyə bir ağac parçası gətirərək tonqal üçün yanacaq toplayıb özlərinə yemək bişirirlər. Həqiqətən, kiçik günahlar böyük miqdarda toplandıqda qulu məhv edirlər»¹².

Əgər şeytan Allahın qulunu bu dərəcəyə yönəldə bilmirsə, onu başqa dərəcəyə keçirir.

¹¹ ən-Nur, 19

¹² (R) Məhəmməd Nasirin «Səhih hədislər silsiləsi» əsəri, 1-ci cild 2-ci hissə, hədis №389. «Səhih əl-cəmi əs-sağir və ziyadətuhu» əsəri, hədis №2686. "Səhih hədislər silsiləsi"ndəki mətn İmam Əhmədin «Müsnəd» (5/331; №22860), «Səhih Cəmi»dəki mətn isə Ət-Təbəraninin «Mucam əl-Kəbir» əsərindən (6/165; №5872) götürülmüşdür.

Beşinci dərəcə: məkruh (görülməsi Allah və rəsulu tərəfindən bəyənilməyib, əksinə qınanan) əməllər.

Şeytan məkruh işlərin görülməsinə, belə ki, çox yatmağa, çox yemək və içməyə, geyimdə israfçılığa və vaxtın faydasız keçirilməsinə imkan yaradır. Əgər şeytan Allahın qullarını onlar öz vaxtlarını qiymətləndirə bildiyi, xeyirxah işlər görməyə çalışdıqları üzündən bu dərəcəyə sala bilmədikdə, onları digər dərəcəyə keçirirlər.

Altıncı dərəcə: az əhəmiyyətli işlər.

Şeytan Allahın qulunu az əhəmiyyətli işlər görməyə sövq etməklə əsas işlərdən yayındırır; şeytan ona azəhəmiyyətli xeyir işlər görməyə imkan verməklə onu əsas islam vəzifələrini yerinə yetirməkdən yayındırmağa çalışır. Az-az adamlar bunu başa düşür. Adamlar hər hansı bir işi həyata keçirməyə səy etdikdə heç ağıllarına belə gəlmir ki, bu şeytan əməlidir və özlüyündə düşünür ki, bu əməl Allahdandır. Əgər o, şeytanın qulun qarşısında yetmiş xeyir qapısı açaraq onu bu qapılar vasitəsilə şər qapılardan birinə göndərdiyini və ya bütün yetmiş xeyir qapısından da üstün olan xeyirxahlıqdan onu çəkəndirmək istədiyini bilmirsə, onu bağışlamaq olar.

Bunu ancaq Uca Allahın öz qullarının qəlbinə saldığı nurundan bilmək olar. Onlar bu nurla bütün digər yolları tərk edib Peyğəmbərin (s.ə.s.) yolunu tutaraq, Allahın yüksək dərəcə verdiyi əməlləri öyrənərək, əsas əməlləri az əhəmiyyətli əməllərdən fərqləndirirlər. Bunu ancaq Peyğəmbərin (s.ə.s.) sələfi olan kəslər dərk edə bilər. Peyğəmbərin (s.ə.s.) sələfi isə o şəxslərdir ki, onlar Onun yolunu öyrənir və bu yolla gedirlər. Əsas insan kütlələri təcrid olunmuşlardır. Bu isə onların heç ağıllına belə gəlmir. Allah Öz qullarından istədiyinə mərhəmətini göstərir. Şeytan Allahın qulunu altı dərəcədən heç birinə yönəldə bilməyəndə, o, öz dəstəsindən olan adamları və cinləri ona qarşı fitnə törətməyə təhrik edir. Onlar ona zərər vurmağa,

onu dinsizlikdə günahlandırmağa cəhd edir, insanları ondan uzaqlaşdırır, onun coşğunluğunu söndürməyə, ürəyini buz kimi etməyə çalışırlar.

Müasir cəmiyyətdə bu hal açıq-aydın görünməkdədir.

Allahın dininin tərəfdarı olan və öz Peyğəmbərinin (s.ə.s.) yolu ilə gedən hər hansı bəndə mütləq öz yaxınları, uzaq dostları və düşmənləri tərəfindən maneələr, inadlar, istehza və rişxəndlərlə qarşılanır. Onun belələrindən ancaq Ulu Allaha sığınması qalır. Allah Özünün dindar bəndələrinə kömək edir və son nəticədə qələbə Allahdan qorxanlarındır.

Şeytanın insanları yoldan çıxartma üsulları

Birinci üsul: yalanın bəzədilməsi.

Müqəddəs Quranda buyrulmuşdur:

□ لَا زَيْنَ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَلَا غَوِيَّهُمْ أَجْمَعِينَ □ [الحجر: 39]

«... mən də (bunun müqabilində) onlara (insanlara pis əməllərini, günahlarını) yer üzündə yaxşı göstərib onların hamısını yoldan çıxaracağam!»¹³.

Əvvəlcə bəzəmək, sonra yoldan çıxartmaq. Şeytan dinsizlik, namussuzluq və şərəfsizliklə bərabər insanlara bütələrə səcdə etməyi, qohumluq münasibətlərini kəsməyi, qız övladlarını diri-diri basdırmağı, analarla evlənməyi yaxşı göstərib bəzədi və onları Cənnətə salacağını vəd etdi. Həmçinin şeytan Allaha şəriq qoşmağı saleh insanlara hörmət kimi təqdim etdi. O, həmçinin, "yaxşı işlər görülməsini əmr edib, pis işlər görülməsini qadağan etməyi insanpərvərliyə və

¹³ Əl-Hicr, 39

cəmiyyət arasındakı münasibətlərə xələl gətirir" - deyərək tərk etdirdi. O imamları, böyük alimləri təqlid etdirməklə (müsəlmanları) Peyğəmbərin (s.ə.s.) yolundan uzaqlaşdırdı və həmçinin «yer üzündə yaşamaqdan ötrü siyasət» şüarı ilə Allahın dininə ikiüzlülük və biganəlik gətirdi.

İkinci üsul: günahlara gözəl adlar vermək.

Şeytanın üsullarından biri də günahlara gözəl adlar verməklə onların zərərli mahiyyətini gizlətməkdir. Şeytan, o kəsdir ki, ağacı əbədiyyət ağacı adlandırmışdır. Ulu Tanrı Quranda bizə buyurmuşdur ki, şeytan Adəmi düz yoldan çıxarmaq üçün ona deyib:

□ هَلْ أَتُكَ عَلَى شَجَرَةِ الْخُلْدِ وَمُلْكٍ لَّا يَبُلَى □ [طه: 120]

«Ey Adəm! Sənə (meyvəsindən yeyəcəyin təqdirdə heç vaxt ölməyəcəyin və həmişə Cənnətdə yaşayacağın) əbədiyyət ağacını və köhnəlib xarab olmayacaq o bir mülkü göstərimmi?»¹⁴.

Şeytanın ardıcılıarı da onu təqlid edərək qadağan edilmiş şeyləri gözəl sözlərlə adlandırırlar. Misal üçün onlar şərabi şadlığın anası, sələmçiliyi – qazanc, qadının şəriət geyim formasını pozmasını – qadın azadlığı, kişi ilə qadının əlaqəsini və onların bir-biri ilə görüşünü tərəqqi və mədəniyyət, əxlaqsız müğənni qadını «incəsənət xadimi» adlandırırlar, yerdə qalan bütün bu mənəvi pozğunluğa, dinsizliyə, əxlaqsızlığa incəsənət adı verirlər. Bütün bunlar ona görə edilir ki, insanları günah etməyə yaxınlaşdırsınlar.

Üçüncü üsul: xeyirxah işlərə mənfur adların qoyulması.

Əgər həqiqət olduğu kimi təhrifsiz, eybəcər şəklə salınmadan qalırsa, o nurla örtülü olur; qəlblər ona doğru can

¹⁴ Taha, 120

atır, qulaqlar onu dinləyir, ürək ona meyl edir. Elə buna görə şeytan həqiqəti təhrif etməyi və onu ən ikrah doğurucu adlarla adlandırmağı özünün birinci vəzifəsi sayır. Şeytan Ad qəbiləsindən olan öz kafir dostlarına təlqin etmişdir ki, onlar peyğəmbərləri Huda (ə.) desinlər:

□ إنا لنراك في سَفَاهَةٍ وَإِنَّا لَننظُّكَ مِنَ الْكَافِرِينَ □ [الأعراف: 66]

«Biz səni səfehlik içində görür və yalançılardan (biri) hesab edirik!»¹⁵.

Şeytan Mədyəndən olan öz kafir dostlarına da təlqin etdi ki, onlar öz adamlarına desinlər:

□ لَئِنْ أَتَيْتُمْ شُعَيْبًا إِتَّكُمْ إِذَا لَخَّاسِرُونَ □ [الأعراف: 90]

«Əgər (dininizi atıb) Şüeybin ardınca getsəniz, şübhəsiz ki, (çox böyük) ziyana uğramış olarsınız!»¹⁶.

O (şeytan), qüreyşilərdən olan öz dostlarına təlqin etdi ki, Peyğəmbərin (s.ə.s) ardıcılarını mürtəd (dinindən döən) adlandırırlar. Şeytan bu gün də həmin yolla gedərək həmin üsullardan istifadə edir. O, öz kafir dostlarına elə təlqin etmişdir ki, Peyğəmbərin (s.ə.s) yolu ilə gedən və Onun Sünnəsinin tərəfdarları olan adamları ekstremist və mövhümatçı adlandırırlar. Bu kafirlər günahlardan və əxlaqsızlıq evlərindən çəkinməyi qapalı həyat sürmək, qadının şəriət geyimi geyməsinə isə ibtidai icma dövrünə qayıtma adlandırırlar. Bütün bunları onlara təlqin edən şeytandır! Lakin biz həqiqət insanlarına müraciət edirik ki, onlar özlərini zəif hesab etməsinlər, Peyğəmbərin (s.ə.s) yolu ilə getməyə davam etsinlər, Quran və Sünnə (yəni peyğəmbər yolunun) tərəfdarı olsunlar.

Dördüncü üsul: insanın nəfsinin özünə qarşı istifadə edilməsi.

¹⁵ əl-Əraf, 66

¹⁶ əl-Əraf, 90

Bu, Allahın düşməninin sevimli üsuludur. Şeytan insan nəfsini onun özünə qarşı istifadə edir. Bu sahədə şeytan böyük uğurlar əldə edir. Çünki o, insanın timsalında özünün köməkçisini tapır.

Şeytan çalışır ki, bu adamın nəyə üstünlük verdiyini, nəyi sevdiyini öyrənsin. Şeytan insanın qan damarları ilə hərəkət etməyi, zəif cəhətlərini, hərisliklərini öyrənməyi bacırır və bu zəiflik və hərisliklər vasitəsi ilə onu Allahın yolundan sapdırır.

Beşinci üsul: Allahın yolundan sapdırılmağın tədriciliyi.

Şeytan insana yaxınlaşıb demir ki, «bu günahı işlət və sən Cəhənnəmə düşəcəksən!», əksinə, insanı tədricən kiçik addımcıqlarla Cəhənnəmə yaxınlaşdırır. Elə buna görə də Uca Allah bizi xəbərdar edərək buyurmuşdur:

□ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ، وَمَنْ يَتَّبِعْ خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ فَإِنَّهُ يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ □
[النور: 21]

«Ey iman gətirənlər! Şeytanın yolunu tutub getməyin! Kim şeytanın getdiyi yolla getsə, o, (insanlara) çirkin, pis işlər görməyi (zina etməyi, yalan danışmağı, özgələrə böhtan atmağı) əmr edir. Əgər Allahın sizə neməti və mərhəməti olmasaydı, sizdən heç kəs heç vaxt (günahdan) pak olmazdı. Lakin Allah dilədiyini (günahdan) pak edir. Allah (hər şeyi) eşidən və biləndir!»¹⁷. Bu Mərhəmətli Allahın Öz bəndələrinə göstərdiyi rəhm və şəfqət çağırışı idi. O, onları xəbərdar edir ki, şeytanın yolu ilə getməsinlər. Kim şəriətin ali məqsədlərini başa düşübsə, o anlayır ki, şəriət niyə bəzi məsələlərə hətta yaxınlaşmağı belə qadağan edir. Məsələn: yad qadınla tək qalmağı; bu zinakarlığa səbəb ola bilər.

¹⁷ ən-Nur, 21

Altıncı üsul: həqiqətin qarşısını almaq.

Şeytan Adəmin ixlas (səmimilik) qalasının divarları arxasında sığınmış oğullarından başqa, bütün oğullarını Allahın yolundan çıxartmaq cəsarətini öz üzərinə götürmüşdür. Onun ixlaslılara əli çatmaz. Uca Allah buyurmuşdur:

□ قَالَ فِيمَا أُغْوِيْتَنِي لِأَفْعُدَنَّ لَهُمْ صِرَاطَكَ الْمُسْتَقِيمَ ثُمَّ لَآتِيَهُمْ مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ وَعَنْ أَيْمَانِهِمْ وَعَنْ شَمَائِلِهِمْ وَلَا تَجِدُ أَكْثَرَهُمْ شَاكِرِينَ □
[الأعراف: 16-17]

«(İblis) dedi: «Sən məni (Adəmə səcdə etmədiyimə görə) azdırıb yoldan çıxartdığın üçün mən də Sənin düz yolunun üstündə oturub insanlara (Sənə ibadət və itaət etməyə) mane olacağam! Sonra onların qarşılarından və arxalarından, sağlarından və sollarından gələcəyəm və Sən onların əksəriyyətini şükr edən görməyəcəksən!»¹⁸.

Sabura ibn Əbu Fəkih deyib ki, Peyğəmbərin (s.ə.s.) belə söylədiyini eşidib¹⁹:

(إِنَّ الشَّيْطَانَ قَعَدَ لِابْنِ آدَمَ بِطَرَفِهِ ، فَقَعَدَ لَهُ بِطَرِيقِ الْإِسْلَامِ فَقَالَ: تُسَلِّمُ وَتَدْرُ دِينَكَ وَ دِينَ آبَائِكَ وَ آبَاءِ أَبِيكَ ؟! فَعَصَاهُ فَأَسْلَمَ ، ثُمَّ قَعَدَ لَهُ بِطَرِيقِ الْهَجْرَةِ ، فَقَالَ: تُهَاجِرُ وَتَدْعُ أَرْضَكَ وَسَمَائَكَ وَإِنَّمَا مَثَلُ الْمُهَاجِرِ كَمَثَلِ الْفَرَسِ فِي الطَّوْلِ فَعَصَاهُ فَهَاجَرَ ، ثُمَّ قَعَدَ لَهُ بِطَرِيقِ الْجِهَادِ ، فَقَالَ: تُجَاهِدُ وَهُوَ جَهْدُ النَّفْسِ وَالْمَالِ فَنُقَاتِلُ فَنُقَاتِلُ فَنُقَاتِلُ الْمَرْأَةَ ، وَ يُقَسِّمُ الْمَالَ فَعَصَاهُ فَجَاهَدَ . فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ص) فَمَنْ فَعَلَ ذَلِكَ كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ أَنْ يُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ ، وَمَنْ قَتَلَ كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ يُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ . وَ إِنْ غَرِقَ كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ يُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ ، أَوْ وَقَصَتْهُ دَابَّتُهُ كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ يُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ)
[صحيح الجامع: 1652]

«Həqiqətən, şeytan insanın yollarında onu güdür, o, İslamın yolunda onu pusaraq deyir: «məgər sən İslamı qəbul

¹⁸ əl-Əraf, 16-17

¹⁹ (R) Məhəmməd Nasirin «Səhih hədislər silsiləsi», 6-cı cild 2-ci hissə, hədis №2979, «Səhih əl-Cami» əsəri, №1652. «Səhih hədislər silsiləsi» əsərindəki və həmçinin, bu kitabda düzəliş verilərək sizə təqdim olunan mətn «Səhih sünen ən-Nəsai» əsərindən (hədis №3134) götürülmüşdür.

edir və öz dinini, atalarının və babalarının dinini tərkmi edirsən?» O, şeytana qulaq asmayaraq İslamı qəbul edir.

Sonra o onu hicrət (yəni küfr ərazisinin tərk) yolunda güdür və ona deyir: «Məgər sən köçürsən, öz torpağını və başının üzərindəki səmanı tərk edirsən?» O, şeytana qulaq asır və köçür. Sonra o, insanı Cihad yolunda güdür və ona deyir: «Məgər sən Cihad edirsən? Axı o canının əldən düşməsi və malının xərclənməsidir! Sən döyüşürsən, səni öldürə bilərlər, arvadın başqasına ərə gedər, mal-mülkün isə varislərin arasında bölünər». İnsan şeytana qulaq asır və Cihad edir.

Peyğəmbər (s.ə.s.) buyurur: «Allah bütün bunları keçənləri Cənnətə daxil etməyi Öz üstünə götürür; Kim bu yolda öldürülərsə, Allah onu Cənnətə daxil etməyi Öz üstünə götürür; əgər o, suda boğulursa və ya heyvan tərəfindən öldürülərsə belə, Allah onu Cənnətə daxil etməyi Öz üstünə götürür».²⁰

Yeddinci üsul: «xeyirxah məsləhətçi».

Şeytan insanın yanına gələrək demir ki: «Bu günahı et ki, bundan ötrü sən əzabla cəzalandırılacaqsan», əksinə o, onun yanına etibarlı məsləhətçi kimi gəlir. Bu üsulla o, bizim ulu əcdadlarımızı Allahın yolundan azdırmış və onları Cənnətdən çıxartmışdır.

Uca Allah buyurmuşdur ki:

□ وَ قَاسَمَهُمَا إِنِّي لَكُمَا لَمِنَ النَّاصِحِينَ □ [الأعراف: 21]

«(Şeytan) həm də onlara: «Mən əlbəttə, sizin xeyirxah məsləhətçilərinizdənəm», deyə and içdi»²¹.

Buna görə Uca Allah bu fitnə-fəsadlardan bizi xəbərdar edərək buyurur:

□ يَا بَنِي آدَمَ لَا يَفْتِنَنَّكُمُ الشَّيْطَانُ كَمَا أَخْرَجَ أَبَوَيْكُم مِّنَ الْجَنَّةِ □

²⁰ Bu barədə Əhməd və ən-Nisai nəql ediblər.

²¹ əl-Əraf, 21

[الأعراف: 27]

«Ey Adəm oğulları! Ayıb yerlərini özlərinə göstərmək üçün libaslarını soyundurub valideyninizi (Adəm və Həvvanı) Cənnətdən qovdurduğu kimi, şeytan sizi də aldadıb yoldan çıxartmasın...»²².

Səkkizinci üsul: adamlardan olan şeytanların köməyinə müraciət etmə.

Elə adamlar var ki, qəlbləri imanla doludur. İslam onların qanıyla, canıyla qarışmışdır və onlar ancaq onun yolu ilə təkcə Allahın Rəsulunun (s.ə.s.) ardınca gedir, bütün böyük və kiçik işlərində İslam dəyərlərini əsas tuturlar. Şeytan beləsinin yanına gəlib onu Allahın yolundan çıxarmağa cəhd edir və bütün fəndləri boşa çıxdıqdan sonra o öz dostlarını, adamlardan olan şeytanları köməyə çağırır. Uca Allah buyurmuşdur:

□ **وَإِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ إِلَىٰ أَوْلِيَائِهِمْ لِيُجَادِلُوكُمْ وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ** □
[الأنعام: 121]

«...Həqiqətən, şeytanlar öz dostlarını sizinlə mücadilə etmək üçün (çirkin fikirlər və yaramaz əqidələr) təlqin edirlər. Əgər onlara itaət etsəniz, şübhəsiz ki, siz də müşrik olarsınız»²³.

Götürək misal üçün Allahın doğru yolla apardığı cavan oğlanı. O bütün böyük və kiçik işlərdə İslama riayət edir və Peyğəmbərin (s.ə.s.) yolu ilə gedir.

Sınaq və tamah hissi onu hər tərəfdən əhatə edir. O, Allahın ipindən yapışanda və şeytanın üzərində qələbə çalanda onun (şeytanın) bədxah dostları yanına gəlir və onun qətiyyətini zəiflətməyə, onu yoldan çıxarmağa cəhd edirlər. Onlar ona deyirlər: «Sən nə üçün bu həyatın ləzzətlərindən özünü

²² əl-Əraf, 27

²³ əl-Ənam, 121

məhrum edirsən, gözəl qızlarla əlaqə saxlamırsan, kinofilmlərə baxmırsan, teatra getmirsən, mahnılara qulaq asmırsan, sən konsertləri və gecə yığıncaqlarını artıq tərk etmisən, sələmçiliklə məşğul olursan, sən deməyə başlamısan ki: «Bu halaldır, bu isə haram». Biz güman edirik ki, sən öz gəncliyini məhv etmisən və kef çəkməyi əldən vermisən».

Əgər belə dostlar sənə də yanına gəlsələr, onlara öyüd-nəsihət ver. Əgər onlar sənə məsləhətini qəbul etsələr və sənə sözünə gəlsələr, onda Allaha şükr olsun. Yox, əgər səni doğru yoldan çıxarmağa davam etsələr, onda onlardan uzaqlaş, onlar insanlardan olan şeytanlardır.

Biz adamlardan və cinlərdən olan şeytanlardan Allaha pənah aparırıq və Ondan, Ulu Tanrıdan diləyirik ki, O bizi onların bədxahlığından xilas etsin və bizi onların şərindən qorusun.

ŞEYTANIN QAPILARI

Birinci qapı: cəhəlet.

Bu, şeytanın ən nəhəng qapılarından biridir. Biz şisirtmədən deyə bilərik ki, şeytanın bütün qapıları cəhələtdən başlayır. Çünki cahil (avam) adam şeytanın qapısının yerini bilmir ki, onları örtə bilsin, onun fəndlərini bilmir ki, onlara qarşı çıxma bilsin, onun qurduğu torları ayırd edə bilmir ki, onlardan yan keçsin. Beləliklə, şeytan asanlıqla onu özünə cəlb edərək onun üzərində qələbə çalır. Cahil adam həm də yaxşını pisdən, Sünnəni bidətdən (yenilikdən) ayıra bilmir. Ola da bilsin ki, o günah işlədərək bunun Sünnə²⁴ olduğunu zənn edəcək və beləliklə də o zərərə düşənlərin arasında olacaq.

Uca Allah buyurmuşdur:

□ قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا الَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا □
[الكهف: 103-104]

«De: Sizin əməlləri baxımından (axirətdə) ən çox ziyana uğrayanlar barəsində xəbər verimmi? O kəslər ki, onların dünyadakı zəhməti boşa getmişdir. Halbuki onlar yaxşı işlər gördüklerini (və bunun müqabilində müqafata nail olacaqlarını) zənn edirlər»²⁵.

Cahillik qəlbi və ağılı kor edir və bu səbəbdən cahil insan şeytan üçün hədəfə çevrilir; şeytan ona qarşı şübhə və həvəs oxları göndərərək onu məhv edir. O müəyyən həddə yetişəndə şeytan onu öz döyüşçüləri sırasına qatır, onun vasitəsi ilə yer üzündə pis əməlləri yayır və insanları həqiqətdən uzaqlaşdırır. Beləliklə o, şeytanın dəstəsinə düşür.

Müqəddəs Quranda buyurulur:

□ أَلَا إِنَّ حِزْبَ الشَّيْطَانِ هُمُ الْخَاسِرُونَ □
[المجادلة: 19]

²⁴ «Sünnə» qanun mənasını da verir (rus dilindən tərcüməçinin qeydi).

²⁵ Əl-Kəhf, 103, 104

«...Bilin ki, şeytanın firqəsi – məhz onlar ziyana uğrayanlardır!»²⁶.

İkinci qapı: qəzəb.

Qəzəb də şeytanın ən böyük qapılarına daxildir və şeytan qəzəblənmiş adamla, uşaqlar top-top oynadığı kimi oynayır. Əbu Hureyra (Allah ondan razı olsun) demişdir ki, bir nəfər Peyğəmbərə (s.ə.s.) deyib:²⁷

(أَوْصِنِي ، قَالَ: " لَا تَغْضَبُ " فَرَدَّ دَ مَرَّاراً ، قَالَ: " لَا تَغْضَبُ ")

[رواه الإمام البخاري في صحيحه]

«Mənə məsləhət ver!» Peyğəmbər (s.ə.s.) buyurmuşdur: «Qəzəblənmə!» Həməən adam öz xahişini bir-neçə dəfə təkrar etsə də, hər dəfə Peyğəmbər (s.ə.s.) ona buyurmuşdur: «Qəzəblənmə!»²⁸.

Təmkinli insan da bəzən qəzəblənə və yaxud sadəcə acıqlana bilər, çünki insanda hissələrin bütün çalarları vardır. Lakin insan özündə qəzəbə səbəb olan bütün hissələri boğmalıdır. Məsələn, təkəbbürlük və buna bənzər hissələri. Hər bir insan özündə qəzəb hissini cilovlamalıdır. Bu aşağıdakı qaydada edilir: O:

(أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ)

«Əuzu billəhi minəş-şeytanir-racim» (Mən lənətə gəlmiş şeytandan Allaha sığınırım) sözlərini söyləməli, qəzəb hissini söndürənin mükafatlandırılmasını yadına salmalı, əgər

²⁶ Əl-Mücadələ, 19

²⁷ (R) "Fəthul bari bişərh sahih əl-Buxari" əsəri, 10-cu cild, 78-ci fəsi: Ədəb, 76-cı bölüm: Qəzəbdən çəkəndirmə, hədis №6116, "Səhih sünən ət-Tirmizi" əsəri, 2-ci cild, 25-ci fəsil: Xeyirxahlıq, 73-cü bölüm: Çox qəzəblənmə haqda; hədis №2020, İmam Əhmədin «Müsnəd» əsəri 2/362, №8729.

²⁸ Bunu əl-Buxari nəql edir.

(qəzəbindən) danışırsa – susmalı, oturmali və ya uzanmalıdır. Allahın Rəsulu (s.ə.s.) buyurmuşdur²⁹:

(إِذَا غَضِبَ أَحَدُكُمْ وَهُوَ قَائِمٌ فَلْيَجْلِسْ ، فَإِنْ ذَهَبَ عَنْهُ الْغَضَبُ وَالْإِلَّاءُ فَلْيُضْطَجِعْ)
[صحيح الجامع : 694]

«Sizlərdən kimsə qəzəblənərsə, əgər o ayaq üstədirsə qoy əyləşsin. Əgər onun qəzəbi beləcə keçməsə, qoy onda o uzansın»³⁰.

Hər dəfə qəzəb tutması anında öz görkəminin necə eybəcərləşdiyini təsəvvür et, söyüş söymə və lənət oxuma.

Rəvayət edirlər ki, bir nəfər Əbu Bəkri (Allah ondan razı olsun) söyləndə o ona cavabında: «Allahın səndən gizlətdiyi daha çoxdur. Sən özünə görə qəzəblənsən qəbul deyil, Allah xatirinə qəzəblənmək mükafatlandırılır» - dedi. Allahın Elçisi (s.ə.s.) dünyada ən hümanist insan olmasına baxmayaraq, şəriətə qarşı ziddiyyət görəndə qəzəblənər və bu ziddiyyəti aradan qaldırana qədər sakitləşməzdi.

Üçüncü qapı: bu dünyaya məhəbbət.

²⁹ (R) "Səhih sünən Əbu Davud" Məhəmməd Nasirin araşdırması ilə 3-cü cild, 35-ci fəsil: Ədəb, 4-cü bölüm: Qəzəblənən zaman nə deməli, hədis №4782. Hədisi Əbu Zər rəvayət etmişdir.

Başqa bir hədisdə Süleyman ibn Surad belə deyir: İki kişi Peyğəmbərin (s.ə.s) hüzurunda bir-birlərini söydülər. Hətta onlardan birinin gözləri qızararaq burnundan qan açıldı. (Bunu görən) Peyğəmbər (s.ə.s) buyurdu:

"Mən elə bir kəlmə bilərəm ki, əgər bu şəxs onu desə idi düşdüyü vəziyyət keçib gedərdi: "Əuzu billəhi minəş-şeytanir-racim." (Həmin) kişi (yanındakına) belə dedi: Bax gör mən dəli olmamışam". «Fəthul Bari bişərh Sahih əl-Buxari» əsəri, 10-cu cild, 78-ci fəsil: Ədəb, 76-cı bölüm: Qəzəbdən qorunma, hədis № 6115, "Səhih Sünən Əbu Davud", hədis №4781. İstiaze («Əuzu billəhi minəş-şeytanir-racim»in qısa formasıdır) hədisinin mətni Əbu Davudundur.

³⁰ Bunu Əhməd nəql etmişdir, Məhəmməd Nasirin «Səhih əl-Cəmi'i» əsəri, 694.

Əgər insanlar bu dünyanın mahiyyətini bilsəydilər, ona heç bir əhəmiyyət verməz, ürəklərində ona yer saxlamaz və onu dillərinə belə gətirməzdilər. Dünyanı yaradan Allah bizə onun mahiyyətini belə izah edir. Uca Tanrı buyurur:

□ اَعْلَمُوا أَنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَ لَهُوَ وَ زِينَةٌ وَ تَفَاخُرٌ بَيْنَكُمْ وَ تَكَاثُرٌ فِي الْأَمْوَالِ وَ الْأَوْلَادِ كَمَثَلِ غَيْثٍ أَعْجَبَ الْكُفَّارَ نَبَأُهُ ثُمَّ يَهِيْجُ فَنَرَاهُ مُصْفَرًّا ثُمَّ يَكُونُ حُطَامًا وَ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَ مَغْفِرَةٌ مِّنَ اللَّهِ وَ رِضْوَانٌ وَ مَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْغُرُورِ □ [الحديد: 20]

«(Ey insanlar!) Bilin ki, dünya həyatı oyun-oyuncaq, bərbəzək, bir-birinin qarşısında oynunmək və mal-dövləti, oğul-uşağı çoxaltmaqdan ibarətdir. Bu, elə bir yağışa bənzəyir ki, onun yetişdirdiyi bitgi əkinçilərin xoşuna gəlir. Sonra o quruyar və sən onun saralıb solduğunu, daha sonra çör-çöpə döndüyünü görərsən. (Dünya malına aldananları) axirətdə şiddətli əzab, (dünya malına uymayanları isə) Allahdan bağışlanma və razılıq gözləyir. Dünya həyatı aldanişdan (yalandan) başqa bir şey deyildir»³¹.

Həyat - əyləncə və oyundur. Ağıllı insan bu həyatı başqa həyat üçün bir meydana çevirər, buna bizi Uca Allah dəvət edərək buyurur:

□ سَابِقُوا إِلَى مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَ جَنَّةٍ عَرْضُهَا كَعَرْضِ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أُعِدَّتْ لِلَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَ رُسُلِهِ □ [الحديد: 21]

«(Ey insanlar!) Rəbbiniz tərəfindən bağışlanmağa və genişliyi yerlə göyün genişliyi qədər olan, Allaha və Onun peyğəmbərlərinə iman gətirənlərdən ötrü hazırlanmış Cənnətə nail olmaq üçün (yaxşı əməllər etməkdə) bir-birinizi ötüb keçməyə çalışın!»³².

Bil, ey müsəlman qardaş, bu dünyaya məhəbbət insan qəlbinə zəbt edəndə, bu şeytana başqa bir qapı açır.

³¹ əl-Hədid, 20

³² əl-Hədid, 21

Dördüncü qapı: bu dünyaya böyük ümid.

Həqiqətən, bəndənin bu dünyaya ümidləri artanda o işlərini kənara qoyur, özünün bu dünyasını qurur və axirət dünyasını dağdır. Əbu Hürayra (Allah ondan razı olsun) belə deyib: «Mən eşitmişəm ki, Allahın Elçisi (s.ə.s.) buyurub³³:

(لَا يَزَالُ قَلْبُ الْكَبِيرِ شَابًا فِي اثْنَتَيْنِ : فِي حُبِّ الدُّنْيَا وَ طَوْلِ الْأَمَلِ)
[رواه البخاري]

«Qocanın qəlbi iki şeyə görə cavan qalır: bu dünyaya məhəbbətə və bu dünyaya böyük ümidlər bəslədiyinə görə»³⁴.

Abdulla ibn Ömər rəvayət etmişdir: «Allahın Elçisi (s.ə.s.) mənim çiynimdən tutaraq buyurdu»:

(كُنْ فِي الدُّنْيَا كَأَنَّكَ غَرِيبٌ أَوْ عَابِرُ سَبِيلٍ)
[رواه البخاري]

«Bu dünyada yadelli və ya müsafir kimi ol!»³⁵

İbn Ömər demişdir³⁶: «Gecə düşəndə səhəri gözləmə, səhər gələndə isə gecəni gözləmə. Sağlamlığından xəstəliyin üçün, həyatından ölümün üçün götür»³⁷.

Beşinci qapı: acgözlük.

Kəəb ibn İyad deyib: «Mən eşitmişəm ki, Allahın Elçisi (s.ə.s.) buyurmuşdur:

³³ (R) "Fəthul Bari bişərh Sahih əl-Buxari" əsəri, 11-ci cild, 81-ci fəsil: Xeyrixahlıqlar, 5-ci bölüm: 60 yaşına çatmış kimsə, hədis №6420, həmçinin bu hədisə oxşar məna ilə №6421. İmam Əhmədın «Müsnəd» əsəri, 2/358, №8684.

³⁴ Bunu əl-Buxari rəvayət edir.

³⁵ (R) "Fəthul Bari bişərh Sahih əl-Buxari" əsəri, 11-ci cild, 81-ci fəsil: Xeyrixahlıqlar, 3-cü bölüm: Bu dünyada..., hədis №6416. «Səhih sünən ət-Tirmizi» əsəri, 2-ci cild, 34-cü fəsil: Zəhidlik, 25-ci bölüm: Arzuların azlığı haqda, №2333. «Səhih hədislər silsiləsi» əsəri, 3-cü cild, səh. 147, №1157.

³⁶ (R) 35-ci qeyddəki məsdərlər.

³⁷ Bunu əl-Buxari rəvayət etmişdir.

(إِنَّ لِكُلِّ أُمَّةٍ فِتْنَةٌ ، وَ فِتْنَةُ أُمَّتِي الْمَالُ) [رواه الترمذي]

«Həqiqətən, hər ümmət üçün onu yoldan çıxaran bir şey olub, mənim Ümmətimi yoldan çıxaran isə mal-dövlətdir³⁸».

Əbu Hureyra (Allah ondan razı olsun) deyib ki, Peyğəmbər (s.ə.s.) buyurmuşdur:

(لَيْسَ الْغِنَى مِنْ كَثَرَةِ الْعَرَضِ وَلَكِنَّ الْغِنَى غِنَى النَّفْسِ)

«Varlı o şəxs deyil ki, onun çoxlu sərvəti var, o şəxsdir ki, qəlbən zəngindir». ³⁹

Altıncı qapı: xəsislik.

Uca Allah buyurmuşdur:

□ الشَّيْطَانُ يَعِدُّكُمْ الْفَقْرَ وَيَأْمُرُكُمْ بِالْفَحْشَاءِ وَاللَّهُ يَعِدُّكُمْ مَغْفِرَةً مِنْهُ وَفَضْلاً وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ □ [البقرة : 268]

«Şeytan sizi yoxsulluqla qorxudaraq alçaq işlərə sövq edər, Allah isə (əksinə) sizə bağışlanmaq və bərəkət vədəsi verər. Allah (mərhəməti ilə) genişdir. (Allah hər şeyi) biləndir»⁴⁰.

Uca Allah həm də başa salır ki, xoşbəxtlik və müvəffəqiyyət ondan ibarətdir ki, öz acgözlüyünə və xəsisliyinə qalib gələ biləsən:

□ وَمَنْ يُوقِ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ □ [الحشر : 9]

³⁸ (R) "Səhih Sünen ət-Tirmizi" Məhəmməd Nasirin araşdırması ilə, 34-cü fəsil: Zahidlik, 26-cı bölüm: Mal-dövlətin bu ümmətə fitnə olması, hədis №2336, «Səhih hədislər silsiləsi» əsəri, 2-ci cild, səh.139, hədis №592.

³⁹ (R) "Fəthul Bari bişərh Sahih əl-Buxari" əsəri, 11-ci cild, 81-ci fəsil: Xeyrxahlıqlar, 15-ci bölüm: Varlılıq qəlbən zənginliyidir, hədis №6446. «Səhih Müslim bişərh ən-Nəvəvi» əsəri 3-cü cild, 12-ci fəsil: Zəkat, 40-cı bölüm: Qənaətçiliyin üstünlüyü və bu işə təhrik, hədis №1051. «Səhih sünen ət-Tirmizi» əsəri, 2-ci cild, 34-cü fəsil: Zahidlik, 40-cı bölüm: Əsil varlılığın nəfs zənginliyi olması, hədis №2373.

⁴⁰ Əl-Bəqərə, 268

«...(Allah tərəfindən) öz nəfsinin xəsisliyindən (tamahından) qorunub saxlanılan kimsələr – məhz onlar nicat tapıb səadətə (Cənnətə) qovuşanlardır!»⁴¹.

Əbu Hureyra rəvayət edir ki, Allahın Elçisi (s.ə.s.) buyurmuşdur⁴²:

(مَا مِنْ يَوْمٍ يُصْبِحُ الْعِبَادُ فِيهِ إِلَّا مَلَكَانِ يَنْزِلَانِ فَيَقُولُ أَحَدُهُمَا : اللَّهُمَّ أَعْطِ مُنْفِقًا خَلْفًا ، وَ يَقُولُ الْآخَرُ : اللَّهُمَّ أَعْطِ مُمْسِكًا تَلْفًا)

[رواه البخاري و مسلم]

«Hər gün səhər (səmadan) iki mələk enir, onlardan biri deyir: «Ey mənim Allahım, (sənin yolunda) xərcləyənin malını artır». Digəri isə deyir: «Ey mənim Allahım, xəsislərin malını məhv et»⁴³.

Yeddinci qapı: təkəbbür.

Təkəbbür şeytanın qapılarından biridir. Bu qapıdan girərək o, insanı alçaldır, ona üstün gəlir, onu həqiqəti danmağa və yalana sığınmağa vadar edir. Təkəbbürlü insan – cahil insandır. O, özünün mövcudluğunun mahiyyətini və öz Tanrısının mahiyyətini dərk etmir. Əgər o özünü dərk etsəydi bilərdi ki, o, vaxtilə bir damcı nütfe idi ki, ona ikrahla yanaşırlar, sonra qan laxtası oldu, daha sonra ət parçasına çevrilib körpə oldu. Bu təkəbbürlülük nəyə lazımdır? Uca Allah buyurmuşdur:

[النساء: 36]

□ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ مُخْتَالًا فَخُورًا □

⁴¹ Əl-Həşr, 9

⁴² (R) "Fəthul Bari bişərh Sahih əl-Buxari" əsəri, 3-cü cild, 24-cü fəsil: Zəkat, 27-ci bölüm: Uca Allahın: **"Kim (malını Allah yolunda) versə, (Allahdan) qorxsə"** (əl-Leyl surəsinin, 5-ci) ayəsi, hədis №1442. "Səhih Muslim bişərh ən-Nəvəvi" əsəri, 3-cü cild, 12-ci fəsil: Zəkat, 18-ci bölüm: Artım xərcləmək, tələf isə xəsisliklə olur, hədis №1010.

⁴³ Bunu əl-Buxari rəvayət etmişdir.

«...Həqiqətən, Allah özünü bəyənləri, lovğalıq edənləri sevməz!»⁴⁴.

Peyğəmbər (s.ə.s.) adamları təkəbbürlülükdən çəkindirərək və onun nəticələrinin pis olduğunu izah edərək həmçinin buyurmuşdur⁴⁵:

(لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ مِنْ كِبَرٍ) [رواه مسلم]

«Qəlbində təkəbbürlüyün hətta kiçik bir hissəsi olan insan Cənnətə girməyəcək»⁴⁶.

Təkəbbürlü adamların tipləri:

1) Adamlar var ki, öz hakimiyyətinə görə, ictimai vəziyyətinə görə təkəbbürlülük göstərirlər. Bu tip təkəbbürlülər prezidentlər və digər rəhbərlər arasında yayılmışdır. Bu adamlar düşünsəydilər başa düşərdilər ki, hakimiyyət ancaq birsıra günlər davam edir; əgər bu hakimiyyət əbədi olsaydı onlara gəlib çatmazdı. Uca Allah buyurmuşdur:

□ قُلْ اللَّهُمَّ مَالِكُ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشَاءُ وَتُعِزُّ مَنْ تَشَاءُ وَتُذِلُّ مَنْ تَشَاءُ بِيَدِكَ الْخَيْرُ إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ □

[آل عمران : 26]

«De: Ey mülkün sahibi olan Allah! Sən mülkü istədiyin şəxsə verər, istədiyin şəxsi yüksəldər və istədiyin şəxsi alçaldarsan. Xeyir yalnız Sənin əlindədir. Həqiqətən, Sən hər şeyə qadirsən!»⁴⁷.

2) Adamlar var ki, onlar öz var-dövlətinə görə təkəbbürlü olurlar. Bu adamlar cahil axmaqlardır, çünki onlar ağıllı olsaydılar bilərdilər ki, var-dövlət Allahın insanlara müvəqqəti istifadəyə verdiyi şeylərdir. Allah istədiyi vaxt onları geri ala bilər. Rəvayət

⁴⁴ Ən-Nisa, 36

⁴⁵ (R) "Səhih Muslim bışərh ən-Nəvəvi" əsəri, 1-ci cild, 1-ci fəsil: İman, 39-cu bölüm: Qəlbində təkəbbürlüyün..., hədis №147. "Səhih Sünən et-Tirmizi" 2-ci cild, 25-ci fəsil: Xeyirxahlıq, 61-ci bölüm: Təkəbbürlük barədə, hədis №1998, 1999. Hədisi Abdullah bin Məsud rəvayət etmişdir.

⁴⁶ Bunu Müslim nəql etmişdir.

⁴⁷ Ali-İmran, 26

edirlər ki, bir müsəlman hökmdar bir stəkan su tələb etdi ki, yan-ğısını söndürsün. Xidmətçi bir stəkan su ilə onun hüzuruna gələrək dedi: «Hökmdar, mən sənə bir sual verənədək suyu içmə». Hökmdar ona dedi: «Soruş». Xidmətçi dedi: «Əgər bu su sənə verilməsə, sən onu neçəyə alarsan?» Hökmdar dedi: «Mən onu, səltənətimin yarısını verib alaram». Belə olduqda xidmətçi dedi: «Əgər sən bu stəkan suyu içsən və sidiyin sidik kisəndə qalıb bayıra çıxmasa, sən nə qədər verərsən ki, o çıxsın?» Hökmdar dedi: «Bütün səltənətimi». Onda xidmətçi dedi: «Elə isə bu səltənət sənə bir stəkan sidiyinə belə dəyməz».

3) Adamlar var ki, öz gücü və sağlamlığına görə təkəbbürlü olurlar. Bu adamlar axmaqdırlar, çünki güc vicdanın və şərəfin meyarı deyil. Məgər insanın gücü eşşəyin və ya yabının gücünə bərabərdirmi? **Əgər güc meyar olsaydı, onda eşşəyi – direktor, yabını – nazir, fili isə – prezident təyin etməli idilər.**

4) Adamlar var ki, öz bilikləri ilə fəxr edərək təkəbbürlülük nümayiş etdirirlər. Bunlar hamısından daha çox cahil adlandırılmağa layiqdirlər, çünki o biliklər ki, təvazökarlığa, Allahdan qorxmağa səbəb olmur, faydasız biliklərdir.

5) Adamlar var ki, öz gözəlliyi, xarici görünüşünə görə təkəb-bürlülük göstərirlər. Belə təkəbbürlülük ən çox qadınlar arasında yayılmışdır. Əgər bu təkəbbürlü qadın özünü qəbirdəki ölü kimi təsəvvür etsəydi və təsəvvür etsəydi ki, qurdlar onun üzünü necə yeyirlər, əgər o bu barədə düşünsəydi bilərdi ki, onun bu gözəlliyi qurdlara yem olacaq.

Səkkizinci qapı: tərifi sevmək.

Bil, ey mənim müsəlman qardaşım, təriflənməyi sevirsənsə, onda şeytan sənə özünübəyənmə qapısından daxil olacaq; bu isə məhvedici xəstəlikdir. Bil ki, təriflənmə böyük bədbəxtliklərə səbəb olur. Şeytan təriflənməyi sevənlərin arasında təkəbbürlük və özünübəyənmə toxumu səpir və bu, öz növbəsində tərifləneni məhv edir. Əbu Musa əl-Əşəri belə

nəql etmişdir ki, Peyğəmbər (s.ə.v.) bir kişinin digərini tərifləməsini eşidib buyurdu:⁴⁸

(أَهْلَكْتُمْ – أَوْ قَطَعْتُمْ - ظَهَرَ الرَّجُل)
[متفق عليه]
«Siz bu adamın (yəni təriflənenin) belini sındırdınız və ya onu məhv etdiniz»⁴⁹.

Allahın Elçisi (s.ə.s.) buyurmuşdur⁵⁰:

(إِذَا رَأَيْتُمُ الْمَدَّاحِينَ فَاحْتُوا فِي وُجُوهِهِمُ الثَّرَابَ)
[رواه مسلم]
«Görsəniz ki, kimsə kimisə tərifləyir, yerdən torpaq götürüb onun üzünə atın»⁵¹.

Doqquzuncu qapı: etdiyini gözə soxma.

Allahın Elçisi (s.ə.s.) buyurmuşdur⁵²:

(إِنَّ أَخَوْفَ مَا أَخَافُ عَلَيْكُمُ الشِّرْكَ الْأَصْغَرُ . قَالُوا : وَمَا الشِّرْكَ الْأَصْغَرُ يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟ قَالَ : " الرِّيَاءُ ")
[رواه أحمد]

«Mən hər şeydən çox sizin aranızda kiçik şirkin yayılmasından qorxuram». Səhabələr soruşublar: «Ey Allahın Elçisi, bəs kiçik şirk nədir?» O, buyurdu: «Riya!»⁵³.

Elə adamlar var ki, öz biliklərini göstərir, elə adamlar var ki, ibadət etdiyini göstərir və elələri də var ki, öz şəfqətini, mərhəmətini (və başqa xüsusiyyətlərini) göstərirlər. Buna görə

⁴⁸ (R) "Fəthul Bari bişərh Sahih əl-Buxari" əsəri, 5-ci cild, 52-ci fəsil: Şahidliklər, 17-ci bölüm: Tərifdə həddi aşmağın xoşagəlməzliyi, hədis №2663, "Səhih Muslim bişərh ən-Nəvəvi" əsəri, 6-cı cild, 53-cü Fəsil: Zahidlik, 14-cü bölüm: Tərif etmənin qadağan olması, hədis №3001.

⁴⁹ Mətn razılaşdırılmışdır.

⁵⁰ (R) «Səhih Müslim bişərh ən-Nəvəvi» əsəri, 6-cı cild, 53-cü fəsil: Zahidlik, 14-cü bölüm: Tərif etmənin qadağan olunması, №3002 (29), «Səhih sünən Əbu Davud» əsəri, 3-cü cild, 35-ci fəsil: Ədəb, 10-cu bölüm: Tərifləmənin xoşagəlməzliyi, №4804.

⁵¹ Bunu Müslim nəql etmişdir.

⁵² (R) İmam Əhmədın «Müsənd» əsəri, 5/421, №23680. "Səhih Hədislər Silsiləsi" əsəri, hədis № 951.

⁵³ Bunu Əhməd rəvayət etmişdir.

də mömin ata-babalarımız öz yaxşı işlərini, indiki adamlar öz günahlarını və qüsurlarını gizlətdikləri kimi, gizlədirdilər. Bil ey müsəlman qardaş, insanların tərifi qazanmaq istəyi və onların məzəmmətindən və danlağından qorxu hissi insanları tərifə sövq edir. Öz işlərini gözə soxmaqdan azad olmaq mümkündür. Bunun üçün aşağıdakılar yaxşıca mənimsənilməlidir:

1) Sən bilməlisən ki, Allah səndən razı qalmasa adamların tərifi sənə fayda verməz, həmçinin Allah səndən razı qalarsa, onların tənələri sənə zərər vura bilməz.

2) Sən bilməlisən ki, tərifi qazanmağa cəhd etdiyin zəif məxluq olan insan sənə fayda və ya zərər gətirə bilməz, əsasən də sənə köməyə ehtiyacın olacağı Qiyamət günündə.

3) Sən bilməlisən ki, etdiyin işi gözə soxmaq yaxşı işlərini məhv edir.

4) Əgər sən bu dünyada adamların sənə günahlarını və ya bədxah fikirlərini biləcəyindən qorxursansa, Allah onsuz da onlar haqqında bilir və O, Qiyamət günü bütün insanların gözü qarşısında səni biabır edəcəkdir.

5) Əgər səndə özünü gözə soxmaq fikri oyanırsa, bundan azad olmağa çalış, ona qalib gəlməyə səy et və sonra təmiz qəlblə Allaha şükr et. Bil ki, şeytan, ilk növbədə səni dəvət edir ki, sən işlərini buraxasan. Əks təqdirdə o, bunu edə bilmədikdə səni öz işlərini gözə soxmağa, başqalarına göstərməyə sövq edir.

Şeytan görəndə ki, sən işlərinde səmimisən sənə deyəcək ki, işlərinde səmimiyyət yoxdur, özünü gözə soxursan, səylərin hədəf gedir və o, bunu sənə o vaxtadək təlqin edəcək ki, ta sən bu işləri bir kənara qoyasan. Buna görə diqqətli ol, qoy Allah səni şeytanın şərindən qorusun.

Onuncu qapı: xudbinlik (özünüseverlik).

Xudbinlik təkəbbürlülükdən fərqlənərək üç əsas tərkib ünsürdən ibarət olur:

- 1) Təkəbbürlülük göstərən insan;
- 2) Hər hansı bir şey xatirinə göstərilən təkəbbürlük;
- 3) İnsana qarşı göstərilən təkəbbürlülük.

Xudbinlik isə iki ünsürdən ibarətdir:

- 1) Xudbinliklə məşğul olan insan;
- 2) Hər hansı bir şeyin xatirinə göstərilən xudbinlik.

Özünüvəsf, özünüsevmə təkəbbürlülüğün birinci pilləsidir və qoy Allah bizi bu nöqsanlardan hifz etsin.

On birinci qapı: narahatçılıq və qorxu.

Narahatçılıq və qorxu şeytanın qayıqlarıdır. Şeytan insanları bu qayıqlara əyləşdirərək onları çaşqınlıq və məyusluq okeanına atana qədər onlarla bərabər xülyalar və təsəvvürlər dənizində üzür. Mömin adam isə səbr və itaət gəmisinə əyləşib təhlükəsizlik okeanında üzərək orada qurtuluş sahilini tapır.

Narahatçılıq və qorxu insanın anadangəlmə keyfiyyətlərindəndir və buna görə Allah onlardan xilas olmanın yolunu göstərmişdir.

Uca Allah buyurmuşdur:

□ إِنَّ الْإِنْسَانَ خُلِقَ هَلُوعًا * إِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ جَزُوعًا * وَإِذَا مَسَّهُ الْخَيْرُ مَنُوعًا *
إِلَّا الْمُضِلِّينَ * الَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ دَائِمُونَ * وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ
مَعْلُومٌ * لِلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ * وَالَّذِينَ يُصَدِّقُونَ بَيِّمَ الدِّينِ * وَالَّذِينَ هُمْ مِنْ
عَذَابِ رَبِّهِمْ مُتَشَفِّعُونَ * إِنَّ عَذَابَ رَبِّهِمْ غَيْرُ مَأْمُونٍ * وَالَّذِينَ هُمْ لِأَفْوَاجِهِمْ
حَافِظُونَ * إِلَّا عَلَى أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ * فَمَنْ
ابْتَغَى وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْعَادُونَ * وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ *
وَالَّذِينَ هُمْ بِشَهَادَاتِهِمْ قَائِمُونَ * وَالَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ * أُولَئِكَ فِي
جَنَّاتٍ مُّكْرَمُونَ □ [المعارج: 35-19]

«Həqiqətən, insan (sərvətə) çox həris, (tamahkar və kəmhöv-sələ) yaranmışdır! Ona bir pislik üz verdikdə fəryad qoparar. Ona bir xeyir nəsisib olduqda isə xəsis olar. Namaz qılanlar istisnadır! O kəslər ki, daim namaz qıllarlar; o kəslər ki, onların mallarında müəyyən bir haqq (pay) vardır – dilənən və (hər şeydən) məhrum

olan (lakin abırına qısılib dilənməyən) kimse üçün; o kəsler ki, haqq-hesab gününü təsdiq edərlər; o kəsler ki, Rəbbinin əzabından qorxub tir-tir əsərlər; çünki onların Rəbbinin əzabından (bu əzabın kiməsə toxunub-toxunmayacağından) arxayın olmaq olmaz; o kəsler ki, ayıb yerlərini qoruyub saxlayarlar (zina etməzlər), övretləri və cəriyələri istisna olmaqla. (Onlarla yaxınlıq etməyə görə) əsla qınanmazlar. Bundan artığını istəyənlər isə həddi aşanlardır; o kəsler ki, əmanətə xəyanət etmez, verdikləri sözü yerinə yetirərlər; o kəsler ki, düzgün şəhadət verərlər və o kəsler ki, namazlarını (layiqincə) hifz edərlər – məhz onlar Cənnətlərdə ehtiram olunacaq, (əzizlənəcək) kimsələrdir!»⁵⁴.

Kimdə bu doqquz keyfiyyət varsa Allahın köməyi ilə narahatçılıqdan və qorxudan xilas olacaq.

Bu keyfiyyətlər aşağıdakılardır:

1. Namazda itaət;
2. Zəkatı təmiz ürəklə vermək;
3. Qiyamət gününə möhkəm inam;
4. Allahın cəzasından qorxma;
5. Cinsi orqanların yasaq əməllərdən qorunması;
6. Saxlanmağa verilən şeylərin qorunması və onların qaytarılması;
7. Vədlərin yerinə yetirilməsi;
8. Əlavəsiz və azaltmadan şahidlik etmək;
9. Bütün namazlara vaxtında riayət edilməsi.

İnsan narahatçılıqdan və qorxudan xilas olduqda səbr və rahatlıq qapılarını özü üçün açmış olur. Buna görə Allahın Peyğəmbəri (s.ə.s.) buyurmuşdur⁵⁵:

[رواه مسلم] (الصَّبْرُ ضِيَاءٌ)
«Səbr – işıqdır»⁵⁶.

⁵⁴ Əl-Məaric, 19-35

⁵⁵ (R) "Səhih Muslim bışərh ən-Nəvəvi" əsəri, 1-ci cild, 2-ci Fəsil: Təharət, 1-ci bölüm: Dəstənamazın fəziləti, hədis №223, "Səhih Sünən ət-Tirmizi" əsəri, 3-cü cild, 45-ci Fəsil: Dualar, 86-cı bölüm, hədis №3517.

⁵⁶ Bunu Müslim nəql etmişdir.

Səbrin və ehtirasın üç dərəcəsi var:

1) Səbr bütün ehtiraslara qalib gəlir və o insanın verdişinə çevrilir. Səbrli adam narahatçılığa düşər olmur, ehtiraslar onu qorxutmur. Bu dərəcəyə Allahı yeganə məbud qəbul edən və sonra isə bunun üstündə qəti dayanan həqiqi müsəlmanlar nail olur.

2) Ehtiraslar səbrə üstün gəlir və insanın qəlbində səbrə yer qalmır. Belə insan öz ehtiraslarının əsiri olur. İndiki vaxtda belə adamlar çoxluq təşkil edir.

3) Səbrin ehtirasla mübarizəsi dəyişən uğurla aparılır; bəzən sən insanı səbrli görürsən, bəzən də sən onu narahatçılıq və qorxu içində görürsən.

On ikinci qapı: ehtirasların ardınca getmə.

Həqiqətən, Böyük Allah insanda ehtiraslar yaratmış, hər şeydən öncə isə onun üçün ağıl yaratmışdır ki, o insanı idarə etsin, onu istiqamətləndirə bilsin. Uca Allah həmçinin başa salır ki, ehtirasların ardınca getmək yanılmağa və Allahın yolundan çıxmağa, bədbəxtliyə və hər iki dünyanı itirməyə doğru aparır.

Uca Allah buyurmuşdur:

□ **وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوَىٰ فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ** □ [ص : 26]

«...nəfsdən gələn istəklərə uyma, yoxsa onlar səni Allah yolundan sapdırar»⁵⁷.

On üçüncü qapı: pis rəy.

Uca Allah buyurmuşdur:

□ **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَبِ بَعْضُكُم بَعْضًا أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَن يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْنَاهُ وَأَنفُوا** □ **اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَّحِيمٌ** □ [الحجرات : 12]

⁵⁷ Sad, 26

«Ey iman gətirənlər! Çox zənnə-gümana qapılmaqdan çəkinin. Şübhəsiz ki, zənnin bəzisi günahdır. (Biri-birinizin əybini, sirrini) arayıb-axtarmayın, bir-birinizin qiybətini qırmayın! Sizdən biriniz ölmüş qardaşının ətini yeməyə razı olarmı?! Bu sizdə ikrah hissi oyadar. Allahdan qorxun. Həqiqətən, Allah tövbələri qəbul edəndir, rəhmlidir!»⁵⁸.

Peyğəmbər (s.ə.s.) buyurmuşdur⁵⁹:

(إِيَّاكُمْ وَ الظَّنَّ فَإِنَّ الظَّنَّ أَكْذَبُ الْحَدِيثِ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا تَحَاسَدُوا وَلَا تَبَاغَضُوا وَلَا تَدَابَرُوا ، وَ كُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا)
[البخاري]

«Zənnə-gümana qapılmaqdan (pis rəylərdən) çəkinin. Həqiqətən, zənn bütün söz-söhbətlər arasında ən pis yalandır, bir-birinizi pusmayın, bir-birinizə paxıllıq etməyin, bir-birinizə nifrət bəsləməyin, bir-birinizdən üz döndərməyin və ey Allahın bəndələri, qardaş olun!»⁶⁰.

Həqiqətən, zənn-güman şeytanın insanları ovlaması üçün tələdir, çünki zənn camaatın dağıdılmasının, onların əlaqələrinin, qardaşlıq münasibətlərinin pozulma amillərindən biridir.

On dördüncü qapı: müsəlmanlara qarşı etinasızlıq.

Həqiqətən, müsəlmanlara etinasızlıq münasibəti bəsləmək Allahın yanında ən böyük günahlar sırasına daxildir. Buna görə Peyğəmbər (s.ə.s.) buyurmuşdur⁶¹:

⁵⁸ Əl-Hücurat, 12

⁵⁹ (R) "Fəthul Bari bişərh Sahih əl-Buxari" əsəri, 9-cu cild, 67-ci Fəsil: Nikah, 45-ci bölüm: Qardaşının nişanlısı ilə evlənmənin və ya ayrılana qədər elçi gətmənin qadağanı, hədis №5143. Əl-Buxari bu hədisi "Səhih" əsərində müxtəlif yerlərdə rəvayət etmişdir. Bax: hədis №6064, №6066 və №6724. Hədisi həmçinin imam Muslim rəvayət etmişdir. Bax: "Səhih Muslim bişərh ən-Nəvəvi" əsəri, 6-cı cild, 45-ci Fəsil: Xeyirxahlıq, 9-cu bölüm: Zənnin haramlığı, hədis №2563.

⁶⁰ Bunu əl-Buxari rəvayət etmişdir.

⁶¹ (R) "Səhih Muslim bişərh ən-Nəvəvi" əsəri, 6-cı cild, 45-ci Fəsil: Xeyirxahlıq, 10-cu bölüm: Müsəlmana zülm verməyin haramlığı, hədis

(بِحَسَبِ أَمْرٍ مِنَ الشَّرِّ أَنْ يَحْقِرَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ) [رواه مسلم]
«Müsəlman qardaşına etinasız münasibət insan üçün kifayət qədər bədxahlıqdır»⁶².

İslam əhli arasında hörmət və minnətdarlıq qarşılıqlı olmalıdır. Elə buna görə Uca Allah buyurmuşdur:

□ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَسْخَرُ قَوْمٌ مِنْ قَوْمٍ عَسَىٰ أَنْ يَكُونُوا خَيْرًا مِنْهُمْ وَلَا نِسَاءٌ مِنْ نِسَاءٍ عَسَىٰ أَنْ يَكُنَّ خَيْرًا مِنْهُنَّ وَلَا تَلْمِزُوا أَنْفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُوا بِالْأَلْقَابِ [الحجرات : 11]

«Ey iman gətirənlər! Bir qövmlə digərini lağa qoymasın. Ola bilsin ki, onlar (lağa qoyulanlar) o birilərindən (lağa qoyanlardan) daha yaxşı olsunlar. Qadınlar da bir-birinə (rişxənd eləməsinlər). Bəlkə onlar (rişxənd olunanlar) o birilərindən (rişxənd edənlərdən) daha yaxşıdırlar. Bir-birinizə tənə etməyin və bir-birinizi pis ləqəblərlə çağırmayın...»⁶³.

On beşinci qapı: günahlara etinasızlıq.

Şeytanın qapılarından biri də günahlara etinasızlıq bəsləməkdir. Şeytan müsəlmana yaxınlaşıb ona deyir: «Bu kiçik günahdır. Bunu et, bu kiçik günahdır» və o bu günahı etməyə qədər ondan əl çəkmir.

Əbu Hureyra nəql etmişdir ki, Peyğəmbər (s.ə.s.) buyurub⁶⁴:

(إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا أَخْطَأَ خَطِيئَةً نُكِتَتْ فِي قَلْبِهِ نُكْتَةٌ سَوْدَاءٌ ، فَإِذَا هُوَ نَزَعَ وَاسْتَعْفَرَ وَتَابَ سَقِلَ قَلْبُهُ ، وَ إِنْ عَادَ زِيدَ فِيهَا ، حَتَّى تَعْلُوَ قَلْبُهُ ، وَهُوَ الرَّأْنُ الَّذِي ذَكَرَ اللَّهُ □ كَلَّا بَلْ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ □)

№2564, «Səhih sünən ət-Tirmizi» əsəri, 2-ci cild, 25-ci fəsil: Xeyirxahlıq, 18-ci bölüm: Müsəlmanın müsəlmana şəfqətli olması, №1927.

⁶² Bunu Müslim rəvayət etmişdir.

⁶³ Əl-Hucurat, 11

⁶⁴ (R) "Səhih Sünən ət-Tirmizi" əsəri, 3-cü cild, 44-cü Fəsil: Quranın təfsiri, 75-ci bölüm: "Vay halına çəkiddə aldadanların" surəsi haqda, hədis №3334, İbn Hibbanın «Səhih» əsəri, 7/27, №2787.

[رواه الترمذي]

«Həqiqətən, bəndə günah işlədəndə onun ürəyində balaca bir qara nöqtə əmələ gəlir; o bu günahdan əl çəkdikdə və Allahdan bağışlanmasını dilədikdə, qara nöqtə silinir. Əgər o, günahı yenidən təkrar etsə, onda bu nöqtə böyüyür və ürəyi tamamilə örtür. Bu – pasdır ki, onun barəsində Uca Allah buyurmuşdur: «Xeyr (belə deyildir). Əslində onların qəlblərini qazandıqları (günahlar) qapamışdır»⁶⁵.

On altıncı qapı: Allahın qəzəbindən təhlükəsizlik hissi.

Adamlar var ki, vaxtlarını günah işlərdə keçirir və onlara hər-hansı məsləhəti verəndə onlar: «Allah Rəhmli, Mərhəmətli və Bağışlayandır» deyirlər. Bu yazıqlar unudurlar ki, Allahın cəzası məşəqqətli və əbədi olacaqdır.

⁶⁵ *Bunu Ət-Tirmizi nəql etmişdir.*

Uca Allah buyurmuşdur:

□ نَبِيُّ عِبَادِي أَنِّي أَنَا الْغَفُورُ الرَّحِيمُ وَأَنَّ عَذَابِي هُوَ الْعَذَابُ الْأَلِيمُ □
[الحجر : 49 ، 50]

«Qullarıma xəbər ver ki, (tövbə edəcəkləri təqdirdə) Mən, həqiqətən bağışlayanam, rəhm edənəm! Eyni zamanda əzabım da çox şiddətli əzabdır!»⁶⁶.

Allah tövbə edənlərin günahını bağışlayır, möminlərə rəhm edir, lakin günahkarları əzablı cəzalara düçar edir; qoy heç kim Allahın rəhmliliyi ilə özünü aldatmasın və Onun sınaqlarından özünü qorusun.

Uca Allah buyurmuşdur:

□ أَقَامُوا مَكْرَ اللَّهِ فَلَا يَأْمَنُ مَكْرَ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْخَاسِرُونَ □ [الأعراف : 99]

«Yaxud o (məmləketlərin əhalisi) Allahın onları dolaşdırıb bəla toruna salmayacağına əmin idilərmə? Allahın bu yolla dolaşdırıb bəla toruna salmayacağına özlərinə zərər eləyənlərdən başqa heç kəs arxayın ola bilməz!»⁶⁷.

On yeddinci qapı: Allahın mərhəmətini qazanmaqdan ümidini itirmək.

Şeytan Allahın bəndəsinə Onun mərhəmətinə bel bağlamaq qapısından yaxınlaşa bilmədikdə, ona başqa qapılardan yaxınlaşır və Allahın rəhmliliyinə onun inamını qırmağa çalışaraq ona deyir: «Sənin günahların çoxdur, sənin günahların böyükdür, onları bağışlamaq mümkün deyil və Allah Öz mərhəmətini sənə göstərməyəcək». Şeytan bu bəndədən, o Allahdan mərhəmət alacağına ümidini itirənədək əl çəkmir. Sonra şeytan ona deyir: «Elə isə onda gəl bu həyatdan ölüm çağına qədər həzz ala, onsuz da öləndən sonra şübhəsiz ki, cəhənnəmə gedəcəksən». Beləliklə, şeytan bəndəni cinayət və günahlara doğru sürükləyir. Bəndə Allahın bütün mövcudatı

⁶⁶ Əl-Hicr, 49-50

⁶⁷ Əl-Əraf, 99

əhatə edən rəhmliliyini yada salaraq bu şeytan qapısını da bağlamağa borcludur. Allah tövbə etmiş və İslamı qəbul etmiş kafirin tövbəsini qəbul edir. Onda necə ola bilər ki, Allah günah işlətməmiş müsəlmanın tövbəsini qəbul etməsin? Allah tövbə qapısını hamının üzünə açaraq buyurmuşdur:

□ قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ
الدُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ □ [الزمر : 53]

«De ki: Ey Mənim (günah törətməklə) özlərinə zülm etməkdə həddi aşmış bəndələrim! Allahın rəhmindən ümitsiz olmayın. Allah (tövbə etdikdə) bütün günahları bağışlayar. Həqiqətən, O, bağışlayandır, rəhm edəndir!»⁶⁸

MÜSƏLMANIN ŞEYTANA QARŞI UCALTDIĞI QALALAR

Birinci qala: sədaqət (ixlas)

Sədaqət, şeytanın öz etirafına görə ondan⁶⁹ qurtulmağın yoludur.

Uca Allah Quranda şeytanın dili ilə danışaraq buyurmuşdur:

□ قَالَ رَبِّ بِمَا أَغْوَيْتَنِي لَأُزَيِّنَنَّ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَلَا أَغْوِيَهُمْ أَجْمَعِينَ إِلَّا عِبَادَكَ
مِنْهُمْ الْمُخْلِصِينَ □ [الحجر : 40-39]

«(İblis) dedi: Ey Rəbbim! Məni azdırmağına əvəz olaraq and içirəm ki, mən də (bunun müqabilində) onlara (insanlara pis əməllərini, günahlarını) yer üzündə yaxşı göstərüb onların hamısını yoldan çıxaracağam! Yalnız Sənin sadıq bəndələrindən başqa!»⁷⁰

⁶⁸ Əz-Zumər, 53

⁶⁹ Şeytandan

⁷⁰ Əl-Hicr, 49-50

Şeytan Allahın sadıq bəndələrini yoldan çıxarmaqda gücsüz olduğunu etiraf etmişdir.

Allahın sadıq bəndəsi kimdir?

O, o kəsdir ki, yaxşı əməllər edir və buna görə təriflənməsini xoşlamır. Peyğəmbər (s.ə.s.) buyurmuşdur⁷¹:

(إِنَّ اللَّهَ لَا يَقْبَلُ مِنَ الْعَمَلِ إِلَّا مَا كَانَ لَهُ خَالِصًا وَابْتَغَىٰ بِهِ وَجْهَهُ)

«Həqiqətən, Allah ancaq Ona həsr edilmiş (ixlaslı) işləri qəbul edir»⁷².

İkinci qala: bir olan Allaha ibadət.

Şeytan Allahın qarşısında lovğalanaraq Adəmi və onun nəslini həqiqi yoldan çıxaracağını bildirdikdə, Allah ona cavab vermişdir ki, bir qrup insanlar var ki, şeytan onların üstündə hökmranlıq edə bilməz və buyurmuşdur:

[الحجر: 42]

□ إِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ □

«Sənə uyan azğınlar istisna olmaqla, bəndələrim üzərində sənə heç bir hökmün olmaz!»⁷³

Üçüncü qala: camaatla olmaq.

Camaatın içində olmaq şeytani çəkindirir və Allahın mərhəmətinə səbəb olur. Peyğəmbər (s.ə.s.) demişdir⁷⁴:

⁷¹ (R) "Səhih Sünen ən-Nəsai" əsəri, 25-ci Fəsil: Cihad, 24-cü bölüm: Mənfəət və ad-san qazanmaq üçün döyüşə gedən, hədis №3140, «Səhih hədislər silsiləsi» əsəri, 1-ci cild, səh. 118, №52.

⁷² Bunu Ən-Nəsai nəql etmişdir.

⁷³ Əl-Hicr, 42

⁷⁴ (R) "Səhih Sünen Əbu Davud" əsəri, 1-ci cild, 2-ci Fəsil: Namaz, 47-ci bölüm: Camaatı tərk etməyin sərt qarşılanması, hədis №547, «Səhih sünen ən-Nəsai» əsəri, 1-ci cild, 10-cu fəsil: İmamlıq, 48-ci bölüm: Camaatı tərk etməyin sərt qarşılanması, №846.

(إِمَّا يَأْكُلُ الدُّنْبُ مِنَ النَّعْمِ الْقَاصِيَةَ) [رواه أبو داود]

«Həqiqətən, canavar sürüdən uzaq düşmüş qoyunu yeyər»⁷⁵

Ömər ibn Xəttab, Allah ondan razı olsun, söyləmişdir ki, Allahın Elçisi (s.ə.s.) buyurub⁷⁶:

(مَنْ أَرَادَ بُحْبُوحَةَ الْجَنَّةِ فَلْيَلْزَمْ الْجَمَاعَةَ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ مَعَ الْوَاحِدِ وَهُوَ مِنَ الْإِثْنَيْنِ أَبْعَدُ) [رواه أحمد والترمذي]

«Kim Cənnətin ortasını istəyirsə, qoy camaatın içində olsun; həqiqətən, şeytan tək adamla olur, iki nəfərdən isə uzaqlaşır»⁷⁷.

Camaat müsəlmandan iki şərt tələb edir:

1) Əqidəsinə görə camaat arasında olmaq və həmçinin onun əqidəsi birinci nəslin, yəni Peyğəmbərin (s.ə.s.) əshabələrinin, onların yolu ilə gedən sonrakı nəsillərin əqidəsinə uyğun olmalıdır. İbn Məsud demişdir: «Camaat, sən hətta tək də olsan, həqiqətə müvafiq olandır».

2) Camaat sıralarında olmaq, yəni cismin və ruhunla həqiqət adamları ilə onların harada olmasından asılı olmayaraq, birgə olmaqdır. Peyğəmbər (s.ə.s.) buyurmuşdur⁷⁸:

(لَا تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي ظَاهِرِينَ عَلَى الْحَقِّ لَا يَضُرُّهُمْ مَنْ خَذَلَهُمْ حَتَّى يَأْتِيَ أَمْرُ اللَّهِ وَهُمْ كَذَلِكَ) [متفق عليه]

⁷⁵ Bunu Əbu Davud söyləmişdir.

⁷⁶ (R) "Səhih Sünən ət-Tirmizi" əsəri, 2-ci cild, 31-ci Fəsil: Fitnələr, 7-ci bölüm: Camaatın lazımlığı, hədis №2165. Hədisi həmçinin imam Əhməd "Musnəd" əsərində (1/26, hədis №177) rəvayət etmişdir. Lakin kitabdakı mətn İbn Hibbanın "Səhih" (15/122) və ət-Tabaraninin "Mucamul Avsat" (2/184, №1659 və №2929) əsərində varid olmuşdur.

⁷⁷ Bunu Əhməd və ət-Tirmizi söyləmişlər.

⁷⁸ (R) "Fəthul Bari bişərh Səhih əl-Buxari" əsəri, 6-cı cild, 61-ci Fəsil: Fəzilətlər, 28-ci bölüm, hədis №3641, "Səhih Muslim bişərh ən-Nəvəvi" əsəri, 5-ci cild, 33-cü Fəsil: Əmirlik, 53-cü bölüm: Peyğəmbər (s.ə.s.)-in "Mənim ümmətimdən...", hədis №1920. Hədisin mətni Muslimin "Səhih" əsərindən götürülmüşdür.

«Mənim ümmətimdən bir qrup həqiqət tərəfdarı olacaq, başqalarının onları müdafiə etməməsi onlara zərər toxundurmayacaq. Onlar bu vəziyyətdə Allahın hökmü gələndək qalacaqlar»⁷⁹

Dördüncü qala: camaat namazı.

İnsana camaat namazına etinasızlıqla yanaşmağı şeytan təlqin edir.

Əbu Darda rəvayət edib ki, Allahın Elçisi (s.ə.s.) buyurmuşdur⁸⁰:

(مَا مِنْ ثَلَاثَةٍ فِي قَرْيَةٍ وَلَا بَدْوٍ لَا تَقَامُ فِيهِمُ الصَّلَاةُ إِلَّا قَدْ اسْتَحْوَذَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ ، فَعَلَيْكَ بِالْجَمَاعَةِ ، فَإِنَّمَا يَأْكُلُ الذَّنْبُ مِنَ الْعَنَمِ الْقَاصِيَةَ)

«Əgər üç nəfər ya kənddə və ya səhrada camaat namazı qılmırsa, şeytan onların üzərində hökmranlıq edir; buna görə camaat namazı tərəfdarı ol, çünki canavar sürüdən uzaq düşmüş qoyunu yeyər»⁸¹.

Beşinci qala: Qur'ana və Sünneyə əməl etmək.

Şeytandan qorunmağın ən yaxşı üsulu Qur'anı və Sünəni öyrənərək onları əməldə tətbiq etməkdir. Qur'an və Sünne doğru yolla göndərilib, şeytan isə bizi bu yoldan çıxartmaq üçün mübarizə aparır. Uca Allah buyurmuşdur:

□ وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ
[الأنعام : 153] □ ذَلِكُمْ وَصَّاكُم بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ □

⁷⁹ Mətn razılaşdırılmışdır.

⁸⁰ (R) "Səhih Sünən Əbu Davud" əsəri, 1-ci cild, 2-ci Fəsil: Namaz, 47-ci bölüm: Camaatı tərk etməyin sərt qarşılınması, hədis №547. Hədisi həmçinin başqa hədisçilər də rəvayət etmişlər. Onlardan: ən-Nəsai (Sünən, №846), Əhməd (Musnəd, 6/446, №27556) və Hakimi (Mustədrək, 1/330, №765) qeyd etmək olar. Hədisin mətni Hakimin "Mustədrək" əsərindən götürülmüşdür.

⁸¹ Bunu Əbu Davud nəql etmişdir.

«Bu, şübhəsiz ki, Mənim doğru yolumdur. Onu tutub gedin. Sizi Allahın yolundan sapdıracaq yollara uymayın. Allah sizə bunları tövsiyə etdi ki, bəlkə pis əməllərdən çəkinəsiniz!»⁸².

⁸² Əl-Ənam, 153

Altıncı qala: Allahın köməyinə sığınmaq.

Bil ki, sən ancaq Allahın köməyi ilə şeytana qalib gələ bilərsən. Əgər sən şeytanın hiylələrindən xilas olmaq istəyirsənsə, Allahın köməyinə sığın, O səni ondan qoruyar.

Yeddinci qala: Saleh əməllər (yaxşı işlər) görmək.

Əbu Hureyra demişdir ki, Allahın Elçisi (s.ə.s.) buyurmuşdur⁸³:

(إِذْ أَقْرَأَ ابْنُ آدَمَ السَّجْدَةَ فَسَجَدَ اَعْتَزَلَ الشَّيْطَانُ يَبْكِي يَقُولُ: يَاوَيْلَهُ ، أَمَرَ ابْنُ آدَمَ
بِالسُّجُودِ فَسَجَدَ فَلَهُ الْجَنَّةُ وَأَمَرْتُ بِالسُّجُودِ فَعَصَيْتُ فَلِيَ النَّارُ)

[رواه مسلم]

«Əgər insan səcdə edilən ayəni oxuyursa, o, yerə səcdə edəndə şeytan ondan uzaqlaşır, ağlayaraq deyir: «Vay halıma, insana əmr olunmuşdu ki, səcdə etsin, o da bunu etdi və bununla Cənnətə layiq oldu. Mənə də səcdə etmək əmr olunmuşdu, mən isə boyun qaçırdım və bununla Cəhənnəmə layiq oldum»⁸⁴.

Səkkizinci qala: «Ə'uzu billəhi mineş- şeytanir-racim» deməklə Allaha sığınmaq.

(اَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ)

«Lənətlənmiş şeytandan Allaha sığınıram».

Bu sözlərin deyilməsi lazım gələn yerlər və hallar (şərait).

1) Şeytanın vəsvəsesini və təhrikini duyduğun zaman.

⁸³ (R) "Səhih Muslim bişərh ən-Nəvəvi" əsəri, 1-ci cild, 1-ci Fəsil: İman, 34-cü bölüm: Namazın tərk edilməsinə küfr adının verilməsi, hədis №81. Hədisi həmçinin İbn Məcə (№1052), İmam Əhməd (2/443, №9711,) rəvayət etmişlər. Hədisin mətni İmam Əhmədin "Musnəd" əsərindən götürülmüşdür.

⁸⁴ Bunu Müslim nəql etmişdir.

Uca Allah buyurmuşdur:

□ وَإِمَّا يَنْزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْغٌ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ □ [الأعراف : 200]
«**Əgər sənə şeytandan bir vəsvəyə gəlsə, Allaha sığın...**»⁸⁵.

2) Qur'anı oxuyan zaman. Uca Allah buyurmuşdur:

□ فَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ □ [النحل : 98]
«**Qur'an oxumaq istədiyin zaman məlun şeytandan Allaha sığın! (Əuzu billəhi minəş-şeytanir-racim sözlərini de!)**»⁸⁶.

3) Ayaq yoluna girən zaman. Peyğəmbərin (s.ə.s.) əshabəsi Ənəs söyləmişdir ki, Allahın Elçisi (s.ə.s.) ayaq yoluna girən zaman deyərdi⁸⁷:

(اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْخُبْثِ وَالْخَبَائِثِ) [متفق عليه]

«Allahummə inni ə'uzu bike minəl xubsi vəl xabəisi».

«Ey Allahım! Mən kişi və qadın cinsli şeytanlardan Sənə sığınırım»⁸⁸.

4) Cubeyr rəvayət etmişdir ki, o, Peyğəmbərin (s.ə.v.) namaz qılarkən aşağıdakı sözləri dediyini eşitmişdir:

(اللَّهُ أَكْبَرُ كَبِيرًا وَالْحَمْدُ لِلَّهِ كَثِيرًا وَسُبْحَانَ اللَّهِ بُكْرَةً وَأَصِيلًا " ثَلَاثًا " أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ مِنْ نَفْخِهِ وَنَفْثِهِ وَهَمْزِهِ)

«Allahu əkbəru kəbiren vəlhəmdu lilləhi kəsiren və sübhənəlləhi bukratən va asıylən (üç dəfə). Ə'üzü billəhi minəş-şeytanir-racimi min nəfxihi və nəfsihi və həmzihi».

⁸⁵ Əl-Əraf, 200

⁸⁶ Ən-Nəhl, 98

⁸⁷ (R) "Fəthul Bari bişərh Sahih əl-Buxari" əsəri, 1-ci cild, 4-cü Fəsil: Dəstəmaz, 9-cu bölüm: Ayaq yoluna gedəndə nə deyilir, hədis №142, "Səhih Muslim bişərh ən-Nəvəvi" əsəri, 2-ci cild, 3-cü Fəsil: Heyz (Qanaxma), 32-ci bölüm: Ayaq yoluna getmək istədikdə nə deməli, hədis №375.

⁸⁸ Mətn razılaşıdırılıb.

«Allah böyükdür, Allaha çox-çox şükrələr olsun və O müqəddəsdir gündüz və axşam (üç dəfə). Mən lənətə gəlmiş şeytandan, onun təkəbbüründən, (günah) şərindən və mənə toxunmasından Allaha sığınırım»⁸⁹.

5) Qəzəblənən zaman. Bir dəfə iki nəfər Allahın Rəsulunun (s.ə.s.) hüzurunda bir-birlərini söydülər. Hətta onlardan birinin (gözləri qəzəbindən qızaranaq) burnundan qan açıldı. Allahın Rəsulu (s.ə.s.) buyurdu:

(إِنِّي لَا أَعْلَمُ كَلِمَةً لَوْ قَالَهَا لَذَهَبَ عَنْهُ مَا يَجِدُ . فَقَالُوا وَمَا هِيَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟
قَالَ: "أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ" [مختصر مسلم 1792]

«Mən elə söz bilərəm ki, əgər o, o sözü desə, qəzəbi keçəcək». Onlar soruşdular: Bu nə sözdür belə, ey Allahın Rəsulu? O buyurdu: **«Əuzu billəhi minəş-şeytanir-racim»** (Mən lənətə gəlmiş şeytandan Allaha sığınırım)⁹⁰.

⁸⁹ (R) "Zəif Sünən Əbu Davud" (hədis №764) və "Zəif Sünən İbn Məcə" (hədis №814) əsərləri.

Qeyd: Cuber ibn Mutimin hədisi özlüyündə zəifdir. Çünki sənədində Asim adlı naməlum rəvayətçi var. Lakin hədis etibarlı və bir-birini gücləndirəcək sənədlərlə Cuberdən başqa sahəbələrin rəvayəti ilə varid olmuşdur. Nümunə olaraq bəzi rəvayətlərə diqqət yetirək.

1) Abdullah ibn Məsud belə rəvayət edir: Peyğəmbər (s.ə.s) namaza başladıqda deyirdi: "Allahummə inni əuzu bikə minəş-şeytanir-racimi və həməzihi və nəfxihi və nəfsihi". ("Səhih Sünən İbn Məcə", №815).

2) Əbu Səid əl-Xudri rəvayətinin sonunda bildirir ki, Peyğəməğər (s.ə.s) (namazda): "Əuzu billəhiis-səmiil-əlimi minəş-şeytanir-racimi min həməzihi və nəfxihi və nəfsihi" deyirdi. ("Səhih Sünən Əbu Davud", №775).

Görkəmli alim Məhəmməd Nasir deyir: "Peyğəməbərin (s.ə.s) (namazdakı) qiraətinə başlamazdan əvvəl "Əuzu billəhi minəş-şeytanir-racim" deməsi hədisi səhihdir. Lakin irəlidə qeyd olunacaq iki ("Əuzu billəhis-səmiil-əlimi" və "min həməzihi və nəfxihi və nəfsihi") əlavə ilə. Amma bu iki əlavəsiz (yəni "Əuzu billəhi minəş-şeytanir-racim" deyilişinin) əslini belə bilmirəm." Əlavə məlumat və ya araşdırma üçün Məhəmməd Nasirin "İrva əl-Ğalil" (2/53, №342) əsərinə bax. Allah hər şeyi daha yaxşı bilir.

⁹⁰ (R) Hədisin araşdırması 29-cu haşiyədədir.

6) İt hürəndə və eşşək anqıranda. Əbu Hureyra nəql edib ki, Allahın Rəsulu (s.ə.s.) buyurmuşdur⁹¹:

(إِذَا سَمِعْتُمْ نَهَاقَ الْحَمِيرِ فَتَعَوُّدُوا بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ فَإِنَّهَا رَأَتْ شَيْطَانًا ، وَإِذَا سَمِعْتُمْ صِيَّاحَ الدِّيَكَةِ فَسَلُّوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ فَإِنَّهَا رَأَتْ مَلَكًا) [متفق عليه]

«Eşşəyin anqırtısını eşidəndə şeytandan Allaha sığın o, şeytani görmüşdür. Xoruzun banlamasını eşitsəniz Allahdan mərhəmət diləyin, o, mələkləri görmüşdür»⁹².

Cabir demişdir ki, Allahın Rəsulu (s.ə.s.) buyurub:

(إِذَا سَمِعْتُمْ نُبَاحَ الْكِلَابِ وَ نَهَيْقَ الْحَمِيرِ بِاللَّيْلِ فَتَعَوُّدُوا اللَّهَ مِنْهُنَّ فَإِنَّهُنَّ يَرِينَ مَا لَا تَرَوْنَ) [صحيح الجامع 620]

«İtlərin hürməsinə və eşşəklərin anqırtısını eşitsəniz Allaha sığın: onlar sizin görmədiyinizi görürlər»⁹³.

Doqquzuncu qala: ailənin, uşaqların və mal-dövlətin mühafizəsi

Abdulla ibn Əmr rəvayət etmişdir ki, Allahın Rəsulu (s.ə.s.) buyurmuşdur:

⁹¹ (R) "Fəthul Bari bişərh Sahih əl-Buxari" əsəri, 59-cu Fəsil: Yaradılışın başlaması, 15-ci bölüm: Müsəlmanın ən xeyirli malı qoyundur, hədis №3303, "Səhih Muslim bişərh ən-Nəvəvi" əsəri, 6-cı cild, 48-ci Fəsil: Zikr, 20-ci bölüm: Xoruz banlayarkən dua etməyin bəyənilməsi, hədis №2729. Hədisin mətnindəki yer dəyişkənliyi (yəni xoruz banının eşşək anqırtısından sonra gəlməsi) nəinki Buxari və Muslimin eləcə də "Səhih Sünen ət-Tirmizi" №3459, "Səhih Sünen Əbu Davud" №5102, Beyhəqinin "Sünen əl-Kubra" 6/233, №10778, №10780, №11391, Əbu Yələnin "Musnəd" 11/187, №6296, İbn Hibbanın "Səhih" 2/285, №1005, İbn Əbi Şeybənin "Musannəf" 6/101, №29805, Abd ibn Humeydin "Musnəd" 1/333, №1106 kitablarındakı mətnlərlə eyni deyildir. Beləki bu əsərlərdə ilkin olaraq xoruz banı zikr edilir. Allah daha yaxşı bilir.

⁹² Mətn razılaşdırılmışdır.

⁹³ (R) "Səhih Sünen Əbu Davud" 3-cü cild, 35-ci Fəsil: Ədəb, 115-ci bölüm: Xoruz və (digər) heyvanlar haqda rəvayətlər, hədis №5103, Məhəmməd Nasirin «Səhih əl-Cəmi» əsəri, №620.

(إِذَا تَزَوَّجَ أَحَدُكُمْ امْرَأَةً أَوْ اشْتَرَى خَادِمًا فَلْيَقُولْ : " اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ خَيْرَهَا وَخَيْرَ مَا جَبَلْتَهَا عَلَيْهِ ، وَ أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهَا وَ شَرِّ مَا جَبَلْتَهَا عَلَيْهِ ، وَإِذَا اشْتَرَى بَعِيرًا فَلْيَأْخُذْ بِذِرْوَةِ سَنَامِهِ وَلْيَقُلْ مِثْلُ ذَلِكَ ")

(ابو داود 248/2 و ابن ماجه 617/1)

«Allahummə inni əsəluke xeyrahə və xeyra mə cəbəltəhə aleyhi».

«Əgər sizlərdən kimsə evlənirsə və ya özünə kənz alırsa, qoy o desin: «Ey Allahım, mən Səndən onun xeyrini və onda yaratdığın xeyri xahiş edirəm və onun fəsadlarından və onda yaratdığın fəsadlardan Sənə sığınırım. Hər kim bir dəvə alsə əlini onun belinə qoyub, eynilə bu duanı desin»⁹⁴.

İbn Abbas nəql etmişdir ki, Allahın Rəsulu (s.ə.s.) buyurmuşdur:

(لَوْ أَنَّ أَحَدَكُمْ إِذَا أَرَادَ أَنْ يَأْتِيَ أَهْلَهُ قَالَ : بِسْمِ اللَّهِ ، اللَّهُمَّ جَنِّبْنَا الشَّيْطَانَ وَجَنِّبِ الشَّيْطَانَ مَا رَزَقْتَنَا ، فَإِنَّهُ إِنْ يُقَدَّرَ بَيْنَهُمَا وَلَدٌ فِي ذَلِكَ لَمْ يَضُرَّهُ شَيْطَانٌ أَبَدًا)
[البخاري 141/6 ، ومسلم 1028/2]

«Bismillehi, Allahummə cənnibneş-şeytanə və cənnibiş-şeytanə mə razəktənə»⁹⁵.

«Əgər sizlərdən biri arvadı ilə əlaqədə olduğu zaman: «Allahın adıyla, ey Allahım, şeytanı bizdən və bizə bəxş edəcəyin uşaqdan uzaqlaşdır». Əgər onların uşaqları olsa, onda şeytan ona heç vaxt zərər yetirə bilməz»⁹⁶.

⁹⁴ (R) "Səhih Sünen Əbu Davud" əsəri, 1-ci cild, 6-cı Fəsil: Nikah, 46-cı bölmə: Nikahın bağlanması, hədis №2160, "Səhih Sünen İbn Məcə" əsəri, 2-ci cild, 9-cu Fəsil: Nikah, 27-ci bölmə: Kişi nikahlandığı qadın üçün nə deməlidir, hədis №1945, həmçinin №2282. Hədisin mətni Əbu Davudundur.

⁹⁵ (R) "Fəthul Bari bişərh Səhih əl-Buxari" əsəri, 1-ci cild, 4-cü Fəsil: Dəstənamaz, 8-ci bölmə: Hər bir halda (Allahın) adının çəkilməsi, hədis №141, "Səhih Muslim bişərh ən-Nəvəvi" əsəri, 4-cü cild, 16-cı Fəsil: Nikah, 18-ci bölmə: Cinsi əlaqədə olarkən nə demək bəyənilir, hədis №1434. Mətn, Muslimin "Səhih"indən götürülüb.

⁹⁶ Mətn razılaşdırılmışdır

İnsan xoşuna gələn əşyalardan hər hansı birini əldə edərkən, deməlidir:

(مَا شَاءَ اللَّهُ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ)

«Məşəallah lə qüvvətə illə billəh».

«Bu Allahın istəyidir. Böyük Allahdan başqa heç kim güc və qüvvət sahibi deyil»⁹⁷.

Həmçinin öz uşaqlarınızı qorumaq arzuolunandır. Abdulla ibn Abbas demişdir ki, Allahın Rəsulu (s.ə.s.) Həsən və Hüseyini bu dua ilə qoruyardı:

⁹⁷ (R) İbn Qeyyim "Zədul Miəd" (4/135) əsərində demişdir: "Əgər gözdəymədən və onun kiməsə vuracağı zərərdən qorxursunuzsa, onun şərini bu sözlərlə dəf edin: "Allahummə bərik əleyhi" (Allahım onu bərəkətli et). Necə ki, Peyğəmbər (s.ə.s) Səhl ibn Huneyfə gözü dəymiş Amir ibn Rəbiyə buyurmuşdur: "Məgər bərəkətləndirmədinmi (yəni "Allahım bərəkətli et" duasını demədinmi?)"

Göz dəyməni dəf edən vasitələrdən biri də: "Maşallah lə qüvvətə illə billəh" kəlməsidir. Hişam ibn Urubənin atasından etdiyi rəvayətə görə o, xoşuna gələcək bir şeyi görəndə və ya hər hansı bir qapıdan içəri girəndə: "Maşallah lə quvvatə illə billəh" deyərdi."

İbn Qeyyimin Səhl ibn Huneyfdən varid etdiyi rəvayət Allah kəlamının təsdiqidir. O buyurur: "Onlara iki adamı misal gətir. Onların birinə iki üzüm bağı verib onları xurmaliqlarla əhatə etdik və aralarında əkin saldıq. O bağların hər ikisi öz bannı verdi və bu bardan heç bir şey əksilmədi. Biz də onların arasından bir یرmaq axıtdıq. (Bu adamın) başqa sərvəti (gəliri) də var idi. O öz yoldaşı ilə söhbət edərkən (təkebbürlə) ona dedi: "Mən səndən daha dövlətli və əsirətcə (qəbilə, qohum-əqraba, övlad, qulluqçu və s. cəhətdən) səndən daha qüvvətliyəm!" O özünə zülm etdiyi halda bağına girib dedi: "(Bu bağı) nə vaxtsa yox (məhv) olacağını güman etmirəm. Qiyamətin də qopacağını zənn etmirəm. Əgər (dediyin kimi dirilib) Rəbbimin hüzuruna qaytarılsam, özümə bundan da yaxşı bir məskən (qayıdış yeri) taparam!" Onunla söhbət edən yoldaşı isə belə dedi: "Əvvəlcə səni (baban Adəmi) torpaqdan, sonra bir qətrə sudan (mənidən) yaratmış, daha sonra səni adam şəklinə salmış Allahı inkarını edirsən? Lakin mən (inanaraq deyirəm ki) Allah mənim Rəbbimdir və mən heç kəsi Rəbbimə şəriq qoşmamam! Bağına girdiyin zaman bar: "Maşallah (Allahın istədiyi kimi oldu), qüvvət (və qüdrət) yalnız Allaha məxsusdur!" -deyəydin!" Əgər məni özündən daha az mal-dövlət və övlad sahibi görürsənsə" (əl-Kəhf: 32-39).

(أَعِذُّكُمْ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّةِ مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ وَهَامَّةٍ وَمِنْ كُلِّ عَيْنٍ لَامَّةٍ)
[البخاري 119/4]

«U'izukumə bikəlimətillehit-təmməti min kulli şeytanin və həmmətin və min kulli aynin ləmmətin».

«Mən sizin üçün bütün şeytanlardan, zərərli həşəratlardan və bəd gözlərdən Allahın mükəmməl sözləri ilə qorunmağı diləyirəm»⁹⁸.

Onuncu qala: əl-Bəqərə (İnək) surəsi

Peyğəmbərin (s.ə.s.) əshabı Əbu Hureyra söyləyib ki, Peyğəmbər (s.ə.s.) buyurmuşdur⁹⁹:

(لَا تَجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ مَقَابِرَ ، وَإِنَّ الْبَيْتَ الَّذِي يُقْرَأُ فِيهِ سُورَةُ الْبَقَرَةِ لَا يَدْخُلُهُ الشَّيْطَانُ)
[رواه الإمام أحمد ومسلم]

«Evlərinizi qəbiristanlığa çevirməyin; «Bəqərə» surəsi oxunan evə şeytan girmir»¹⁰⁰.

On birinci qala: «Bəqərə» surəsindən on ayə

İbn Mə'sud deyib: «Kim Bəqərə surəsindən gecə vaxtı on ayə oxuyarsa şeytan o evə girməz: öncə dörd ayə, ayətül-

⁹⁸ (R) "Fəthul Bari bişərh Sahih əl-Buxari" əsəri, 6-cı cild, 60-cı fəsil: Peyğəmbərlərin əhvalatları, bölüm: 10, hədis №3371, "Səhih Sünən Əbu Davud" əsəri, 3-cü cild, 34-cü Fəsil: Sünənə, 22-ci bölüm: Quran haqda, hədis №4737, "Səhih Sünən İbn Məcə" əsəri, 3-cü cild, 31-ci Fəsil: Tibb, bölüm: Peyğəmbər (s.ə.s) nə ilə qorunub və qorundurub, hədis №3590, "Səhih Sünən ət-Tirmizi" əsəri, 2-ci cild, Fəsil: Tibb, 18-ci bölüm, hədis №2060. Hədisin mətni "Sünən ət-Tirmizi" və "Sünən Əbu Davud" əsərlərindən götürülmüşdür.

⁹⁹ (R) "Səhih Muslim bişərh ən-Nəvəvi" əsəri, 2-ci cild, 6-cı Fəsil: Müsafirin namazı, 29-cu bölüm: Nafilə (yəni beş vaxtdan əlavə) namazın evdə qılınmasının bəyənilməsi, hədis №780, İmam Əhmədin "Musnəd" əsəri, 2-ci hissə, səh.378, hədis №8902, "Səhih Sünən ət-Tirmizi" əsəri, 3-cü cild, 42-ci Fəsil: Quranın savabı, 2-ci bölüm: əl-Bəqərə və Ayətul Kürsinin fəzilətləri haqda, hədis №2877. Hədisin mətni İmam Əhmədin "Musnəd" əsərindən götürülmüşdür.

¹⁰⁰ Bunu Əhməd və Müslim nəql etmişlər.

Kürsi, bundan sonra iki ayə və üç son ayələr». Həmçinin deyirlər ki, əgər bunları dəlinin üstündə oxusalar, onun ağı saflaşar.¹⁰¹

On ikinci qala: «Bəqərə» surəsindən son iki ayə

İbn Mə'sud söyləmişdir ki, Peyğəmbər (s.ə.s.) buyurmuşdur¹⁰²:

(مَنْ قَرَأَ بِالْآيَاتِينَ مِنْ آخِرِ سُورَةِ الْبَقَرَةِ كَفَّتَاهُ) [رَوَاهُ الْجَمَاعَةُ]

«Gecə vaxtı «Bəqərə» surəsinin son iki ayəsini oxuyana onlar bəs edər»¹⁰³.

Deyirlər ki, bu iki ayə gecələr yuxudan durmaqdan və ya şeytandan, yaxud da başqa belalardan qorunmağa bəs edir¹⁰⁴.

On üçüncü qala: Qur'anın son surələri

Qur'anın son surələrinin oxunması. Aişə (r.a.) söyləmişdir ki¹⁰⁵, Allahın Rəsulu (s.ə.s.) yatağa girəndə əllərini qarşısında

¹⁰¹ (R) "Sünən əd-Dərimi" əsəri, 2-ci cild, 23-cü Fəsil: Quranın fəzilətləri, 14-cü bölüm: əl-Bəqərə surəsinin əvvəlinin və ayətul Kürsinün fəziləti, rəvayət №3383. "...dəlinin üstündə oxusalar, onun ağı saflaşar" sözləri də Abdulla ibn Məsudun rəvayətindədir.

¹⁰² (R) Hədis İbn Məsud deyil Əbi Məsuddan rəvayət olunmuşdur. Buna diqqət yetirən Hafiz ləqəbli Əhməd ibn Həcər əl-Əsqalani demişdir: "Abdusun rəvayətində bunun (yəni Əbi Məsudun) əvəzinə "İbn Məsud" varid olmuşdur. Eynilə bu cür əl-Useylənin Əbi Zeyd əl-Mərvazidən etdiyi rəvayətdə varid olmuş və əl-Useylə onun düzgün saymışdır. Lakin o bu sözü deməkdə səhv etmişdir. Çünki bu əlyazma səhvidir. Əbu Əli əl-Ceyyəni demişdir: "Əbi Məsuddan" olan rəvayət düzgündür. Onun adı isə Uqbə ibn Amrdir."

Amma mətn baxımından hədisdə "fi leylətin" yəni "gecə vaxtı" ifadəsi buraxılmışdır. Bax: "Fəthul Bari bişərh Sahih əl-Buxari" əsəri, 9-cu cild, 66-cı Fəsil: Quranın fəzilətləri, 10-cu bölüm: əl-Bəqərə surəsinin fəziləti, hədis №5008, №5009, "Səhih Muslim bişərh ən-Nəvəvi" 2-ci cild, 6-cı Fəsil: Müsafirin namazı, 43-cü bölüm, hədis №807.

¹⁰³ Mətn razılaşdırılmışdır.

¹⁰⁴ (R) Bax: "Fəthul Bari" əsəri, 66-cı Fəsil, 10-cu bölümün şərhinə.

tutaraq Qur'anın son üç surəsini oxuyar, əllərinə üfürər və onlarla bədəninin qabaq hissələrini, başından başlayaraq üzünə sürtdi¹⁰⁶.

On dördüncü qala: zikrlər (Allahın adlarının yad edilməsi)

Əbu Hureyra nəql edib ki, Allahın Rəsulu (s.ə.s.) buyurub¹⁰⁷:

(مَنْ قَالَ : " لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ ، لَهُ الْمُلْكُ وَ لَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ " فِي يَوْمٍ مِائَةً مَرَّةً كَانَتْ لَهُ عَدَلٌ عَشْرَ رِقَابٍ ، وَكُتِبَتْ لَهُ مِائَةٌ حَسَنَةً ، وَمُحِيتَ عَنْهُ مِنْهُ سَيِّئَةٌ ، وَكَانَتْ لَهُ حِرْزاً مِنَ الشَّيْطَانِ يَوْمَهُ ذَلِكَ حَتَّى يُمْسِيَ ، وَلَمْ يَأْتِ أَحَدٌ بِأَفْضَلَ مِمَّا جَاءَ بِهِ إِلَّا رَجُلٌ عَمِلَ أَكْثَرَ مِنْهُ)
[متفق عليه]

«Lə iləhə illəllahu vahdəhu lə şərike ləhu, ləhul mulku və ləhul həmdü və huva ələ kulli şeyin qadirun».

«Kim: «Tayı olmayan Tək Allahdan başqa tanrı yoxdur. (Bütün) mülkiyyət Ona məxsusdur, Ona eşq olsun və O, hər şeyə qadirdir»i gündə yüz dəfə desə, bu on qulun azad edilməsinə bərabərdir, buna görə ona yüz yaxşı əməl yazılır və

¹⁰⁵ (R) "Fəthul Bari bişərh Sahih əl-Buxari" əsəri, 9-cu cild, 66-cı Fəsil: Quranın fəzilətləri, 14-cü bölüm: Qorunma surələrinin fəzilətləri, hədis №5017, №5748 və №6319. "Səhih Sünən ət-Tirmizi" əsəri, 3-cü cild, 45-ci Fəsil: Dualar, 21-ci bölüm: Quranı yatarkən oxuyan barəsində, hədis №3402. Qeyd edirəm ki, mənbələri göstərilmiş hədislərin mətnində Peyğəmbər (s.ə.s.)-in hər gecə öz yatağına girərkən bu duanı deməsi vurğulanır.

¹⁰⁶ Bunu Əl-Buxari nəql etmişdir.

¹⁰⁷ (R) "Fəthul Bari bişərh Sahih əl-Buxari" əsəri, 11-ci cild, 80-ci Fəsil: Dualar, 64-cü bölüm: Təhlilin (yəni Lə iləhə illə Allahın) fəziləti, hədis №6403, "Səhih Muslim bişərh ən-Nəvəvi" əsəri, 6-cı cild, 48-ci Fəsil: Zikr, dua, tövbə və istiğfar (bağışlanma diləmə), 10-cu bölüm: Təhlilin, təsbihin (yəni sübhən Allahın) və duanın fəziləti, hədis №2691. Hədisin mətni əl-Buxarinindir.

onun yüz pis əməli silinər və həmin gün o, şeytandan mühafizə edilər, ondan daha yaxşı o kəs olar ki, o ondan daha çox yaxşı əməl etsin»¹⁰⁸

¹⁰⁸ Mətn razılaşdırılıb.

On beşinci qala: nəzərdən, gözdən qorunma.

Zina hədsiz baxışlardan, nəzərdən baş verir. «Müsnəd»-də göstəriləndiyi kimi, Peyğəmbər (s.ə.s.) buyurmuşdur: «Nəzər - İblisin oxlarından ən zəhərlisidir. Allah baxışlarını Onun üçün endirənə ölənə qədər ürəyində daşıyacağı iman şirinliyini daddırar»¹⁰⁹.

Burada biz təkcə (yad) qadınlara baxışdan çəkinməyi deyil, həmçinin paxıllıq, qəzəb və istehza kimi qadağan baxışları nəzərdə tuturuq.

On altıncı qala: dilin qorunması.

Bil, ey qardaşım, qoy Allah sənə mərhəmət göstərsin! Dil şeytanın ən böyük silahıdır. Buna görə də, dilin qorunması şeytana qarşı qurulmuş qalaların ən böyüyüdür. Dilin qorunması məfhumu altında bir neçə məsələ nəzərdə tutulur:

1) Dilin sənə aid olmayan şeylərdən qorunması. Allahın Rəsulu (s.ə.s.) buyurub¹¹⁰:

(مِنْ حُسْنِ إِسْلَامِ الْمَرْءِ تَرْكُهُ مَا لَا يَغْنِيهِ) [رواه الترمذي]

«İnsanın özünə aid olmayan işlərə müdaxilə etməməsi onun İslamdakı gözəlliklərindəndir».¹¹¹

¹⁰⁹ (R) Hədisi İmam Əhmədin "Musnəd" əsərində tapa bilmədim. Onu Hakim "Mustədrək" əsərində Huzeyfədən (4/349, hədis №7875), Ət-Tabəranı "Mucamul Kəbir" əsərində Abdulla ibn Məsuddan (10/173, hədis №10362) və Əl-Qadai "Musnədu əş-Şihəb" əsərində Huzeyfə (1/195, hədis №292) və Abdulla ibn Ömərdən (1/196, hədis №293) rəvayət etmişlər. Hədisin sənədində Abdur-Rahmən ibn İshaq Əl-Vasiti adlı zəif ravi iştirak edir. Bax: Məhəmməd Nasirin "Zəif Hədislər Silsiləsi" əsəri, 3-cü cild, səh. 177, hədis №1065, "Zəif Ət-Tərgib və Ət-Tərhib" əsəri, 2/23, hədis №2923.

¹¹⁰ (R) "Səhih Sünnən Ət-Tirmizi" 2-ci cild, 34-cü Fəsil: Zəhidlik, 11-ci bölüm, hədis №2317, "Səhih Sünnən İbn Məcə" əsəri, 3-cü cild, 36-cı Fəsil: Fitnələr, 12-ci bölüm: Fitnələr vaxtı susmaq, hədis №4047, İmam Məlikin "Muvatta" əsəri, 47-ci Fəsil, Gözəl əxlaq, 1-ci bölüm, hədis №3.

¹¹¹ Bunu Ət-Tirmizi nəql etmişdir.

2) *Dilin boş və mənasız sözlərdən qorunması.* Peyğəmbər (s.ə.s) buyurmuşdur: «Boş və mənasız söz-söhbətlərdən özünü saxlayan və malının artığını xərcləyən kəs xoşbəxtdir». Əbu Hureyra deyib ki, o, eşitmişdir ki, Peyğəmbər (s.ə.s.) buyurmuşdur¹¹²:

(إِنَّ الْعَبْدَ لَيَتَكَلَّمُ بِالْكَلِمَةِ يَنْزِلُ بِهَا فِي النَّارِ أَوْ يَنْزِلُ بِهَا فِي الْمَعْرِبِ)
[متفق عليه]

«Bəndə elə sözlər danışır ki, bu onu günçixanla günbatan arasındakı məsafə ölçüsündə cəhənnəmin dibinə endirir»¹¹³.

3) *Dilin mübahisələrdən qorunması.* Əbu Uməmə deyib ki, Peyğəmbər (s.ə.s.) buyurmuşdur¹¹⁴:

(أَنَا زَعِيمٌ بَيِّتٍ فِي رِبْضِ الْجَنَّةِ لِمَنْ تَرَكَ الْمِرَاءَ وَإِنْ كَانَ مُحِقًّا ، وَبَيِّتٍ فِي وَسْطِ الْجَنَّةِ لِمَنْ تَرَكَ الْكَذِبَ وَإِنْ كَانَ مَازِحًا ، وَبَيِّتٍ فِي أَعْلَى الْجَنَّةِ بِمَنْ حَسَنَ خُلُقُهُ)
[رواه أبو داود و حسنه الألباني في الصحيحة رقم: 273]

«Mən, haqlı olsa da, mübahisə etməyə nə Cənnətin kənarında ev veriləcəyinə zəmin dururam. Mən, zarafat xatirinə olsa da, yalan danışmayana, Cənnətin ortasında ev verilməsinə zəmin dururam. Mən, yaxşı əxlaqı olana Cənnətin zirvəsində ev veriləcəyinə zəmin dururam»¹¹⁵.

¹¹² (R) "Fəthul Bari bişərh Sahih əl-Buxari" əsəri, 11-ci cild, 81-ci Fəsil: Xeyirxahlıqlar, hədis №6477, "Səhih Muslim bişərh ən-Nəvəvi" əsəri, 6-cı cild, 53-cü Fəsil: Zəhidlik, 6-cı bölmə: Dilin qorunması, hədis №2988. "Səhih Sünnən ət-Tirmizi" əsəri, 34-cü Fəsil: Zəhidlik, 10-cu bölmə: İnsanları güldürəcək sözlər danışan haqda, hədis №2314. Hədisin mətni Muslimin "Səhih" əsərindən götürülmüşdür.

¹¹³ Mətn razılaşdırılmışdır.

¹¹⁴ (R) "Səhih Sünnən Əbu Davud" 3-cü cild, 35-ci Fəsil: Ədəb, 8-ci bölmə: Gözəl əxlaq barədə, hədis №4800. "Səhih Hədislər Silsiləsi" 1-ci cild, 1-ci hissə, səh. 552, hədis №273.

¹¹⁵ Bunu Əbu Davud rəvayət etmişdir.

4) *Dilin düşmənçilik mübahisəsindən qorunması. Aişə (r.a.) söyləyib ki, Peyğəmbər (s.ə.s.) buyurmuşdur*¹¹⁶:

(*إِنَّ أَبْغَضَ الرِّجَالِ عِنْدَ اللَّهِ الْأَلَدُ الْخَصِمُ*) [*رواه البخاري*]

«Allah dərgahında ən çox nifrətəlayiq amansız (və qəddarcasına) düşmənçilik aparanlardır»¹¹⁷.

5) *Dilin boşboğazlıqdan qorunması. Öz xütbəsində Allahın Rəsulu (s.ə.s.) buyurmuşdur*¹¹⁸:

(*إِنَّ مِنْ أَحَبِّكُمْ إِلَيَّ وَأَقْرَبَكُمْ مِنِّي مَجْلِسًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَحَاسِنُكُمْ أَخْلَاقًا ، وَإِنَّ أَبْغَضَكُمْ إِلَيَّ وَأَبْعَدَكُمْ مِنِّي مَجْلِسًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ : التَّرْتَارُونَ وَ الْمُتَشَدِّقُونَ وَ الْمُتَقَبِّحُونَ ...*) [*صحيح رواه الإمام أحمد*]

«Mənə sizlərdən ən sevimliləri və Qiyamət Günü məclisində mənə sizlərdən ən yaxınları – sizlərdən ən yaxşı əxlaqlılardır. Mənə Qiyamət Günündə sizlərdən ən mənfuru və Qiyamət Günü məndən ən uzaq olanlar – boşboğazlar, danışqları ilə özlərini gözə soxmaq istəyənlər və lovğalardır»¹¹⁹

¹¹⁶ (R) "Fəthul Bari bişərh Sahih əl-Buxari" əsəri, 8-ci cild, 65-ci Fəsil: Quranın təfsiri, 37-ci bölüm: Uca Allahın "O, düşmənlərin ən qəddandır" ayəsi haqda, hədis №4523. Ən-Nəsainin "Sünən əl-Kubra" əsəri, 6-cı cild, səh. 301, hədis №11036, İshaq ibn Rahaveyhin "Musnəd" əsəri, 3-cü cild, səh. 603, hədis №1242.

Uca Allah buyurur: "İnsanların ələsi vardır ki, onun dünya həyatı haqqındakı sözləri sənin xoşuna gələr. O, qəlbində olana da (dili ilə ürəyinin bir olmasına) Allahı şahid göstərir. Halbuki, o, düşmənlərin ən qəddandır." (əl-Bərəərə surəsi, 204).

¹¹⁷ Bunu Əl-Buxari rəvayət etmişdir.

¹¹⁸ (R) İmam Əhmədin "Musnəd" əsəri, 4-cü cild, səh. 194, hədis №17767, və №17779, "Səhih Sünən ət-Tirmizi, 2-ci cild, 25-ci Fəsil: Xeyirxahlıq, 71-ci bölüm: Yüksək əxlaq barədə, hədis №2018. Qeyd edirəm ki, rəvayətin mətninin İmam Əhmədin adı ilə bağlanmasına baxmayaraq, onun mətni ət-Tirmizinin "Sünən" əsərində varid olmuşdur.

¹¹⁹ Bunu Əhməd rəvayət etmişdir.

6) Dilin hərzəlikdən qorunması. İbn Məsud deyib ki, Peyğəmbər (s.ə.s.) buyurmuşdur¹²⁰:

(لَيْسَ الْمُؤْمِنُ بِالطَّعَّانِ وَلَا اللَّعَّانِ وَلَا الْفَاحِشِ وَلَا الْبَذِيءِ)

[صحيح رواه الترمذي]

«Mömin kiməsə tənə, lənət, pislik edən və söyüş söyən olmur»¹²¹.

7) Dilin söyüşdən qorunması. İbn Məsud deyib ki, Peyğəmbər (s.ə.s.) buyurmuşdur¹²²:

(سُبَابُ الْمُسْلِمِ فُسُوقٌ وَقِتَالُهُ كُفْرٌ) [متفق عليه]

«Müsəlmanı söymək fasiqlik (itaətsizlik), onunla döyüşmək isə küfrdür»¹²³.

8) Dilin lənət deməsindən qorunması. İbn Ömər deyib ki, Allahın Rəsulu (s.ə.s.) buyurmuşdur¹²⁴:

(لَا يَكُونُ الْمُؤْمِنُ لَعَّانًا) [رواه الترمذي]

«Mömin kimsəni lənətləmir»¹²⁵.

¹²⁰ (R) "Səhih Sünen et-Tirmizi" əsəri, 2-ci cild, 25-ci Fəsil: Xeyirxahlıq, 48-ci bölüm: Lənət haqda, hədis №1977. "Səhih Hədislər Silsiləsi" 1-ci cild, 2-ci hissə, hədis №320.

¹²¹ Bunu et-Tirmizi nəql etmişdir.

¹²² (R) "Fəthul Bari bişərh Sahih əl-Buxari" 1-ci cild, 2-ci Fəsil: İman, 36-cı bölüm: Müsəlmanın özünün belə hiss etmədən əməllərinin puç olması, hədis №48, "Səhih Muslim bişərh ən-Nəvəvi" 1-ci cild, 1-ci Fəsil: İman, 28-ci bölüm: Peyğəmbər (s.ə.s.)-in "Müsəlmanı söymək – fasiqlik (itaətsizlik), onunla döyüşmək isə – küfrdür" sözlərinin bəyanı, hədis №64.

¹²³ Mətn razılaşdırılmışdır.

¹²⁴ (R) "Səhih Sünen et-Tirmizi" əsəri, 2- ci cild, 25-ci Fəsil: Xeyirxahlıq, 72-ci bölüm: Lənət və tənə haqda, hədis №2019. "Səhih Hədislər Silsiləsi" 6-cı cild, 1-ci hissə, hədis №2636.

¹²⁵ Bunu et-Tirmizi demişdir.

9) Dilin ölünü söyməkdən qorunması. Aişə (r.a.) söyləmişdir ki, Peyğəmbər (s.ə.s.) buyurmuşdur¹²⁶:

(لَا تَسُبُّوا الْأَمْوَاتَ فَإِنَّهُمْ قَدْ أَفْضَوْا إِلَى مَا قَدَّمُوا) [رواه البخاري]

«Ölüləri söyməyin, həqiqətən də onlar təqdim etdikləri (yaxşı və ya pis əməllərin haqq-hesabına) çatmışlar»¹²⁷

10) Dilin möminlərə kafir deməkdən qorunması. İbn Ömər deyib ki, Allahın Rəsulu (s.ə.s.) buyurub¹²⁸:

(أَيُّمَا امْرِيءٍ قَالَ لِأَخِيهِ يَا كَافِرٌ ، فَقَدْ بَاءَ بِهَا أَحَدُهُمَا ، إِنْ كَانَ كَمَا قَالَ وَ إِلَّا رَجَعَتْ عَلَيْهِ) [رواه البخاري]

«Kim öz qardaşına: «Ey kafir!» desə, bu söz onlardan birinə çatmalıdır. Əgər o, bu sözə layiqdirsə, söz onunla qalacaq, yox, layiq deyilsə, dəyənə qayıdacaq»¹²⁹.

11) Dilin hədsiz zarafatlardan qorunması. Bil, ey qardaş, ancaq iki şərtlə zarafat etmək olar:

a) Zarafat yalansız olsun. Əbu Hureyra söyləyib ki, Peyğəmbərin (s.ə.s.) əshabələri ona deyəndə ki: «Ey Allahın Rəsulu (s.ə.s.), axı sən bizimlə zarafat edirsən». Peyğəmbər (s.ə.s.) buyurub.¹³⁰

¹²⁶ (R) "Fəthul Bari bişərh Sahih əl-Buxari" əsəri, 3-cü cild, 23-cü Fəsil: Cənazə, 97-ci bölüm: Ölüləri söymənin qadağanı, hədis №1393, "Səhih Hədislər Silsiləsi" 5-ci cild, səh. 521, hədis № 2397.

¹²⁷ Bunu əl-Buxari söyləyib.

¹²⁸ (R) "Fəthul Bari bişərh Sahih əl-Buxari" əsəri, 10-cu cild, 78-ci Fəsil: Ədəb, 73-cü bölüm: Kim yozumsuz şəkildə qardaşını kafir sayarsa özü dediyi kimi olar, hədis №6104, "Səhih Muslim bişərh ən-Nəvəvi" əsəri, 1-ci cild, 1-ci Fəsil: İman, 26-cı bölüm: Qardaşına "Ey kafir" deyən kəsin imanının vəziyyəti, hədis №60.

Qeyd edirəm ki, yuxarıda oxuduğunuz mətn əl-Buxarinin deyil, Muslimin "Səhih" əsərindən götürülmüşdür. Baxmayaraq ki, təqdim olunan mətn əl-Buxarinin adı ilə bağlanmışdır.

¹²⁹ Bunu əl-Buxari söyləmişdir.

¹³⁰ (R) Hədisi məhz bu mətnlə tapa bilmədim. Nümunə üçün onu bəzi əsərlərdə varid olduğu şəkildə təqdim edirəm.

(إني وإن دأببتكم فلا أقول إلا حَقًّا) [صحيح رواه الإمام أحمد]

«Mən sizlə zarafat etsəm də, həqiqəti deyirəm»¹³¹;

b) Hədsiz zarafat etmək olmaz, çünki hədsiz gülüş ürəyi öldürür.

12) Dilin istehzalardan və lağ-lağıllardan qorunması. Uca Allah buyurmuşdur:

(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا يَسْخَرُ قَوْمٌ مِّنْ قَوْمٍ عَسَىٰ أَن يَكُونُوا خَيْرًا مِّنْهُمْ وَلَا نِسَاءٌ مِّنْ نِّسَاءٍ عَسَىٰ أَن يَكُنَّ خَيْرًا مِّنْهُنَّ) (الآية 49/11]

[
«Ey iman gətirənlər! Bir qövm digərini lağa qoymasın. Ola bilsin ki, onlar (lağa qoyulanlar) o birilərindən (lağa qoyanlardan Allah yanında) daha yaxşı olsunlar. Qadınlar da bir-birinə (rişxənd eləməsinlər). Bəlkə onlar (rişxənd olunanlar) o birilərindən (rişxənd edənlərdən) daha yaxşıdırlar...»¹³².

(عن أبي هريرة ، قالوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ ! إِنَّكَ تَدَاعِينَا ؟ قال: إني لا أقول إلا حَقًّا)

«Ey Allahın Rəsulu (s.ə.s.), axı sən bizimlə zarafat edirsən». Peyğəmbər (s.ə.s.) buyurub: «Mən yalnız həqiqəti deyirəm» (yəni zarafat etsəm belə doğru danışırım).

"Səhih Sünen ət-Tirmizi" 2-ci cild, 25-ci Fəsil: Xeyirxahlıq, 57-ci bölüm: Zarafat haqda, hədis № 1990.

(عن أبي هريرة ، قالوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ ! إِنَّكَ تَدَاعِينَا ؟ قال: إني لا أقول إلا حَقًّا)

İmam əl-Buxarinin "Ədəbul Mufrad" əsəri (Fəsil:133, hədis №265), Məhəmməd Nasirin araşdırması ilə.

Hədis buna oxşar mətnlərlə (kitabdakı istisna olmaqla) digər əsərlərdə də rəvayət edilmişdir. Bax: İmam Əhmədin "Musnəd" (2/340, hədis №8708 və 2/360, hədis №8708), Bəyhəqinin "Sünen əl-Kubra" (10/248, hədis №20962), ət-Tabəraninin "Mucam əl-Avsat" (8/305, hədis №8706) və "Səhih Hədislər Silsiləsi" (4/304, hədis №1726).

¹³¹ İmam Əhmədin rəvayətidir.

¹³² Əl-Hucurat, 11

13) *Dilin sirr açmaqdan qorunması. Peyğəmbər (s.ə.s.) buyurmuşdur*¹³³:

(إِذَا حَدَّثَ الرَّجُلُ الْحَدِيثَ ثُمَّ انْتَفَتَ فِيهِ أَمَانَةٌ) [رواه ابو داود]

«Əgər bir adam (kiminsə yanında sirr saxlanılacaq)¹³⁴ hər hansı söhbət edərsə, bu artıq əmanətdir»¹³⁵.

14) *Dilin yalandan qorunması. İbn Məsud söyləyib ki, Allahın Rəsulu (s.ə.s.) buyurub*¹³⁶:

(عَلَيْكُمْ بِالصِّدْقِ فَإِنَّ الصِّدْقَ يَهْدِي إِلَى الْبِرِّ ، وَإِنَّ الْبِرَّ يَهْدِي إِلَى الْجَنَّةِ ، وَمَا يَزَالُ الرَّجُلُ يَصْدُقُ وَيَتَحَرَّى الصِّدْقَ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ صِدْقًا ، وَإِيَّاكُمْ وَ الْكُذْبَ فَإِنَّ الْكُذْبَ يَهْدِي إِلَى الْفُجُورِ ، وَإِنَّ الْفُجُورَ يَهْدِي إِلَى النَّارِ ، وَمَا يَزَالُ الرَّجُلُ يَكْذِبُ وَيَتَحَرَّى الْكُذْبَ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ كَذَابًا)

[متفق عليه]

«Doğru olun! Həqiqətən də doğruluq xeyrə aparır, xeyirsə Cənnətə. İnsan doğruluğu qəsdli şəkildə davam etdirərsə onun

¹³³ (R) "Səhih Sünen Əbu Davud" 3-cü cild, 35-ci Fəsil: Ədəb, 37-ci bölüm: Hədisin nəqli, hədis №4868, "Səhih Sünen ət-Tirmizi" 2-ci Fəsil: Xeyirxahlıq, 39-cu bölüm: Məclislərin əmanət olması, hədis №1959, "Səhih Hədislər Silsiləsi" 3-cü cild, hədis №1090.

Təəccüblüdür ki, bir çox tərcümə kitablarında hədisin hansı mənbə müəllifi tərəfindən rəvayət edilməsi göstərildikdə, ərəb dilində "əl-Buxari"nin, rus və ya azərbaycan dillərində isə "Əbu Davud"un adı yazılmışdır. Kaş ki, hədis hər iki mənbədə olardı. Lakin təəssüf olsun ki, onu əl-Buxari "Səhih"ində rəvayət etməmişdir. Həmçinin ərəb mətnində "hiyə" ("o" qadın cinsində) əvəzliyi yerinə "huvə" ("o" kişi cinsində) əvəzliyi yazılmışdır.

¹³⁴ (R) Mötərizədəki izah əl-Mubərəkfurinin "Tuhfətu əl-Əhvazi bişərh Cəmi ət-Tirmizi" (6/81) əsərindən götürülmüşdür.

¹³⁵ Bunu Əbu Davud söyləmişdir.

¹³⁶ (R) "Fəthul Bari bişərh Sahih əl-Buxari" əsəri, 10-cu cild, 78-ci Fəsil: Ədəb, 69-cu bölüm: Uca Allahın "Ey iman gətirənlər! Allahdan qorxun və (imanında, sözündə, işində) doğru olanlarla olun!" (ət-Tövbə, 119) kəlamı və yalanın qadağası, hədis №6094, "Səhih Muslim bişərh ən-Nəvəvi" əsəri, 6-cı cild, 45-ci Fəsil: Xeyirxahlıq, 29-cu bölüm: Yalanın qəbahətliyi, hədis №2607 (105). Hədisin mətni İmam Muslimin "Səhih" əsərindən götürülmüşdür.

(adı) Allah dərgahında doğru olan (ərəb. -siddiq) yazılar. Yalandan qorunun; həqiqətən yalan insanı günahlara aparır, günahlar isə Cəhənnəmə. İnsan yalanı qəsdli şəkildə davam etdirərsə onun (adı) Allah dərgahında yalançı yazılar»¹³⁷.

15) Dilin böhtandan qorunması (qardaşının dalınca danışmaq).

Uca Allah buyurmuşdur:

□ وَلَا يَغْتَبِ بَعْضُكُم بَعْضًا ، أَيُّحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ □
[الحجرات : 12]

«...Bir-birinizin qeybətini qırmayın! Sizdən biriniz ölmüş qardaşının ətini yeməyə razı olarmı?! Bu sizdə ikrah hissi oyadar»¹³⁸.

Əbu Hureyra söyləyib ki, Allahın Rəsulu (s.ə.s.) buyurmuşdur¹³⁹:

(كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ دَمُهُ وَ مَالُهُ وَ عِرْضُهُ)
[رواه مسلم]

«Hər bir müsəlmanın qanı, malı və namusuna toxunmaq başqa müsəlmana haramdır»¹⁴⁰.

Qardaşın dalınca danışmağa icazə verilən hallar. Qardaşın dalyca danışmağa altı halda icazə verilir:

- a) Şikayət etmək. Zülm edilənə icazə verilir ki, əmirə, hakimə və ya başqa rəsmi şəxslərə şikayət etsin;
- b) Şəriətin ziddiyyətlərinə qarşı kömək axtarsın;

¹³⁷ Mətn razılaşdırılmışdır.

¹³⁸ Əl-Hucurat, 12

¹³⁹ (R) "Səhih Muslim bişərh ən-Nəvəvi" əsəri, 6-cı cild, 45-ci Fəsil: Xeyrxahlıq, 10-cu bölüm: Müsəlmana zülm etməyin haramlığı, hədis №2564, "Səhih Sünən et-Tirmizi" əsəri, 2-ci cild, 25-ci Fəsil: Xeyrxahlıq, 18-ci bölüm: Müsəlmanın müsəlmana qarşı şəfqətli olması, hədis №1927. Mətn İmam Muslimin "Səhih" əsərindən götürülmüşdür.

¹⁴⁰ Bunu Müslim söyləyib.

c) Müftiyə suallar. Məsələn, qadın soruşa bilər: «Atam, (qardaşım, ərim) məni incidir, buna ixtiyarı varmı?»

ç) Müsəlmanları vicdansızın şərindən xəbərdar etmək;

d) Günah işlədənin və ya yenilikçilik gətirənin səhv əməllərindən danışmağa icazə verilir, onun digər çatışmazlıqlarını isə fəş etmək olmaz;

e) insanı onun məlum ləqəbi ilə (məsələn: kor, kar, çolaq və s.) adlandırmaq o zaman olar ki, o, adamlar arasında ancaq bu adla tanınsın və özü də bu ləqəbə etiraz etməsin.

16) Dilin söz gəzdirməkdən qorunması. Huzeyfə söyləyib ki, Allahın Rəsulu (s.ə.s.) buyurmuşdur¹⁴¹:

[متفق عليه] (لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ نَمَامٌ)

«Söz gəzdirən şəxs (ərəb. -nəmməm) Cənnətə düşməz»¹⁴².

17) Dilin ikiüzlülükdən qorunması.

Əbu Hureyra deyib ki, Allahın Rəsulu (s.ə.s.) buyurmuşdur¹⁴³:

(تَجِدُونَ شَرَّ النَّاسِ ذَا الْوَجْهَيْنِ الَّذِي يَأْتِي هَوْلَاءَ بَوَّجِهِ وَ هَوْلَاءَ بَوَّجِهِ)
[متفق عليه]

¹⁴¹ (R) "Fəthul Bari bişərh Sahih əl-Buxari" əsəri, 10-cu cild, 78-ci Fəsil: Ədəb, 50-ci bölüm: Xoşa gəlməz söz gəzdirənlik və Uca Allahın ("...**Qeybət edənə, söz gəzdirənə**" (Qələm surəsi, 11) və "**(Dalda) qeybət edib (üzdə) tənə vuran hər kəsin vay halına!**" (əl-Huməzə surəsi, 1) kəlamı haqda, hədis №6056, "Səhih Muslim bişərh ən-Nəvəvi" əsəri, 1-ci cild, 1-ci Fəsil, 45-ci bölüm: Söz gəzdirənliyin qəti şəkildə haramlığı, hədis №105. Hədisin mətni İmam Muslimin "Səhih əsərindən götürülmüşdür.

¹⁴² Mətn razılaşdırılmışdır.

¹⁴³ (R) "Fəthul Bari bişərh Sahih əl-Buxari" əsəri, 6-cı cild, 61-ci Fəsil: Fəzilətlər, hədis №3494, "Səhih Muslim bişərh ən-Nəvəvi" əsəri, 6-cı cild, 45-ci Fəsil: Xeyrxahlıq, 26-cı bölüm: İki üzlülüyn pislənməsi və edilməsinin haramlığı, hədis №2526.

«Siz (Qiyamət günü)¹⁴⁴ ikiüzlü adamın ən şərli (pis, xəbis) olduğunu görəcəksiniz, çünki o, birinə bir üzlə, digərinə isə başqa üzlə yanaşır»¹⁴⁵.

18) Dilin intim ər-arvadlıq münasibətləri haqqında sözsöhbətlərin yayılmasından qorunması.

Əbu Səid deyib: Peyğəmbər (s.ə.s.) buyurmuşdur¹⁴⁶:

(إِنَّ مِنْ أَشَرِّ النَّاسِ عِنْدَ اللَّهِ مَنْزِلُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الرَّجُلُ يُفْضِي إِلَى امْرَأَتِهِ وَ يُفْضِي إِلَيْهِ ثُمَّ يَنْشُرُ سِرَّهَا)
[رواه مسلم]

«Qiyamət günü Allahın yanında ən şərli (pis vəziyyətli) insan arvadı ilə intim əlaqədən sonra onun sirrini yayandır»¹⁴⁷.

19) Dilin mahnılardan qorunması.

Allahın Rəsulu (s.ə.s.) buyurmuşdur¹⁴⁸:

(لِيَكُونَ مِنْ أُمَّتِي أَقْوَامٌ يَسْتَحْلُونَ الْحَرَّ وَالْحَرِيرَ وَالْخَمْرَ وَالْمَعَازِفَ)
[رواه البخاري]

¹⁴⁴ (R) Bu əlavə əl-Buxarinin "Səhih" (hədis №6058) əsərində varid olmuşdur.

¹⁴⁵ Mətn razılaşdırılmışdır.

¹⁴⁶ (R) "Səhih Muslim bişərh ən-Nəvəvi" əsəri, 4-cü cild, 16-cı Fəsil: Nikah, 21-ci bölüm: Qadının sirrinin yayılmasının haramlığı, hədis №1437. Məhəmməd Nasir hədisin sənədinin Ömər ibn Hənzə əl-Öməri adlı ravi səbəbindən zəif olmasını bildirmişdir. İmam Muslim "Səhih" əsərində bu mənada ikinci hədis rəvayət etmişdir. Lakin təəssüf ki, onun da sənədində həmin ravi iştirak edir. Bax: "Zəif Sünen Əbu Davud" əsəri, hədis №4870, "Zəif Cəmi" hədis №1988.

Məhəmməd Nasir "Ədəbuz-Zifəf" (Evlənmə ədəbi) əsərinin, 23-cü bəndində Əbu Səid əl-Xudrinin irəlidə ötən hədisinin zəifliyini bəyan etdikdən sonra bu mövzuda (yəni qadının sirrinin əri tərəfindən yayılması haqda) ikinci hədisi rəvayət etmiş və onun səhih olduğunu bildirmişdir.

¹⁴⁷ Bunu Müslim deyib.

¹⁴⁸ (R) "Fəthul Bari bişərh Sahih əl-Buxari" əsəri, 74-cü Fəsil: İçkilər, 6-cı bölüm: Şərabı halal sayan və onu başqa adla adlandıran haqda, hədis №5590. "Səhih Sünen Əbu Davud" əsəri, 26-cı Fəsil: Libas, 9-cu bölüm: İpək haqda, hədis №4039, "Səhih Hədislər Silsiləsi" əsəri, 1-ci cild, səh. 186, hədis №91.

«Mənim ümmətim arasında elə insanlar olacaqlar ki, zinakarlığa, ipəyə, şəraba və çalğı alətlərinə icazə verəcəklər»¹⁴⁹.

20) Dilin Allahdan başqa birisinə and içməsindən qorunması.

¹⁴⁹ *Bunu Əl-Buxari demişdir.*

İbn Ömər rəvayət edib ki, Allahın Rəsulu (s.ə.s.) buyurmuşdur:

(مَنْ كَانَ حَالِفًا فَلْيَحْلِفْ بِاللَّهِ أَوْ لِيَصْمُتْ) [رواه الستة]

«Kim and içmək istəyirsə ancaq Allaha and içməli və ya susmalıdır»¹⁵⁰.

*İbn Ömər həm də deyib ki, Allahın Rəsulu (s.ə.s.) buyurmuşdur*¹⁵¹:

(مَنْ حَلَفَ بَعِيرٍ اللَّهُ فَقَدْ كَفَرَ أَوْ أَشْرَكَ) [صحيح رواه الترمذي]

«Kim Allahdan başqa birisinə and içərsə artıq (Allaha qarşı) küfr etmiş və ya (Ona) şərik qoşmuş olar»¹⁵².

21) *Dilin qeyri-islam dinində ölməyə and içmədən qorunması.*

*Sabit nəql edib ki, Allahın Rəsulu (s.ə.s.) buyurmuşdur*¹⁵³:

(مَنْ حَلَفَ عَلَى مِلَّةٍ غَيْرِ الْإِسْلَامِ كَاذِبًا فَهُوَ كَمَا قَالَ) [رواه الستة]

«Kim yalandan belə İslamdan başqa dinə and içərsə¹⁵⁴, o, (özü and içməsinə) dedi ki kimi olar»¹⁵⁵.

¹⁵⁰ (R) "Fəthul Bari bişərh Sahih əl-Buxari" əsəri, 11-ci cild, 83-cü Fəsil: Andlar və nəzirlər, 4-cü bölüm: Atalarınıza and içməyin, hədis №6646, "Səhih Muslim bişərh ən-Nəvəvi" əsəri, 4-cü cild, 27-ci Fəsil: Andlar, 1-ci bölüm: Allahdan qeyrisinə and içmənin qadağan olunması, hədis №1636 (3).

¹⁵¹ (R) Səhih Sünən ət-Tirmizi" əsəri, 2-ci cild, 18-ci Fəsil: Nəzirlər, 8-ci bölüm: Allahdan qeyrisinə and içmənin xoşagəlməzliyi, hədis №1535, "Səhih Hədislər Silsiləsi" əsəri, 5-ci cild, səh. 69, hədis №2042.

¹⁵² Bunu Ət-Tirmizi demişdir.

¹⁵³ (R) "Fəthul Bari bişərh Sahih əl-Buxari" əsəri, 10-cu cild, 78-ci Fəsil: Ədəb, 44-cü bölüm: Söyüş və lənətin qadağanı, hədis №6047, "Səhih Muslim bişərh ən-Nəvəvi" əsəri, 1-ci cild, 1-ci Fəsil: İman, 47-ci bölüm: Özünü öldürmənin qəti haramlığı, hədis №110. Hədisin mətni əl-Buxarinin "Səhih" əsərindən götürülmüşdür.

¹⁵⁴ (R) ən-Nəsəinin Bureydədən rəvayətində o, Peyğəmbərin (s.ə.s.) belə buyurduğunu demişdir: "Kim yalandan deyərsə ki: "Mən İslamdan uzağam"

22) *Dilin xoruzu söyməkdən qorunması.*
Zeyd bin Xalid əl-Cuhəni deyib: Peyğəmbər (s.ə.s.)
*buyurmuşdur*¹⁵⁶:

(لَا تَسْبُوا الدِّيكَ فَإِنَّهُ يُوقِظُ لِلصَّلَاةِ) [صحيح رواه داود]

«Xoruzu söyməyin, o, (insanı) namaza oyadır»¹⁵⁷.

23) *Dilin vaxtı söyməkdən qorunması. Əbu Hureyra deyib:*
*Peyğəmbər (s.ə.s.) buyurmuşdur*¹⁵⁸:

(قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: يَسْبُ ابْنُ آدَمَ الدَّهْرَ ، وَأَنَا الدَّهْرُ ، بِيَدَيِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ)
[متفق عليه]

«İzzət və Cəlal sahibi Allah dedi: Adəm övladları zamanı
söyürlər, halbuki, zaman Mən Özüməm, gecə və gündüz
Mənim əlimdədir»¹⁵⁹.

24) *Dilin küləyi söyməkdən qorunması. Ubey ibn Kəəb*
*deyib: Allahın Rəsulu (s.ə.s.) buyurmuşdur*¹⁶⁰:

o dediyi kimidir, yox əgər doğrudan deyərsə o bir də İslama sağ-salamat
qayıtmaz." "Səhih Sunən ən-Nəsa'i" əsəri, 3-cü cild, 35-ci Fəsil: Andlar və
nəzirələr, 8-ci bölüm: İslam dinindən uzaqlığa and içmək, hədis №3781, "İrva
əl-Ğalil" əsəri, 8-ci cild, səh. 201, hədis №2576.

¹⁵⁵ Bu səhih hədisdir.

¹⁵⁶ (R) "Səhih Sünən Əbu Davud" əsəri, 3-cü cild, 35-ci Fəsil: Ədəb, 115-ci
bölüm: Xoruz və sair heyvanlar haqda, hədis №5101, İmam Əhmədin
«Müsnəd» əsəri, 5/192, hədis №21723

¹⁵⁷ Bunu Əbu Davud demişdir.

¹⁵⁸ (R) "Fəthul Bari bişərh Sahih əl-Buxari" əsəri, 13-cü cild, 97-ci Fəsil:
Tövhid, 35-ci bölüm: Uca Allahın "Onlar Allahın sözünü dəyişmək istəyirlər"
(əl-Fəth surəsi, 15) kəlamı haqda, , hədis №7491, "Səhih Muslim bişərh ən-
Nəvəvi" əsəri, 5-ci cild, 40-cı Fəsil: Ədəbi sözlər, 1-ci bölüm: Zamanı
söymənin qadağanı, hədis №2246. Mətn İmam Muslimin "Səhih" əsərindən
götürülmüşdür.

¹⁵⁹ Mətn razılaşdırılmışdır.

¹⁶⁰ (R) "Səhih Sünən et-Tirmizi" əsəri, 2-ci cild, 31-ci Fəsil: Fitnələr, 65-ci
bölüm: Küləyi söymənin qadağanı, hədis №2252, "Səhih Hədislər Silsiləsi"
əsəri, 6-cı cild, 1-ci hissə, hədis №2756.

(لَا تَسُبُّوا الرِّيحَ فَإِذَا رَأَيْتُمْ مَا تَكْرَهُونَ فَقُولُوا : "اللَّهُمَّ ! إِنَّا نَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ هَذِهِ الرِّيحِ وَخَيْرِ مَا فِيهَا ، وَخَيْرِ مَا أَمَرْتَ بِهِ ، وَنَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ هَذِهِ الرِّيحِ وَشَرِّ مَا فِيهَا، وَشَرِّ مَا أَمَرْتَ بِهِ ")
[صحيح رواه الترمذي]

«Allahummə innə nəselukə min xeyri həzihi-rihi və xeyri mə fihe və xeyri mə umirat bihi və nə'uzu bike min şərri həzihi-rihi və şərri mə fihe və şərri mə umirat bihi».

«Küləyi söyməyin. Əgər siz xoşunuza gəlməyən bir şeyi görsəniz deyin: «Ey Allahımız, biz Səndən bu küləyin, onun özündə daşdığığın və Sənin ona əmr etdiyinin xeyrini diləyirik. Bu küləyin, onda olan (fitnə-fəsadın) və Sənin ona əmr etdiyin (bəlanın) şərrindən sənə sığınırıq»¹⁶¹.

25) Dilin qızdırmanı (və ya başqa bir xəstəliyi) lənətləməsindən qorunması.

Cabir deyib: Peyğəmbər (s.ə.s.) Saibin anasının yanına gəlib ona buyurmuşdur¹⁶²:

(مَالِكِ يَا أُمَّ السَّائِبِ تُزَفَرَيْنِ ؟ قَالَتْ : الْحُمَّى لِأَبْرَكَ اللَّهُ فِيهَا، فَقَالَ : لَا تَسُبِّي الْحُمَّى ، فَإِنَّهَا تُدْهِبُ خَطَايَا بَنِي آدَمَ كَمَا يُدْهِبُ الْكَبِيرُ خَبَثَ الْحَدِيدِ)
[رواه مسلم]

«Ey Saibin anası, sənə nə olub, sən titrəyirsən?» O cavab verib: «Qızdırmadır. Allah onu bərekətsiz etsin». Peğəmbər (s.ə.s.) buyurub: «Qızdırmanı söymə, o həqiqətən, insanların günahını, od dəmiri xəlitələrdən təmizləyən kimi, təmizləyir».¹⁶³

26) Dilin yalan şahidlikdən qorunması.

Uca Allah buyurub:

¹⁶¹ Bunu Ət-Tirmizi demişdir.

¹⁶² (R) "Səhih Muslim bişərh ən-Nəvəvi" əsəri, 6-cı cild, 45-ci Fəsil: Xeyirxahlıq, 14-cü bölüm: Möminin başına gəlmiş xəstəlik və qəm-qüssədən savab qazanması, hədis №2575, "Səhih Hədislər Silsiləsi" əsəri, 2-ci cild, səh.333, hədis №715

¹⁶³ Bunu Müslim nəql etmişdir.

«... yalan sözlərdən də çəkinin!»¹⁶⁴.

Əbu Bəkr nəql etmişdir ki, Peyğəmbər (s.ə.s.) buyurdu¹⁶⁵:

(أَلَا أُنبِّئُكُمْ بِكَبْرِ الْكِبَائِرِ؟ – ثَلَاثًا -) قَالُوا : بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ . قَالَ : (الْإِشْرَافُ بِاللَّهِ ، وَعُقُوقُ الْوَالِدَيْنِ ...) وَجَلَسَ وَكَانَ مُتَكِنًا فَقَالَ : (أَلَا وَقَوْلُ الزُّور) فَمَا زَالَ يُكْرِّرُهَا حَتَّى قُلْنَا : لَيْتَهُ سَكَتَ [متفق عليه]

«Sizə ən böyük günahlar haqqında xəbər verimmi?» (Üç dəfə təkrar etdi). Biz dedik: «Bəli, ey Allahın Rəsulu!» O buyurdu: «Allaha şəriq qoşmaq və valideynlərə qulaq asmamaq». O, dirsəklənərək uzanmışdı. Durub oturdu və dedi: «Dinləyin: yalan söz də, yalan şahidlik etmək də». O bunu təkrar etdikcə biz: «Kaş ki, O dayanaydı» deyirdik¹⁶⁶.

27) Dilin edilən xeyirxah işləri yada salmaqdan qorunması.

Uca Allah deyib:

□ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَبْطُلُوا صَدَقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَى □ [264/2]

«Ey iman gətirənlər! Sədəqələrinizi malını riyakarlıqla sərf edən, Allaha və Axirət Gününə inanmayan şəxs kimi, minnət qoymaq və əziyyət verməklə puça çıxartmayın...»¹⁶⁷.

28) Dilin öz özünü söyməkdən qorunması.

¹⁶⁴ Əl-Həcc, 30

¹⁶⁵ (R) "Fəthul Bari bişərh Sahih əl-Buxari" əsəri, 5-ci cild, 52-ci Fəsil: Şahidlik haqda, 10-cu bölüm: Yalan şahidlik haqda, hədis №2654, "Səhih Muslim bişərh ən-Nəvəvi" əsəri, 1-ci cild, 1-ci Fəsil: İman, 38-ci bölüm: Böyük günahlar və onların ən böyüyü, hədis №87.

Hədisi rəvayət edən sahəbənin Əbu Bəkr olduğu bildirilir. Lakin diqqət verilməlidir ki, onu Əbu Bəkratı adlı sahəbə rəvayət etmişdir. Bu sahəbənin adı Nufey ibn əl-Hərisdir. (Bax: Səhih Muslim bişərh ən-Nəvəvi" əsəri və İbn Həcərin "əl-İsabə" əsəri, 6/369)

¹⁶⁶ Mətn razılaşdırılmışdır.

¹⁶⁷ Əl-Bəqərə, 264

Səhl ibn Huneyf deyib ki, Allahın Rəsulu (s.ə.s.) buyurmuşdur¹⁶⁸:

(لَا يَقُولَنَّ أَحَدُكُمْ خَبْنْتُ نَفْسِي) [متفق عليه]

«Qoy sizlərdən heç kim nəfsim xəbisləşdi (zay oldu) deməsin».¹⁶⁹

29) Dilin yalançı anddan qorunması.

İbn Məsud deyib ki, Allahın Rəsulu (s.ə.s.) buyurmuşdur¹⁷⁰:

(مَنْ حَلَفَ عَلَى مَالِ امْرِئٍ مُسْلِمٍ بِغَيْرِ حَقِّهِ لَقِيَ اللَّهَ وَهُوَ عَلَيْهِ غَضَبَان) [متفق عليه]

«Kim haqqı çatmadan müsəlmanın malına yalan andı ilə sahib olarsa, Allah onu qəzəblə qarşılayacaq».¹⁷¹

30) Dilin kafirə (və ya fasiqə yəni itaətsizlik edənə), bidətçiyyə və münafiqə (üzdə müsəlman olduğunu göstərib qəlbində İslama nifrət bəsləyənə) «seyid» deyə müraciət edilməsindən qorunması.

¹⁶⁸ (R) "Fəthul Bari bişərh Sahih əl-Buxari" əsəri 78-ci Fəsil: Ədəb, 100-ci bölüm: "Nəfsim xəbisləşdi.." deməmək, hədis №6180, "Səhih Muslim bişərh ən-Nəvəvi" əsəri, 5-ci cild, 40-cı Fəsil: Ədəbi sözlər, 4-cü bölüm: İnsanın nəfsim xəbis oldu sözünün xoşagəlməzliyi, hədis №2250. Hədisin ikinci yarısında Peyğəmbər (s.ə.s) buyurur: "Lakin deyin: Nəfsim sıxıldı." Hədisdəki qadağan olmuş sözlər Azərbaycan dilində "Zəhrimara qalmış ürəyim (və ya digər bədən üzvünün adı çəkilir)" və bu kimi, ikinci tərəf sözlər isə yəni Peyğəmbər (s.ə.s)-in rəva bildikləri "ürəyim sıxıldı" və sairə ifadələrdir. Səhlin rəvayət etdiyi hədisin mətni əl-Buxarinin "Səhih" əsərindədir.

¹⁶⁹ Mətn razılaşdırılmışdır.

¹⁷⁰ (R) "Fəthul Bari bişərh Sahih əl-Buxari" əsəri, 13-cü cild, 97-ci Fəsil: Tövhid, 24-cü bölüm: Uca Allahın: "O gün neçə-neçə üzlər sevinib güləcək, Öz Rəbbinə baxacaqdır!" (əl-Qiyamə surəsi, 22, 23), hədis №7445, "Səhih Muslim bişərh ən-Nəvəvi" əsəri, 1-ci cild, 1-ci Fəsil, 61-ci bölüm: Yalan günahla müsəlmanın haqqını tapdalayan kəsin Cəhənnəmlə xəbərdar olunması, hədis №222.

¹⁷¹ Mətn razılaşdırılmışdır.

Bureydə demişdir ki, Peyğəmbər (s.ə.s.) buyurmuşdur¹⁷²:

(لَا تَقُولُوا لِلْمُنَافِقِ: سَيِّدٌ ، فَإِنَّهُ إِنْ يَكُ سَيِّدًا فَقَدْ أَسْخَطْتُمْ رَبَّكُمْ عَزَّ وَجَلَّ)
[صحيح رواه أبو داود]

«Münafiqə «seyid» deməyin. Həqiqətən, əgər o seyid deyilsə, siz Rəbbinizi qəzəbləndirmiş olarsınız». ¹⁷³

31) Dilin Allahın adından sonra «və» bağlayıcısının deyilməsindən qorunması.

Huzeyfə deyib ki, Peyğəmbər (s.ə.s.) buyurmuşdur¹⁷⁴:

(لَا تَقُولُوا : مَا شَاءَ اللَّهُ وَ شَاءَ فُلَانٌ ، وَلَكِنْ قُولُوا مَا شَاءَ اللَّهُ ، ثُمَّ شَاءَ فُلَانٌ)
[صحيح رواه أبو داود]

«Deməyin: «Allah və kimsə istədi», əksinə, deyin ki: «Allah istədi və sonra kimsə». ¹⁷⁵

32) Dilin: «yağış hansısa ulduza görə yağdı» deməsindən qorunması.

Zeyd ibn-Xalid nəql etmişdir: «Biz gecə yağan yağışdan sonra Hudeybiyyədə Allahın Rəsulu (s.ə.s.) ilə sübh namazı qılırdıq. Namazı qılıb qurtardıqdan sonra o, üzünü adamlara tərəf çevirərək onlara belə buyurdu¹⁷⁶:

(هَلْ تَدْرُونَ مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ ؟ قَالُوا : اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ . قَالَ : قَالَ : أَصْبَحَ مِنْ عِبَادِي مُؤْمِنٌ بِي وَكَافِرٌ : فَأَمَّا مَنْ قَالَ : مُطِرْنَا بِفَضْلِ اللَّهِ وَ رَحْمَتِهِ فَذَلِكَ

¹⁷² (R) "Səhih Sünən Əbu Davud" əsəri, 3-cü cild, 35-ci Fəsil: Ədəb, 83-cü bölüm: Qulun (Allahdan başqasına) rəbbim deməməsi, hədis №4977, "Səhih Hədislər Silsiləsi" əsəri, 1-ci cild, 2-ci hissə, hədis №371.

¹⁷³ Bunu Əbu Davud deyib.

¹⁷⁴ (R) "Səhih Sünən Əbu Davud" əsəri, 3-cü cild, 35-ci Fəsil: Ədəb, 84-cü bölüm: "Nəfsim zay oldu" deməmək, hədis №4980, "Səhih Hədislər Silsiləsi" əsəri, 1-ci cild, 1-ci hissə, hədis №137

¹⁷⁵ Bunu Əbu Davud deyib.

¹⁷⁶ (R) "Fəthul Bari bişərh Sahih əl-Buxari" əsəri, 10-cu Fəsil: Azan, 156-cı bölüm: İmamın salam verdikdən sonra üzünü insanlara çevirməsi, hədis №846, "Səhih Muslim bişərh ən-Nəvəvi" əsəri, 1-ci cild, 32-ci bölüm: "Yağış ulduza görə yağdı, hədis №71.

مُؤْمِنٌ بِي كَافِرٌ بِالْكَوْكِبِ . وَأَمَّا مَنْ قَالَ مُطِرْنَا بِنُوءٍ كَذَا وَكَذَا فَذَاكَ كَافِرٌ بِي
مُؤْمِنٌ بِالْكَوْكِبِ)
[متفق عليه]

«Bilirsinizmi Rəbbiniz nə dedi: «Bu gecə bəndələrimin neçəsi mənə iman gətirdilər, bunlar o kəslər idi ki, yağışın düşməsinə Allahın rəhmi olduğunu söylədilər, onlar Mənə inanırlar və ulduzlara inanmırlar. O kəs ki, yağışın hansısa ulduza görə yağdığını bildirdi, o Mənə yox, ulduzlara inanır».¹⁷⁷

33) Dilin yeməyi pisləməkdən qorunması.

Əbu Hureyra deyib: Peyğəmbər (s.ə.s.) buyurmuşdur¹⁷⁸:

(مَا عَابَ النَّبِيُّ طَعَامًا قَطُّ: إِنْ اِسْتَهَاهُ أَكَلَهُ ، وَ إِنْ كَرِهَهُ تَرَكَهُ)

[متفق عليه]

«Allahın Rəsulu (s.ə.s.) hər hansı yeməyi heç vaxt pisləməzdi, ürəyi istəsəydi yeyər, istəməsəydi ona əl vurmazdı».¹⁷⁹

34) Dilin məxfi söhbətlərdən qorunması.

Uca Allah buyurmuşdur:

[المجادلة : 10]

□ إِمَّا النَّجْوَى مِنَ الشَّيْطَانِ □

«Şübhəsiz ki, məxfi danışma (pıçıldaşma) iman gətirənləri məyus edib kədərləndirmək üçün olan şeytan əməllərindəndir ...»¹⁸⁰.

¹⁷⁷ Mətn razılaşdırılmışdır.

¹⁷⁸ (R) "Fəthul Bari bişərh Sahih əl-Buxari" əsəri, 9-cu cild, 70-ci Fəsil: Yeməklər, 21-ci bölüm: Peyğəmbər (s.ə.s) yeməyi pisləməzdi, hədis №5409, "Səhih Muslim bişərh ən-Nəvəvi" əsəri, 5-ci cild, 36-cı Fəsil: İçkilər, 35-ci bölüm: Yeməyin pislənməməsi, hədis №2064.

¹⁷⁹ Mətn razılaşdırılmışdır.

¹⁸⁰ Əl-Mücadələ, 10

*Ibn Məsud deyib ki: Peyğəmbər (s.ə.s.) buyurmuşdur*¹⁸¹:

(إِذَا كُنْتُمْ ثَلَاثَةً فَلَا يَتَنَاجَى رَجُلَانِ دُونَ الْآخِرِ حَتَّى تَخْتَلِطُوا بِالنَّاسِ ، أَجَلٌ أَنْ ذَٰلِكَ يُحْزَنُ)
[رَوَاهُ الْبُخَارِيُّ]

«Əgər siz üç nəfərsinizsə, qoy iki nəfər, digər adamlarla qarışanadək üçüncüdən gizli söhbət etməsinlər, çünki bu onu incik salar».¹⁸²

35) Dilin məsciddə itmiş şey haqqında elan verməkdən qorunması.

*Əbu Hureyra deyib: Peyğəmbər (s.ə.s.) buyurmuşdur*¹⁸³:

(مَنْ سَمِعَ رَجُلًا يَنْشُدُ ضَالَّةً فِي الْمَسْجِدِ قُلِيْلٌ : لَا رَدَّهَا اللَّهُ عَلَيْكَ ، فَإِنَّ الْمَسَاجِدَ لَمْ تُبْنَ لَهُذَا)
[رَوَاهُ مُسْلِمٌ]

«Kim eşitsə ki, bir kişi məsciddə əşyasının itməsi haqqında elan edir, qoy ona desin: «Allah heç onu sənə qaytarmasın, axı məscidlər bununçün tikilməyib».¹⁸⁴

36) Dilin Allahdan başqa digərlərini köməyə çağırmaqdan qorunması.

Uca Allah buyurmuşdur:

[الفاتحة : 5]

□ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ □

¹⁸¹ (R) "Fəthul Bari bişərh Sahih əl-Buxari" əsəri, 79-cu Fəsil: İzn istəmə, 47-ci bölüm: Üç nəfərdən çox adamla gizli söhbət aparmaq olar, hədis №6290, "Səhih Muslim bişərh ən-Nəvəvi" əsəri, 39-cu Fəsil: Salam, 15-ci bölüm: İki nəfərin üçüncüdən ayrılıb gizli söhbət etməsinin haramlığı, hədis №2184, "Səhih Hədislər Silsiləsi" əsəri, 3-cü cild, səh. 392, hədis №1402. Hədisin mətni əl-Buxarinin "Səhih" əsərindən götürülmüşdür.

¹⁸² Bunu əl-Buxari söyləyib.

¹⁸³ (R) "Səhih Muslim bişərh ən-Nəvəvi" əsəri, 2-ci cild, 5-ci Fəsil: Məscidlər və namaz qılınan yerlər, 18-ci bölüm: İtən əşyanı məsciddə axtarmağın qadağanı, hədis №568, "Səhih Sünən Əbu Davud" əsəri, 1-ci cild, 2-ci Fəsil: Namaz, 21-ci bölüm: Məsciddə itən əşyanın axtarılmasının bəyənilməməsi, hədis №473.

¹⁸⁴ Bunu Müslim söyləyib.

«Biz yalnız Sənə ibadət edirik və yalnız Səndən kömək diləyirik».¹⁸⁵

Peyğəmbər (s.ə.s.) dilin qorunması haqqında demişdir. Bu hər şeyi əhatə edən sözdür.¹⁸⁶

(مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ) [متفق عليه]

«Kim Allaha və Axirət Gününə inanırsa, qoy o, yaxşı söz söyləsin və ya sussun».¹⁸⁷

Onyedinci qala: qarnın qorunması.

1) Sələmçilikdən əldə edilmiş pullar və ya sələmçilik yolu ilə alınmış mal-dövlət hesabına yeməkdən qarnın qorunması.

Əbu Hureyra deyib: Peyğəmbər (s.ə.s.) buyurmuşdur.¹⁸⁸

(اجْتَنِبُوا السَّبْعَ الْمُوبِقَاتِ ، قَالُوا : يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَاهُنَّ ؟ قَالَ : الشِّرْكُ بِاللَّهِ ، وَالسَّحَرُ ، وَقَتْلُ النَّفْسِ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ ، وَأَكْلُ الرِّبَا ، وَأَكْلُ مَالِ الْيَتِيمِ ، وَالتَّوَلَّى يَوْمَ الرَّحْفِ ، وَقَذْفُ الْمُحْصَنَاتِ الْعَاقِلَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ)

[متفق عليه]

«Yeddi məhvədicə günahlardan çəkinin». Ona dedilər: «Ey Allahın Rəsulu, onları bizə söylə». O buyurdu: «Allaha şəriq qoşmaq, cadugərlik, Allahın öldürülməsini qadağan etdiyi

¹⁸⁵ Əl-Fatihə, 5

¹⁸⁶ (R) "Fəthul Bari bişərh Sahih əl-Buxari" əsəri, 78-ci Fəsil: Ədəb, 31-ci bölüm: Kim Allaha və Axirət gününə inanırsa, qoy o, qonşusuna əziyyət verməsin, hədis №6019, "Səhih Muslim bişərh ən-Nəvəvi" əsəri, 1-ci cild, 1-ci Fəsil, 19-cu bölüm: Qonşuya və qonağa qarşı səxavətli olmaq və xeyirli (danışığıdan) başqa hər bir şeyə susmaq, hədis №479.

¹⁸⁷ Mətn razılaşdırılmışdır.

¹⁸⁸ (R) "Fəthul Bari bişərh Sahih əl-Buxari" əsəri, 55-ci Fəsil: Vəsiyyətlər, 23-cü bölüm: Uca Allahın "Həqiqətən, yetimlərin mallarını haqsızlıqla yeyənlərin yedikləri qarnlarında oda çevriləcəklər və onlar (Qiyamətdə) alovlu Cəhənnəmə girəcəklər" (ən-Nisa surəsi, 10) ayəsi haqda, hədis №2766, "Səhih Muslim bişərh ən-Nəvəvi" əsəri, 1-ci cild, 1-ci Fəsil, 38-ci bölüm: Böyük günahlar, hədis №89.

adamı öldürmək (Allah qanundankənar adam öldürməyi qadağan etmişdir), sələmçilik və yetimlərin malı hesabına yaşamaq, döyüş meydanından qaçmaq, pak, günahsız, mömin qadınlara böhtan atmaq».¹⁸⁹

2) Rüşvət almaqla yeməkdən qarnın qorunması.

Abdulla ibn Amr demişdir¹⁹⁰:

(لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ الرَّاشِيَّ وَالْمُرْتَشِيَّ) [رواه أبو داود]

«Allahın Rəsulu (s.ə.s.) rüşvət verəni və alanı lənətləmişdir».¹⁹¹

3) İtlərin satılmasından və fahişəlikdən əldə edilmiş pullar hesabına yeməkdən qarnın qorunması.

Əbi Cuheyfə belə rəvayət edib¹⁹²:

(لَعَنَ النَّبِيُّ الْوَأَشِمَةَ وَالْمُسْتَوْشِمَةَ ، وَآكَلَ الرَّبَا وَمُوكِلُهُ وَنَهَى عَنْ ثَمَنِ الْكَلْبِ وَكَسْبِ الْبَغِيِّ ، وَلَعَنَ الْمُصَوِّرِينَ) [رواه البخاري]

«Allahın Rəsulu (s.ə.s.) özünə şəkil döydürən və özü üçün bunu tələb edən qadınları, həmçinin faiz verən və alanları lənətləmiş; həm də itlərin satılmasından, fahişənin malından

¹⁸⁹ Mətn razılaşdırılmışdır.

¹⁹⁰ (R) "Səhih Sünən Əbu Davud" əsəri, 2-ci cild, 18-ci Fəsil: Hökmlər, 4-cü bölüm: Rüşvətin bəyənilməməsi, hədis №3580, "Səhih Sünən ət-Tirmizi" əsəri, 2-ci cild, 13-cü Fəsil: Hökmlər, 9-cu bölüm: Rüşvətxor və rüşvət verən haqda hökm, hədis №1336, "Səhih Sünən İbn Məcə" əsəri, 2-ci cild, 13-cü Fəsil: Hökmlər, 2-ci bölüm: Haqsızlıq və rüşvət haqda sərt xəbərdarlıq, "İrva əl-Ğalil" əsəri, 8-ci cild, səh. 243, hədis №2620. Hədisi Əbu Davud, ət-Tirmizi və İbn Məcə və başqaları Abdulla ibn Ömərdən deyil Abdullah ibn Amrdan rəvayət etmişlər. Azərbaycan və rus dillərindəki tərcümələrə bax!

¹⁹¹ Bunu Əbu Davud söyləmişdir.

¹⁹² (R) "Fəthul Bari bişərh Sahih əl-Buxari" əsəri, 68-ci Fəsil: Talaq (Boşanma), 51-ci bölüm: Zinakarın mehri (zinaya görə ödənilən məbləğ nəzərdə tutulur) və fəşədkarın nikahı, hədis №5347, İmam Əhmədin «Müsnəd» əsəri, 4/308. Tərcümə kitablarında ötən hədisdə olduğu kimi burada da rəvayətçinin adı dəyişik salınmışdır. Beləki Əbi Cuheyfənin yerinə Huzeyfənin adı yazılmışdır. Azərbaycan və rus dillərindəki tərcümələrə bax!

əldə edilən pula yemək alıb yeməyi qadağan etmiş və (insanların, heyvanların şəklini çəkən) rəssamları lənətləmişdir».¹⁹³

4) Qarnın, yetimin malını yeməkdən qorunması.
Uca Allah buyurmuşdur:

□ إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَىٰ ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا وَسَيَصْلَوْنَ
سَعِيرًا □ [النساء : 10]

«Həqiqətən yetimin malını haqsızlıqla yeyənlərin yedikləri qarnlarında oda çevriləcək və onlar alovlu Cəhənnəmə girəcəklər».¹⁹⁴

5) Qarnın şübhələrdən qorunması.
Həsən ibn Əli söyləmişdir¹⁹⁵:

«Mən Allahın Rəsulundan (s.ə.s.) aşağıdakıları yadımda saxlamışam»:

(دَعُ مَا يُرِيكَ إِلَى مَا لَا يَرِيكَ) [رواه الترمذي]

«Səndə şübhə doğuran nə varsa, ona toxunma və səndə şübhə doğurmayana tərəf keç».¹⁹⁶

6) Qarnını hər növ qadağalardan qorumaq.

Əbu Səid əl-Xudri rəvayət etmişdir ki, Peyğəmbər (s.ə.s) buyurub:

«Kim gözəl (halal ruzi) yeyərək (Peyğəmbərin (s.ə.s) qoyduğu) yola riayət edər və şərini insanlardan uzaq tutarsa, Cənnətə daxil olar»¹⁹⁷

¹⁹³ Bunu Əl Buxari söyləyib.

¹⁹⁴ Ən-Nisa, 10

¹⁹⁵ (R) "Səhih Sünən ət-Tirmizi" əsəri, 2-ci cild, 35-ci Fəsil: Qiyamətin vəsfi, 60-cı bölmə, hədis №2518, "Səhih Sünən ən-Nəsa'i" əsəri, 3-cü cild, 52-ci Fəsil: İçkilər, 50-cı bölmə: Şübhələri tərk etməyə təhrik, hədis №5727, "İrvaul Gəlil" əsəri, 1-ci cild, səh. 44, hədis №12.

¹⁹⁶ Bunu Ət-Tirmizi söyləyib.

(مَنْ أَكَلَ طَيِّبًا وَ عَمِلَ فِي السُّتَةِ ، وَ أَمِنَ النَّاسُ بِوَأَيْقُهُ ، دَخَلَ الْجَنَّةَ)

7) Qarnın hədsiz toxluqdan qorunması.

Əl-Miqdəm ibn Mədi Kəribə söyləyib: «Mən eşitmişəm ki, Allahın Rəsulu (s.ə.s.) buyurmuşdur.¹⁹⁸

(مَا مَلَأَ آدَمِيَّ وَ عَاءَ شَرًّا مِنْ بَطْنٍ ، بِحَسْبِ ابْنِ آدَمَ ، أَكَلَاتُ يُقْمَنُ صُلْبُهُ ، فَإِنْ كَانَ لَا مَحَالَةَ ، فَتَلْتُ لَطْعَامِهِ ، وَ تَلْتُ لِشَرَابِهِ ، وَ تَلْتُ لِنَفْسِهِ)

[رواه الإمام أحمد وأهل السنن]

«Adəm övladının doldurduğu ən pis kisə qarnıdır. İnsana kiçik tikələr bəs edər ki, öz fəqərə sütununu düz saxlasın, yox, əgər o bununla qane olursa, bilməlidir ki, daxilinin üçdə biri – yemək, üçdə biri - su və üçdə biri də - hava üçündür».¹⁹⁹

On səkkizinci qala: cinsiyyət orqanlarının qorunması.

¹⁹⁷ (R) "Zəif Sünnən ət-Tirmizi" əsəri, 35-ci Fəsil: "Qiyamətin vəsfi", 60-cı bölmə, hədis №2520, Məhəmməd Nasirin "Zəif əl-Cəmi" əsəri, səh. 790, hədis №5476, ət-Təbrizinin "əl-Mişkət" əsəri Məhəmməd Nasirin araşdırması ilə 1-ci cild, 1-ci Fəsil: İman, 5-ci bölmə: Kitab və Sünnəyə tutunmaq", hədis №178. Ət-Tirmizi demişdir: "Məhəmməd ibn İsmayıl (əl-Buxaridən) bu hədis haqda soruşdum. O hədisi İsrail (adlı rəvayətçidən) başqa heç kimin danışmadığını və (sənəddə iştirak edən digər rəvayətçi) Əbu Bışri tanımadığını dedi." Bax: İbn Həcər əl-Əsqalaninin "Təhziibut-Təhziib" (12/21) əsəri.

¹⁹⁸ (R) "Səhih Sünnən ət-Tirmizi" 2-ci cild, 34-cü Fəsil: Zahidlik, 47-ci bölmə: Çox yeməyin bəyənilməməsi, hədis №2380, "Səhih Sünnən İbn Məcə" 3-cü cild, 29-cu Fəsil: Yeməklər, 50-ci bölmə: Az yemək və toxluğun xoşagəlməzliyi, hədis №3412, "İmam Əhmədin "Musnəd" əsəri, 4-cü cild, çəh. 132, hədis №17225, "İrvaul-Ğalil" əsəri, 7-ci cild, səh. 41, hədis №1983, "Səhih Hədislər Silsiləsi" əsəri, 5-ci cild, səh. 336, hədis №2265. Rəvayətçinin adının Azərbaycan dilində olan tərcümələrdə Mindad rus dilində isə Mikdad olduğu bildirilir. Halbuki hədis Miqdəm ibn Mədi Kəribə əl-Kəndi adlı sahəbə tərəfindən rəvayət edilmişdir.

¹⁹⁹ Bunu Əhməd söyləmişdir.

Səhl ibn Səəd söyləmişdir ki, Allahın Rəsulu (s.ə.s.) buyurmuşdur²⁰⁰:

(مَنْ يَضْمَنْ لِي مَا بَيْنَ لَحْيَيْهِ وَ مَا بَيْنَ رَجْلَيْهِ أَضْمَنْ لَهُ الْجَنَّةَ)

[رواه البخاري]

«O kəs ki, çənələri və ayaqları arasında qalanlara (dilinə və cinsiyyət üzvünə) zəmanət verir, Mən onun Cənnətə düşəcəyinə zəmin dururam».²⁰¹

1) Cinsiyyət orqanlarının zinadan qorunması.

Əbu Hureyra söyləyir ki, Allahın Rəsulu (s.ə.s.) buyurmuşdur²⁰²:

(لَا يَزْنِي الزَّانِي حِينَ يَزْنِي وَ هُوَ مُؤْمِنٌ ، وَ لَا يَسْرِقُ حِينَ يَسْرِقُ وَ هُوَ مُؤْمِنٌ ، وَ لَا يَشْرَبُ الْخَمْرَ حِينَ يَشْرِبُهَا وَ هُوَ مُؤْمِنٌ)
[متفق عليه]

«Zinakar zina etdiyi vaxt mömin ola bilməz, oğru oğurluq etdiyi vaxt mömin ola bilməz, şərab içən içdiyi vaxt mömin ola bilməz».²⁰³

2) Cinsiyyət orqanlarının uşaqbazlıqdan qorunması.

Cabir deyib ki, Allahın Rəsulu (s.ə.s.) buyurmuşdur²⁰⁴:

²⁰⁰ (R) Fəthul Bari bişərh Sahih əl-Buxari" əsəri, 11-ci cild, 81-ci Fəsil: Xeyirxahlıqlar, 23-cü bölüm: Dilin qorunması, hədis №6474 və №6807, "Səhih Sünen ət-Tirmizi" əsəri, 2-ci cild, 34-cü Fəsil: Zəhidlik, 60-cı bölüm: Dilin qorunması, hədis №2408, İmam Əhmədin "Müsnəd" əsəri, 5-ci cild, səh. 333, hədis №22874, "Səhih ət-Tərgib və ət-Tərhib" Məhəmməd Nasirin araşdırması ilə, 3-cü cild, səh. 197, hədis №3644. Düzəliş verilmiş hədisin mətni əl-Buxarinindir. İrəlidə ötən bir çox hədislərə də eyni üslubla düzəliş verilib. Azərbaycan və rus dilindəki kitablarla müqayisə et!

²⁰¹ Bunu əl-Buxari söyləyib.

²⁰² (R) "Fəthul Bari bişərh Sahih əl-Buxari" əsəri, 86-ci Fəsil: Hədlər, 20-ci bölüm: Zinakarların günahı, hədis №6810, "Səhih Muslim bişərh ən-Nəvəvi" əsəri, 1-ci cild, 1-ci Fəsil: İman, 24-cü bölüm: İman əsliklərlə azalır, hədis №104. Hədisin mətni Muslimin "Səhih" əsərindən götürülmüşdür.

²⁰³ Mətn razılaşdırılmışdır

²⁰⁴ (R) "Səhih Sünen ət-Tirmizi" əsəri, 2-ci cild, 15-ci Fəsil: Hədlər, 24-cü bölüm: Lut qövminin əməli ilə («homoseksualizm» - yəni kişinin kişi ilə

(إِنَّ أَخَوْفَ مَا أَخَافُ عَلَى أُمَّتِي عَمَلُ قَوْمِ لُوطٍ) [الترمذي]

«Həqiqətən, Ümmətim üçün ən çox qorxduğum şey, Lut qövmünün əməlidir».²⁰⁵

3) Cinsiyyət üzvlərinin heyvanlarla əlaqədən qorunması.
Uca Allah buyurmuşdur:

□ وَالَّذِينَ هُمْ لِأُفْوَاجِهِمْ حَافِظُونَ * إِلَّا عَلَى أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَلَا إِلَٰهَ إِلَّا اللَّهُ * فَمَنْ ابْتَغَىٰ وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ □

[المؤمنون: 5-7]

«...O kəslər ki, ayıb yerlərini (zinadan) qoruyub saxlayarlar, ancaq zövcələri və cariyələri istisna olmaqla. Onlar qınanmazlar. Bundan artığını istəyənlər həddi aşanlardır».²⁰⁶

4) Aybaşı zamanı arvadı ilə cinsi əlaqədən qorunmaq.
Əbu Hureyra nəql edir ki, Peyğəmbər (s.ə.s.) buyurmuşdur²⁰⁷:

cinsi əlaqədə olması), hədis №1457, "Səhih Sünən İbn Məcə" əsəri, 2-ci cild, 20--ci Fəsil: Hədlər, 12-ci bölüm: Kim lut qövmünün əməlini edərsə, hədis №2611, "Səhih Ət-Tərgib və Ət-Tərhib" 3/197, "əl-Mişkət" əsəri, Fəsil: Hədlər, hədis №3577.

Bir çox tərcümə kitablarında Lut Peyğəməğərin (ə.s) qövmünün etdiyi günah işi "uşaqbazlıq" kimi tərcümə edirlər. Onların etdikləri əməlin nə olmasını Uca Allah belə izah edir: **"Doğurdanmı siz bəşər övladından yalnız erkəklərlə yaxınlıq edirsiniz? Və Rəbbinizin sizin üçün yaratdığı qadınlarınızı tərک edirsiniz? Siz (günah etməklə) həddi aşan bir camaatsınız!"** (əş-Şüara (Şairlər) surəsi, 165).

²⁰⁵ Bunu Ət-Tirmizi demişdir.

²⁰⁶ Əl-Muminun, 5-7

²⁰⁷ (R) "Səhih Sünən Ət-Tirmizi" əsəri, 1-ci cild, 1-ci Fəsil: Təhərat (Təmizlənmə), 102-ci bölüm: Heyzli (aybaşı) olan qadınla cinsi əlaqədə olmanın xoşagəlməzliyi, hədis №135, "Səhih Sünən İbn Məcə" əsəri, 1-ci cild, 1-ci Fəsil: Təhərat, 122-ci bölüm: Heyzli qadınla cinsi əlaqədə olmanın qadağan edilməsi, hədis №644, "Səhih Sünən Əbu Davud" əsəri, 2-ci cild, 22-ci Fəsil: Tibb, 21-ci bölüm: Kahin haqda, hədis №3904, İmam Əhmədin "Musnəd" əsəri, 2-ci cild, səh. 476, hədis №10170, Ən-Nəsainin "Sünən əl-Kubra" əsəri, 5-ci cild, səh. 323, hədis №9017, "İrvaul Gəlib" 7-ci cild, səh.

(مَنْ أَتَى حَائِضًا أَوْ امْرَأَةً فِي دُبُرِهَا أَوْ كَاهِنًا فَصَدَّقَهُ بِمَا يَقُولُ فَقَدْ كَفَرَ بِمَا أُنْزِلَ عَلَى مُحَمَّدٍ)
[رواه أحمد وأهل السنن الأربعة]

«O kəs ki, arvadı ilə o, aybaşı olan zaman və ya arxadan cinsi əlaqəyə girirsə, yaxud da kimsə kahinin yanına gələrək ona inanırsa, həqiqətən, o, Peyğəmbərə (s.ə.s.) göndərilənə qarşı küfr etmiş olur».²⁰⁸

5) Cinsi orqanların qadınların bir-biri ilə əlaqəyə girməsindən və onanizmdən qorunması.

Uca Allah buyurmuşdur:

□ وَالَّذِينَ هُمْ لِأُفْوَاجِهِمْ حَافِظُونَ □ [المؤمنون : 5]

«O kəsler ki, ayıb yerlərini (zinadan) qoruyub saxlayarlar; ancaq zövcələri və cariyələri istisna olmaqla. Onlar (zövcələri və cariyələri ilə görəcəkləri bu işdən ötrü) qınanmazlar».²⁰⁹

On doqquzuncu qala: əllərin qorunması.

1) Əllərin silahı öz qardaşına tərəf çevirməsindən qorunması.

Əbu Hureyra nəql edir ki, Peyğəmbər (s.ə.s.) buyurmuşdur²¹⁰:

68, hədis №2006. Hədisin mətni İbn Məcənin "Sünən" əsərindən götürülmüşdür.

²⁰⁸ Bunu Əhməd nəql etmişdir.

²⁰⁹ əl-Möminun, 5

²¹⁰ (R) "Səhih Muslim bişərh ən-Nəvəvi" əsəri, 6-cı cild, 45-ci Fəsil: Xeyrixahlıq, 35-ci bölüm: "Müsəlmana tərəf silah yönəldilməsinin qadağanı, hədis №2616, "Səhih Sünən ət-Tirmizi" əsəri, 2-ci cild, 31-ci Fəsil: Fitnələr, 4-cü bölüm: Müsəlmanın öz qardaşına silah yönəltməsi, hədis №2162, İmam Əhmədin "Musnəd" əsəri, 2/256, hədis №2470, həmçinin Aişədən 6/266, hədis №26337.

Kitabda göstərilmiş mətn ya İbn Munzirin "ət-Tərgib və ət-Tərhib" (3/319, hədis №4250) və ya Məhəmməd Nasirin araşdırması ilə olan "Ğayətul Məram" (səh. 203, hədis №446) əsərindən götürülmüşdür. Beləki onlar

(مَنْ أَشَارَ إِلَى أَخِيهِ بِحَدِيدَةٍ فَإِنَّ الْمَلَائِكَةَ تَلْعَنُهُ ، حَتَّى يَنْتَهِيَ وَ إِنْ كَانَ أَخَاهُ لِأَيِّهِ وَ أُمِّهِ)
[رواه مسلم]

«Mələklər silahı öz qardaşına tərəf çevirən kəsi o, əməlindən çəkinənədək lənətləyirlər, hətta onun ata və ya anadan bir qardaşı olsa da belə».²¹¹

2) Əllərin müsəlmanın öldürülməsindən qorunması.
İbn Məsud nəql etmişdir ki, Peyğəmbər (s.ə.s.) buyurmuşdur²¹²:

(سُبَابُ الْمُسْلِمِ فُسُوقٌ وَ قِتَالُهُ كُفْرٌ)
[متفق عليه]

«Müsəlmanı söymək fasiqlik (itaətsizlik), ona qarşı döyüşmək isə küfrdür».²¹³

3) Əllərin intihardan (özünəqəsdədən) qorunması.
Əbu Hureyra nəql etmişdir ki, Peyğəmbər (s.ə.s.) buyurmuşdur²¹⁴:

(مَنْ تَرَدَّى مِنْ جَبَلٍ فَقَتَلَ نَفْسَهُ فَهُوَ فِي نَارِ جَهَنَّمَ يَتَرَدَّى فِيهِ خَالِدًا مُخْلَدًا فِيهَا أَبَدًا ، وَ مَنْ تَحَسَّى سُمًّا فَقَتَلَ نَفْسَهُ فَسُمُّهُ فِي يَدِهِ يَتَحَسَّاهُ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدًا مُخْلَدًا فِيهَا أَبَدًا ، وَ مَنْ قَتَلَ نَفْسَهُ بِحَدِيدَةٍ فَحَدِيدَتُهُ فِي يَدِهِ يَجَأُ يَجَأُ بِهَا فِي بَطْنِهِ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدًا مُخْلَدًا فِيهَا أَبَدًا)
[متفق عليه]

«O kəs ki, yüksəklikdən tullanaraq intihar edir, o Cəhənnəmin oduna düşəcək və əbədi olaraq orada qalacaq; o

hədisin İmam Muslim tərəvindən rəvayət edilməsini bildirmişlər. Mətnləri müqayisə et.

²¹¹ Bunu Müslim nəql etmişdir.

²¹² (R) Hədisin araşdırması 122-ci haşiyədə ötmüşdür.

²¹³ Mətn razılaşdırılmışdır.

²¹⁴ (R) "Fəthul Bari bişərh Sahih əl-Buxari" əsəri, 10-cu Fəsil: Tibb, 56-cı bölüm: Zəhərin içilməsi, hədis №5778, "Səhih Muslim bişərh ən-Nəvəvi" əsəri, 1-ci cild, 1-ci Fəsil: İman, 47-ci bölüm: İnsanın özünü öldürməsinin qəti haramlığı, hədis №109, "Səhih Sünən ət-Tirmizi" əsəri, 2-ci cild, 26-cı Fəsil: Tibb, 7-ci bölüm: Özünü zəhər və qeyrisi ilə öldürən haqda, hədis №2043, "Səhih Sünən ən-Nəsai" əsəri, 2-ci cild, 21-ci Fəsil: Cənazələr, 68-ci bölüm: Özünü öldürənə cənazə namazının qılınmaması, hədis №1964. "Hədisin mətni əl-Buxarinin "Səhih" əsərindən götürülmüşdür.

*kəs ki, zəhər içərək intihar edir Cəhənnəmin odunda zəhər içmiş vəziyyətdə əbədi olaraq qalacaq; o kəs ki, özünü dəmirlə öldürür, o, Cəhənnəm odunda əlində dəmir, qarnına batır-batıra orada əbədi qalacaq».*²¹⁵

²¹⁵ Mətn razılaşdırılmışdır.

4) Əllərin özgə qadınla görüşməkdən qorunması.

Mu'qil ibn Yəsər nəql etmişdir ki, Peyğəmbər (s.ə.s.) buyurmuşdur²¹⁶:

(لَا يُطْعَنَ فِي رَأْسِ أَحَدِكُمْ بِمَخِيطٍ مِنْ حَدِيدٍ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَمَسَّ امْرَأَةً لَا تَحِلُّ لَهُ) [رواه الطبراني ، وصحيح الألباني في الصحيحة رقم 226]

«Sizlərdən birinizin başını dəmir iynəylə deşmək ona özgə qadının toxunmasından yaxşıdır».²¹⁷

(وَاللَّهِ مَا مَسَّتْ يَدُ رَسُولِ اللَّهِ يَدَ امْرَأَةٍ قَطُّ)

Aişə isə nəql etmişdir ki²¹⁸, Allahın Rəsulunun (s.ə.s.) əli qanunla ona məxsus olmayan qadının əlinə toxunmamışdır».²¹⁹

5) Kişinin əlinin qızıl üzükdən qorunması.

İbn Abbas nəql etmişdir ki²²⁰, Allahın Rəsulu (s.ə.s.) bir kişinin barmağında qızıl üzük görüb ona yaxınlaşdı, onu çıxartdı, tullayaraq dedi:

²¹⁶ (R) Ər-Ruyəninin "Mushəd" əsəri, 2-ci cild, səh. 323, hədis №1283, Ət-Tabəraninin "Mucam əl-Kəbir" əsəri, 20-ci cild, səh. 211, hədis №486 və №487, "Səhih Hədislər Silsiləsi" əsəri, 1-ci cild, 1-ci hissə, səh. 447, hədis №226. Hədisin kitabdakı mətni Ət-Tabəranin "Mucam əl-Kəbir" əsərindən, "Səhih Hədislər Silsiləsi"ndəki mətni isə Ər-Ruyəninin "Mushəd" əsərindən götürülmüşdür.

²¹⁷ Bunu Ət-Tabəranin nəql etmişdir.

²¹⁸ (R) "Fəthul Bari bişərh Sahih əl-Buxari" əsəri, 8-ci cild, 65-ci Fəsil: Təfsir, 2-ci bölüm: (Uca Allahın:) "...Mömin qadınlar sizin yanınıza mühacir kimi gəldikləri zaman" (Əl-Mumtəhinə (İmtahana çəkilən qadın) surəsi, 10), hədis №4891, "Səhih Muslim bişərh ən-Nəvəvi" əsəri, 5-ci cild, 33-cü Fəsil: Əmirlik, 21-ci bölüm: Qadınların beyətinin (yəni sədaqət andının) necəliyi, hədis №1866, "Səhih Sünen Ət-Tirmizi" əsəri, 3-cü cild, 44-cü Fəsil: Quranın təfsiri, 61-ci bölüm: Əl-Mumtəhinə surəsi, hədis №3306, "Səhih Sünen Əbu Davud" əsəri, 2-ci cild, 14-cü Fəsil: Xərac, 9-cu bölüm: Beyət haqda, hədis №2941.

²¹⁹ Bunu Əl-Buxari nəql etmişdir.

²²⁰ (R) "Səhih Muslim bişərh ən-Nəvəvi" əsəri, 5-ci cild, 37-ci Fəsil: Geyim və zinət, 11-ci bölüm: Qızıl üzüyün kişilərə haram edilməsi, hədis №2090, Əbu Avənənin "Mushəd" əsəri, 5/252, hədis №8610, Əl-Beyhəqinin "Sünen

(يَعْمِدُ أَحَدُكُمْ إِلَى جُمْرَةٍ مِنْ نَارٍ ، فَيَجْعَلُهَا فِي يَدِهِ !؟)

«Niyə siz bir parça oda can atır və onu barmağınıza taxırsınız?»

Allahın Rəsulu (s.ə.s.) getdikdə, həmən kişiye dedilər: «Üzüyünü götür, başqa məqsədlərə sərf edərsən». Kişi buna cavab verdi ki: «Yox! Allaha and olsun, mən onu yerdən qaldırmaram, çünki Peyğəmbər (s.ə.s.) onu atmışdır».²²¹

6) Əllərin nərd oynamaqdan qorunması.

Bureydə nəql etmişdir ki, Peyğəmbər (s.ə.s.) buyurmuşdur²²²:

əl-Kubra" əsəri, 2/424, hədis №4014, Məhəmməd Nasirin "Evlənmə ədəbi" əsəri, səh.142.

²²¹ Bunu Müslim nəql etmişdir.

²²² (R) "Səhih Muslim bişərh ən-Nəvəvi" əsəri, 5-ci cild, 41-ci Fəsil: Ş'ər, 2-ci bölüm: Nərd oynamağın haramlığı, hədis №2260. Bu kitabda təqdim edilmiş mətn Muslimindir.

"Səhih Sünən Əbu Davud" əsəri, 3-cü cild, 35-ci Fəsil: Ədəb, 64-cü bölüm: Nərd oynamağın qadağanı, hədis №4939-da isə mətn belədir:

(مَنْ لَعِبَ بِالنَّرْدِ شَبَّ ، فَكَأَنَّمَا غَمَسَ يَدَهُ فِي لَحْمِ خَنْزِيرٍ وَ دَمِهِ) [رواه أبو داود]

Hədis eyni mətnlə "Səhih Sünən İbn Məcə" əsəri, 3-cü cild, 33-cü Fəsil: Ədəb, 43-cü bölüm: Nərd oynamaq, hədis №3831-də varid olmuşdur. "İrvaul Ğalil" əsəri, 8-ci cild, səh. 286.

Tərcümə kitablarında təqdim olunan mətn İbn Munzirin "ət-Tərgib və ət-Tərhib" (4/23, hədis №4636) əsərindən götürülmüşdür. O (İbn Munzir) belə deyir: Hədisi Muslim rəvayət etmişdir. Onun (Muslimin), Əbu Davudun və İbn Məcənin rəvayətində deyilir:

(فَكَأَنَّمَا غَمَسَ ...)

"Elə bil ki, (əlini) batırıb..."

Tərcümə kitablarında hədisi rəvayət etmiş sahəbənin adına bax və təqdim olunan mətnləri müqayisə et!

Başqa bir hədisdə Əbu Musə əl-Əşəri Peyğəmbərin (s.ə.s) belə buyurduğunu söyləmişdir: "Kim nərd oynayarsa, artıq Allah və Onun Peyğəmbərinə asi olmuşdur". Hədis "Səhih Sünən Əbu Davud" (3/211, hədis №4938) və "əl-İrva" 8/284, hədis №2670) əsərlərində varid olmuşdur. Məhəmməd Nasir sənədə həsən demişdir.

(مَنْ لَعِبَ بِاللَّتْرِ دَشِيرَ فَكَأَنَّمَا صَبَغَ يَدَهُ فِي لَحْمِ خِنْزِيرٍ وَ دَمِهِ) [مسلم]

«Nərd oynayan elə bil əlini donuz ətinə və qanına bulaşdırmışdır».²²³

İyirminci qala: evin qorunması.

1) Evə girəndə Allahın yad edilməsi.

Əbu Malik əl-Əşəri deyib ki, Allahın Rəsulu (s.ə.s.) buyurmuşdur²²⁴:

(إِذَا وَلَجَ الرَّجُلُ بَيْتَهُ فَلْيَقُلْ : " اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ خَيْرَ الْمَوْلَجِ وَ خَيْرَ الْمَخْرَجِ ، بِسْمِ اللَّهِ وَلَجْنَا وَ بِسْمِ اللَّهِ خَرَجْنَا ، وَ عَلَى اللَّهِ رَبَّنَا تَوَكَّلْنَا " ثُمَّ لِيُسَلِّمْ عَلَى أَهْلِهِ) [رواه أبو داود]

«Allahummə inni əsəlukə xeyral-məvləci və xeyral-məxrəci, bismilləhi valəcnə və bismilləhi xarəcnə və alə rabbine təvəkkəlne».

«Adam öz evinə girdikdə qoy desin: «Ey Allahım, mən Səndən yaxşı giriş, yaxşı çıxış diləyirəm, Allahın adıyla giririk. Allahın adıyla çıxırıq və Allaha pənah aparırıq». Sonra isə o öz ailəsini salamlayır».²²⁵

2) Ev əhlinə salam vermək.

Uca Allah buyurmuşdur:

Abdullah ibn Ömər demişdir: "Nərd qumardandır". Bu əsəri əl-Beyhəqi "Sünən əl-Kubra" əsərində rəvayət etmiş, Məhəmməd Nasir isə "İrvaul Ğalil" (8/287) əsərində onun səhih sənədli olduğunu demişdir.

²²³ Bunu Müslüm nəql etmişdir.

²²⁴ (R) Zəif Sünən Əbu Davud" əsəri, 35-ci Fəsil: Ədəb, 113-cü bölmə: Evə girərkən nə deməli, hədis №5096, Ət-Tabəraninin "Mucamul Kəbir" əsəri, 3/296, hədis №3452, "Mushəd əş-Şəmiyyin" əsəri, 2/447, hədis №1674. İbn Munzir "Sünən Əbu Davud"un şərhində demişdir: "Hədisin isnadında Məhəmməd ibn İsmayıl ibn Əyyeş adlı ravi iştirak edir. Onun və atasının barəsində söz-söhbət vardır.

²²⁵ Bunu Əbu Davud nəql etmişdir.

□ فَإِذَا دَخَلْتُمْ بُيُوتًا فَسَلِّمُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ تَحْيَةً مِنْ عِنْدِ اللَّهِ مُبَارَكَةٌ طَيِّبَةٌ □
[النور: 61]

«Evlərə daxil olduğunuz zaman özünü (bir-birinizi, qohum-əqrabanızı, dostlarınızı və dindaşlarınızı) Allah dərgahından bərəkət və xoşluq diləyən bir salamla salamlayın»²²⁶.

3) Yemək və içmək vaxtı Allahı yada salmaq.

Cabir nəql edir ki, o eşidib ki, Allahın Rəsulu (s.ə.s.) buyurmuşdur:

(إِذَا دَخَلَ الرَّجُلُ بَيْتَهُ فَذَكَرَ اسْمَ اللَّهِ تَعَالَى حِينَ يَدْخُلُ وَ حِينَ يَطْعَمُ ، قَالَ الشَّيْطَانُ : لَا مَبِيتَ لَكُمْ وَلَا عَشَاءَ هَهُنَا . وَإِنْ دَخَلَ قَلَمَ يَذْكُرُ اسْمَ اللَّهِ تَعَالَى عِنْدَ دُخُولِهِ ، قَالَ الشَّيْطَانُ : أَدْرَكْتُمُ الْمَبِيتَ ، وَإِذَا لَمْ يَذْكُرْ اسْمَ اللَّهِ تَعَالَى عِنْدَ مَطْعَمِهِ قَالَ أَدْرَكْتُمُ الْمَبِيتَ وَالْعَشَاءَ)

[مختصر صحيح مسلم رقم ΘΡΨΩ]

«İnsan evinə girərkən, yemək yeyərkən Allahın adını (yəni **"Bismilləh"**) yada saldıqda, şeytan deyir: «Burada sizin üçün nə gecələməyə yer var, nə də yeməyə». Allahın adını yad etmədən evə girdikdə isə, şeytan deyir: «Bura sizin gecələmə yerinizdir». «Yemək zamanı Allahın adını yad etməyəndə isə, şeytan deyir: «Burada sizin gecələməyə yeriniz və yeməyiniz var»²²⁷.

²²⁶ Ən-Nur, 61.

²²⁷ (R) "Səhih Muslim bişərh ən-Nəvəvi" əsəri, 5-ci cild, 36-cı Fəsil: İçkilər, 13-cü bölüm: Yemək və içməyin ədəbləri, hədis №2018, "Səhih Sünən Əbu Davud" əsəri, 2-ci cild, 21-ci Fəsil: Yeməklər, 16-cı bölüm: Yemək yeyərkən Allahı anmaq, hədis №3765, "Səhih Sünən İbn Məcə" əsəri, 3-cü cild, 34-cü Fəsil: Dua, 19-cu bölüm: Evə girəndə hansı duanı deməli, hədis №3956.

Hədisin ərəb dilində olan mətnində onun "Müxtəsər Muslim" əsərindən götürüldüyü bildirilir. Halbuki təqdim olunan mətn İmam Əhmədın "Musnəd" (3/346, hədis №14771) əsərindən götürülmüşdür. Allah daha yaxşı bilir. İmam Muslim, Əbu Davud və İbn Məcənin rəvayətlərinin mətnləri isə eynidir. Onlara diqqət ver:

4) Evdə Quran oxunması.

İbn Məsud deyib:

«Evlərinizdə Quranın «əl-Bəqərə» (İnək) surəsini oxuyun, həqiqətən, bu surə oxunan evə şeytan girməz»²²⁸.

5)Evin İblisin səsindən (musiqidən) təmizlənməsi.

Uca Allah buyurmuşdur:

□ وَاسْتَفْزِزْ مَنِ اسْتَطَاعَ مِنْهُمْ بِصَوْتِكَ □ [الإسراء : 64]

«Onlardan kimi bacarırsansa, səsinlə yerindən oynat».²²⁹

Alimlər deyirlər ki, İblisin səsi – musiqidir²³⁰.

(إِذَا دَخَلَ الرَّجُلُ بَيْتَهُ ، فَذَكَرَ اللَّهَ عِنْدَ دُخُولِهِ وَعِنْدَ طَعَامِهِ ، قَالَ الشَّيْطَانُ : لَا مَبِيتَ لَكُمْ وَلَا عَشَاءَ ، وَإِذَا دَخَلَ فَلَمْ يَذْكُرِ اللَّهَ عِنْدَ دُخُولِهِ ، قَالَ الشَّيْطَانُ أَذْرَكْتُمُ الْمَبِيتَ ، وَإِذَا لَمْ يَذْكُرِ اللَّهَ عِنْدَ طَعَامِهِ ، قَالَ : أَذْرَكْتُمُ الْمَبِيتَ وَالْعَشَاءَ)

²²⁸ (R) "Sünən əd-Dərimi" əsəri, 2-ci cild, 23-cü Fəsil: Quranın fəziləti, 13-cü bölüm: əl-Bəqərə surəsinin fəziləti haqda, əsər №3379. Bu haqda Peyğəmbər (s.ə.s)-dən səhih hədis varid olmuşdur. Bax: 99-ci haşiyədəki araşdırmaya.

²²⁹ Əl-İsra, 64

²³⁰ (R) İbn Abbas, ibn Məsud, Mucahid və başqaları demişlər: "Şeytanın səsi mahnıdır". Aşağıdakı təfsirlərə bax: əl-Qurtubi (10/288 və 14/51), İbn Kəsir (3/50), əd-Dur əl-Mənsur (5/312), Məaniyə-Quran (4/172), əs-Sələbi (2/349), əl-Bəğəvi (3/123), Fəthul-Qadir (3/242), əl-Cələləyn (1/373), Zədul-Məsir (5/56) və sairə.

Adlarını sadaladığım bu kitabların və qeyrilərinin heç birində cahiliyyə, əxlaqsız və sairə əlavələr qoyulmuş musiqilər deyildir. Hətta bəzi təfsirçilər şeytanın səsi və əməlindən olan hər bir işdən çəkinməyin lazımlığını bildirmiş, digərləri isə bu ayənin Allaha asiliyə çağıran bütün çağırışları şamil etdiyini demişlər. Bəs tərcümə kitablarındakı bu əlavələrdən məqsəd nədir?!

"Səhih Sünən Əbu Davud"da (35-ci Fəsil, 59-cu bölüm, hədis №4923) varid olmuş rəvayətdə Nəfi belə deyir: "Bir dəfə İbn Ömər tütək səsi eşitdi. O dərhal barmaqlarını qulaqlarına tıxayaraq yolunu dəyişdi və məndən: Ey Nəfi! Bir şey eşidirsən? -deyə soruşdu. Mən isə: Xeyr -dedim. O, yalnız bundan sonra barmaqlarını qulaqları üzərindən götürüb: Bir dəfə mən Peyğəmbər (s.ə.s) ilə birgə idim. O da eynilə bu cür səs eşidib belə etdi -dedi."

6)Evin zıncırovdan təmizlənməsi.
Əbu Hureyra deyib ki, Peyğəmbər (s.ə.s.)
buyurmuşdur²³¹:

(الجَرَسُ مَزَامِيرُ الشَّيْطَانِ) [رواه مسلم]
«Zıncırovlar İblisin tütəkləridir».²³²
Əbu Hureyra deyib ki, Peyğəmbər (s.ə.s.)
buyurmuşdur²³³:

(لَا تَصْحَبُ الْمَلَايِكَةُ رُقَّةً فِيهَا كَلْبٌ وَلَا جَرَسٌ) [رواه مسلم]
«Mələklər yanlarında it və zıncırov olan adamları müşayiət
etmir».²³⁴

7)Evlərin xaçdan təmizlənməsi.

(أَنَّ النَّبِيَّ لَمْ يَكُنْ يَتْرُكُ فِي بَيْتِهِ شَيْئًا فِيهِ نَصَالِيْبٌ إِلَّا نَقَّضَهُ) [رواه البخاري]
«Aişə demişdir ki²³⁵, Peyğəmbər (s.ə.s.) evdə olan xaçları
dağıtmayınca oradan getməzdi».²³⁶

İmam əl-Qurtubi öz təfsirində bu rəvayəti nəql etdikdən sonra belə deyir:
"Alimlər demişlər: Əgər tütək səsinə görə belə edildisə, indiki musiqilər
necə?!" (10/288).

²³¹ (R) "Səhih Muslim bişərh ən-Nəvəvi" əsəri, 5-ci cild, 37-ci Fəsil: Geyim
və zinət, 27-ci bölüm: Səfər zamanı it və zıncırovun xoşagəlməzliyi, hədis
№104, İmam Əhmədin "Musnəd" əsəri, 2/372, hədis №8838, əl-Beyhəqinin
"Sünən əl-Kubra" əsəri, 5/253, hədis №10106, İbn Xuzeymənin "Səhih"
əsəri, 4-cü cild, hədis №2554. Hədisin mətni İmam Muslimin "Səhih"
əsərindən götürülmüşdür.

²³² Bunu Müslim nəql etmişdir.

²³³ (R) "Səhih Muslim bişərh ən-Nəvəvi" əsəri, 5-ci cild, 37-ci Fəsil: Geyim
və zinət, 27-ci bölüm: Səfər zamanı it və zıncırovun xoşagəlməzliyi, hədis
№104, İmam Əhmədin "Musnəd" əsəri, 2/372, hədis №8838, əl-Beyhəqinin
"Sünən əl-Kubra" əsəri, 5/253, hədis №10106, İbn Xuzeymənin "Səhih"
əsəri, 4-cü cild, hədis №2554. Hədisin mətni İmam Muslimin "Səhih"
əsərindən götürülmüşdür.

²³⁴ Bunu Müslim nəql etmişdir

²³⁵ (R) "Fəthul Bari bişərh Sahih əl-Buxari" əsəri, 10-cu cild, 77-ci Fəsil:
Geyim, 90-cı bölüm: Şəkilləri silmək, hədis № 5952, "Səhih Sünən Əbu

8)Evlərin şəkillərdən və heykəllərdən təmizlənməsi.
Əbu Hureyra deyib ki, Peyğəmbər (s.ə.s.)
buyurmuşdur²³⁷:

(لَا تَدْخُلُ الْمَلَائِكَةُ بَيْتًا فِيهِ تَمَاثِيلٌ أَوْ تَصَاوِيرٌ) [رواه مسلم]

«Mələklər şəkil və heykəllər olan evə girmirlər».²³⁸

Cansız əşyalar olan ağacların, çayların, dənizlərin və başqa cansız şeylərin şəkilləri istisna edilir.

9)Evlərin itlərdən təmizlənməsi.

Əbu Talhə deyib ki, Allahın Rəsulu (s.ə.s.)
buyurmuşdur²³⁹:

(لَا تَدْخُلُ الْمَلَائِكَةُ بَيْتًا فِيهِ كَلْبٌ وَلَا صُورَةٌ) [متفق عليه]

«Mələklər it və şəkil olan evə girmirlər».²⁴⁰

Davud" əsəri, 31-ci Fəsil: Geyim, 44-cü bölüm: Paltarda olan xaç şəkli haqda, hədis №4151, İmam Əhmədin "Musnəd" əsəri, 6/52, hədis №24306, ən-Nəsəinin "Sünən əl-Kubra" əsəri, 5/504, hədis №9791. Hədisin ərəb dilində olan mətnini əl-Buxarinin "Səhih" əsərindən götürdüm.

²³⁶ Bunu Əl-Buxari nəql etmişdir

²³⁷ (R) "Səhih Muslim bişərh ən-Nəvəvi" əsəri, 5-ci cild, 37-ci Fəsil: Geyim və zinət, 26-cı bölüm: Heyvan şəkli çəkməyin haramlığı, hədis №102, İmam Məlikin "Muvatta" əsəri, 2/965, hədis №1734, İmam "Əhmədin "Musnəd" əsəri, 3/90, hədis №11876, Məhəmməd Nasirin "Ğayətul Məram" əsəri, hədis №118, səh. 76. Hədisin mətni İmam Muslimin "Səhih" əsərindən götürülmüşdür.

²³⁸ Bunu Müslim nəql etmişdir.

²³⁹ (R) "Fəthul Bari bişərh Sahih əl-Buxari" əsəri, 6-cı cild, 59-cu Fəsil: Yaradılışın başlanması, 7-ci bölüm: Sizdən biriniz (yerdə), mələklər isə göydə "Əmin" deyərlərsə, hədis №3226, "Səhih Muslim bişərh ən-Nəvəvi" əsəri, 5-ci cild, 37-ci Fəsil: Geyim və zinət, 26-cı bölüm: Heyvan şəkli çəkməyin haramlığı, hədis №2106 (83), "Səhih Sünən ət-Tirmizi" əsəri, 3-cü cild, 41-ci Fəsil: Ədəb, 44-cü bölüm: Mələklərin şəkil və it olan evə girməməsi, hədis №2804, "Səhih Sünən ən-Nəsai" əsəri, 3-cü cild, 43-cü Fəsil: Ov etmək, 11-ci bölüm: İt olan evə mələklərin girməməsi, hədis №4293. Hədisin mətni İmam Muslimin "Səhih" əsərindən götürülmüşdür.

²⁴⁰ Mətn razılaşdırılmışdır.

Ov və gözetçi itləri istisna olmaqla və bir şərtlə ki, onlar qara olmasın, çünki Peyğəmbər (s.ə.s.) buyurmuşdur²⁴¹:

(أَمَرَ الرَّسُولُ بِقَتْلِ الْكَلْبِ الْأَسْوَدِ وَ قَالَ : إِنَّهُ شَيْطَانٌ) [متفق عليه]
«Qara it – şeytandır» və onu öldürməyi əmr etmişdir.²⁴²

10) Evdə əlavə namazların qılınması.

İbn Ömər deyib ki, Peyğəmbər (s.ə.s.) buyurmuşdur²⁴³:

²⁴¹ (R) İbrahim ibn Məhəmməd Dovyenin "Mənərus-Səbil" adlı əsərini araşdıran Məhəmməd Nasir "İrvaul Ğalil" (8/182, hədis №2549) əsərində bu hədisin varid olduğu digər yolları bəyan etdikdən sonra onun mətni haqda belə deyir: "(Diqqət ver) Bu araşdırmadan sonra aydın olur ki, müəllifin dediyi mətn tanınmış əsərlərin heç birində köklü şəkildə yoxdur. Həmçinin əl-Buxarinin ("Səhih" əsərində) məhz qara itin şeytan olması deyilmir. Hədisi əl-Buxarinin adı ilə bağlamaq isə onun ("Səhih"-indəki rəvayətlərin) gizli qalması demək deyildir." Məhəmməd Nasirin «köklü şəkildə yoxdur» dediyi mətn bu və digər tərcümə kitablarında varid olmuşdur.

Hədisin mətni tanınmış əsərlərdə belədir:

(عَنْ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ أَمَرَ بِقَتْلِ الْكَلْبِ إِلَّا كَلْبَ صَيْدٍ أَوْ كَلْبَ غَنَمٍ أَوْ مَاشِيَةٍ) [رواه مسلم]
"İbn Ömər rəvayət etmişdir ki, Peyğəmbər (s.ə.s) ov edən və heyvanları qoruyan gözetçi itdən başqa hamısını öldürməyi əmr etdi." İmam Muslimin "Səhih" əsəri, hədis №1571,
(عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ يَقُولُ : أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ بِقَتْلِ الْكَلَابِ حَتَّى الْمَرَأَةُ تَقْدَمَ مِنَ الْبَادِيَةِ بِكَلْبِهَا فَتَقْتُلُهُ . ثُمَّ نَهَى النَّبِيُّ عَنْ قَتْلِهَا ، وَ قَالَ : عَلَيْكُمْ بِالْأَسْوَدِ الْبَهِيمِ ذِي النُّقْطَتَيْنِ فَإِنَّهُ شَيْطَانٌ) [رواه مسلم]

"Cabir ibn Abdullah demişdir: Peyğəmbər (s.ə.s) itləri öldürməyi əmr etmişdi. Biz hətta səhradan gələn qadının yanındakı (keşikçi) iti belə öldürürdük. (Bir müddət) sonra Peyğəmbər (s.ə.s) onları öldürməyi qadağan edərək belə buyurdu: Sizə iki nöqtəli zil qara iti öldürməyi tapşırıram. Həqiqətən o şeytandır."

²⁴² Bunu Müslim nəql etmişdir.

²⁴³ (R) "Fəthul Bari bişərh Sahih əl-Buxari" əsəri, 1-ci cild, 8-ci Fəsil: Namaz, 52-ci bölüm: Qəbiristanlıqda namaz qılmanın xoşagəlməzliyi, hədis №432, "Səhih Muslim bişərh ən-Nəvəvi" əsəri, 6-cı Fəsil: Müsafirin namazı və onun qısaldılması, 29-cu bölüm: Nafilə (yəni beş vaxtdan əlavə) namazların evdə qılınmasının bəyənilməsi, hədis №777, "Səhih Sünən Əbu Davud" əsəri, 1-ci cild, 2-ci Fəsil: Namaz, 205-ci bölüm: Kişinin evində qıldığı əlavə namaz, hədis №1043. Hədisin mətni İmam Muslimin "Səhih" əsərindən götürülmüşdür.

(اجْعَلُوا مِنْ صَلَاتِكُمْ فِي بُيُوتِكُمْ وَلَا تَتَّخِذُوا قُبُورًا) [متفق عليه]

«Bəzi namazlarınızı evdə qılın, evlərinizi məzara çevirməyin».²⁴⁴

11)Yaxşı söz və ziyalı təbəssüm.

Uca Allah buyurmuşdur:

□ وَقُلْ لِعِبَادِي يَقُولُوا الَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ الشَّيْطَانَ يَنْزَغُ بَيْنَهُمْ □

[الإسراء : 53]

«Bəndələrimə de ki, gözəl sözlər söyləsinlər. Şeytan onların arasına fitnə-fəsad sala bilər».²⁴⁵

²⁴⁴ Mətn razılaşdırılmışdır

²⁴⁵ Əl-İsra, 53

İyirmi birinci qala: Evdən çıxanda dua.

Ənəs nəql edib ki, Allahın Rəsulu (s.ə.s.) buyurmuşdur²⁴⁶:

(مَنْ قَالَ ، يَعْنِي إِذَا خَرَجَ مِنْ بَيْتِهِ : " بِسْمِ اللَّهِ تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ " يُقَالُ لَهُ كُفَيْتَ وَوُقِيتَ وَهُدِيتَ ، وَتَنَهَّى عَنْهُ الشَّيْطَانُ ، فَيَقُولُ لِشَّيْطَانٍ آخَرَ : كَيْفَ لَكَ بِرَجُلٍ قَدْ هُدِيَ وَكُفِيَ وَوُقِيَ)

[رواه أبو داود و الترمذي]

«Bismillehi təvəkkəltu aləllahi lə həvlə və lə quvvətə illə billəh».

«Kim evdən çıxarkən «Allahın adıyla mən Allaha təvəkkül edirəm, Allahdan başqa heç kim gücə və qüvvəyə malik deyil», desə, ona deyərlər: «Bu sənə bəs edər, sən mühafizə olundun və düzgün yola yönəldildin» və şeytanı ondan uzaqlaşdırarlar və bu şeytan başqa bir şeytana deyir: «Sən qane edilən, mühafizə altına alınan və düzgün yolda olan insana necə baxırsan?»²⁴⁷

²⁴⁶ (R) "Səhih Sünen Əbu Davud" əsəri, 3-cü cild, 35-ci Fəsil: Ədəb, 112-ci bölüm: Evdən çıxarkən nə deməli, hədis №5095, "Səhih Sünen ət-Tirmizi" əsəri, 3-cü cild, 45-ci Fəsil: Dualar, 34-cü bölüm: Evdən çıxarkən nə demək haqda, hədis №3426, "Səhih İbn Hibban" əsəri, 3/104, hədis №822, "əl-Beyhəqinin "Sünen əl-Kubra" əsəri, 6/26, hədis №9917. Hədisin mətnini tərcümə kitablarında göstəriləyi kimi tapa bilmədiyim üçün adlarını sadaladığımız kitablarda varid olmuş mətnlərdən birini sizə təqdim edirəm:

(إِذَا خَرَجَ الرَّجُلُ مِنْ بَيْتِهِ فَقَالَ : بِسْمِ اللَّهِ ، تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ ، لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ قَالَ:- يُقَالُ حِينَئِذٍ: هُدِيتَ ، وَكُفَيْتَ ، وَوُقِيتَ، فَتَنَحَّى لَهُ الشَّيَاطِينُ ، فَيَقُولُ لَهُ شَيْطَانٌ آخَرُ: كَيْفَ لَكَ بِرَجُلٍ قَدْ هُدِيَ، وَكُفِيَ، وَوُقِيَ ؟ !)

"Səhih Sünen Əbu Davud" əsəri, hədis №5095

²⁴⁷ Bunu Əbu Davud və ət-Tirmizi nəql etmişlər.

İyirmi ikinci qala: məscidə girərkən dua.

Abdulla ibn Əmr ibn Əs Peyğəmbər (s.ə.s.) haqqında deyib ki, O, məscidə girərkən deyərmiş²⁴⁸:

(أَعُوذُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ وَبِوَجْهِهِ الْكَرِيمِ وَبِسُلْطَانِهِ الْقَدِيمِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ)
[صحيح رواه أبو داود]

«Əuzu billəhil-azimi və bivachihil-kərimi və sultanihil-qadimi minəş-şeytanir-racim».

«Mən Böyük Allaha, Onun nəcib surətinə və lənətə gəlmiş şeytandan Onun əbədi hakimiyyətinə sığınırım». Və Peyğəmbər (s.ə.s.) buyurmuşdur:

«Müsəlman bu sözləri söylədikdə, şeytan deyir: «O bütün gün ərzində məndən mühafizə olunur».²⁴⁹

İyirmi üçüncü qala: şəərə qarşı dua.

Əbu Hureyra nəql edib ki, bir nəfər Peyğəmbərin (s.ə.s.) yanına gəlib deyir: «Ey Allahın Rəsulu (s.ə.s.) məni dünən gecə əqrəb sancdı». Allahın Rəsulu (s.ə.s.) buyurmuşdur²⁵⁰:

(أَمَّا لَوْ قُلْتَ حِينَ أَمْسَيْتَ "أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ" لَمْ يَضُرَّكَ)
[رواه مسلم]

«Əuzu bikəlimətillehit-təmməti min şəəri mə xələq».

²⁴⁸ (R) "Səhih Sünen Əbu Davud" əsəri, 1-ci cild, 2-ci Fəsil: Namaz, 18-ci bölüm: Məscidə girərkən insan nə deməli, hədis №466, «Səhih ət-Tərgib» 2/305, hədis №2487.

²⁴⁹ Bunu Əbu Davud nəql etmişdir.

²⁵⁰ (R) "Səhih Muslim bişərh ən-Nəvəvi" əsəri, 6-ci cild, 48-ci Fəsil: Zikr, dua, tövbə və bağışlanma, 16-ci bölüm: Dualar və qorunmalar, hədis №2709, "Səhih Sünen Əbu Davud" əsəri, 2-ci cild, 22-ci Fəsil: Tibb, 19-cu bölüm: Ovsunu necə oxumalı, hədis №3898. Hədisin mətni İmam Muslimin "Səhih" əsərindən götürülmüşdür.

«Gecə düşərkən: «Mən Allahın yaratdıqlarının şərindən Allahın mükəmməl sözləri ilə Allaha sığınırım» desən, sənə zərər toxunmaz».²⁵¹

İyirmi dördüncü qala: zərərə qarşı dua.

Osman ibn Əffan söyləyib ki, Allahın Rəsulu (s.ə.s.) buyurmuşdur:

(مَا مِنْ عَبْدٍ يَقُولُ فِي صَبَاحٍ كُلِّ يَوْمٍ وَمَسَاءٍ كُلِّ لَيْلَةٍ : " بِسْمِ اللَّهِ الَّذِي لَا يَضُرُّ مَعَ إِسْمِهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ " ثَلَاثَ مَرَّاتٍ لَمْ يَضُرَّهُ شَيْءٌ)
[صحيح رواه الترمذي]

«Bismilləhil-ləzi lə yədurru mə'əsmihi şeyun fil-ardi və lə fis-səməi və huvas-səmiul-alim».

«Hər-hansı bəndə hər gün gecə-gündüz: «Allahın adıyla, o adla ki, nə yerdə, nə göydə heç nə zərər verə bilməz, O, Eşidən, Biləndir» üç dəfə desə, onda ona nə yerdə, nə göydə heç bir zərər toxunmaz».²⁵²

İyirmi beşinci qala: gecə edilən dua.

Abdulla ibn Amr rəvayət etmişdir ki, Peyğəmbər (s.ə.s) gecə düşdükdə səfər edərdisə, deyərdi:

²⁵¹ Bunu Müslim nəql etmişdir.

²⁵² (R) "Səhih Sünən Əbu Davud" əsəri, 3-cü cild, 35-ci Fəsil: Ədəb, 110-cu bölmə: Səhər açılarkən nə deməli, hədis №5088, "Səhih Sünən ət-Tirmizi" əsəri, 3-cü cild, 45-ci Fəsil: Dualar, 13-cü bölmə: Səhər və axşam edilən dualar haqda, hədis №3388, "Səhih Sünən İbn Məcə" əsəri, 3-cü cild, 34-cü Fəsil: Dualar, 14-cü bölmə: İnsan səhər və axşam hansı duaları etməli, hədis №3938. Hədisin mətni ət-Tirmizinin "Sünən" əsərindən götürülmüşdür. Tərcümə kitablarında hədisin Abdulla ibn Əffan tərəfindən rəvayət olunduğu bildirilir.

(يَا أَرْضُ! رَبِّي وَرَبُّكَ اللَّهُ، أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شَرِّكَ، وَشَرِّ مَا فِيكَ، وَشَرِّ مَا خُلِقَ فِيكَ، وَمِنْ شَرِّ مَا يَدِبُّ عَلَيْكَ، وَأَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ أَسَدٍ وَأَسْوَدَ، وَمِنْ الْحَيَّةِ وَالْعَقْرَبِ، وَسَاكِنِ الْبَلَدِ، وَمِنْ وَالِدٍ وَمَا وَلَدَ)

[رواه ابو داود]

«Ey yer! Allah həm mənim həm də sənin Rəbbindir. Mən səndən, sənin içində olandan, sənin içində yaradılanlardan və sürünənlərdən Allaha sığınırım. Mən aslandan, qaradan, ilandan, əqrəbdən, yer sakinlərindən, doğandan (və ya atadan) və onun törəmələrindən Allaha sığınırım»²⁵³.

İyirmi altıncı qala: yatmadan önce dua.

Əbul-Əzhər əl-Ənməriy söyləyib ki, Allahın Rəsulu (s.ə.s.) buyurmuşdur:

(بِسْمِ اللَّهِ وَضَعْتُ جَنْبِي اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذُنُوبِي، وَأَخْشِي شَيْطَانِي، وَفُكَّ رَهَانِي، وَاجْعَلْنِي فِي النَّدَى الْأَعْلَى)

[أبو داود]

²⁵³ (R) "Zəif Sünən Əbu Davud" əsəri, 9-cu Fəsil: Cihad, 82-ci bölüm: Hər hansı bir yere gəlmiş insan nə deməli, hədis №2603, ən-Nəsainin "Sünən əl-Kubra" əsəri, 6/144, hədis №10398. Hədisin sənədi Bəqiyə ibn Valid adlı rəvayətçiyə görə zəifdir. Qeyd edim ki, Məhəmməd Nasirin araşdırması ilə olan "Zəif Sünən Əbu Davud" əsərində ("Məktəb əl-Məarif" nəşriyyatı, 2-ci yeni çap, 2000-ci il, Ər-Riyad) hədisin rəvayətçisinin Adbulla ibn Ömər, "Əvnul-Məbud" əsərində ("Dər əl-Kutub əl-Elmiyyə" nəşriyyatı, 2-ci çap, 1995-ci il, Beyrut) Abdulla ibn Amr, "Sünən Əbi Davud" əsərində ("Beyt əl-Əfkər əd-Dövliyyə" nəşriyyatı, 1999-cu il, Ər-Riyad) Abdulla ibn Ömər, "Əvnul-Məbud" əsərində ("Dər əl-Fikr" nəşriyyatı) Abdulla ibn Amr, ən-Nəsainin "Sünən əl-Kubra" əsərində isə Abdulla ibn Ömər olduğu bildirilir.

Azim əl-Abadi "Əvnul-Məbud şərh Sünən Əbi Davud" əsərində hədisin bəzi sözlərini açıqlayaraq demişdir: "...sənin içində olandan" yəni sənin təbiətinə məxsus isti və ya soyuq kimi sifətlər. "...qaradan" (izahlı) lüğətdə deyilir: Qara -nəhəng ilandır. "...yer sakinləri" bəziləri məqsədin insanlar, digərləri isə cinlər olduğunu demişlər. "...ata və onun törəmələri" əl-Xattabi demişdir: Ehtimal var ki, "...doğandan (və ya atadan)" dedikdə İblis, onun törəmələri dedikdə isə şeytanlar nəzərdə tutulur. Lakin bir başqaları mənanın ümumi olduğunu və hər bir törənəni şamil etdiyini demişlər.

«Bismilləhi vade'tu cənbi, Allahummeğfir li zənbi va əxsi şeytani və fukkə rihəni vacaəlni fin-nədiyyil-ə'lə».

«Allahın adıyla, böyrümü yerə qoydum, ey Allahım, bağışla mənim günahlarımı, şeytanımı qov, məni əl-qolumu bağlayaraq cəhənnəmə sürükləyən günah və asilik düşünlərindən xilas et və məni yüksək məclisdə (olanlardan) et»²⁵⁴.

İyirmi yeddinci qala: Allahın adını yada salmaq.

Əbu Təميمə əshabələrdən birinin belə söylədiyini deyib: Mən Peyğəmbərlə (s.ə.s.) birgə bir ulağın üstündə oturmuşdum, ulağ səndirlədi (büdrədi) və mən dedim: «Lənət olsun sənə ey şeytan». Allahın Rəsulu (s.ə.s.) buyurdu²⁵⁵:

²⁵⁴ (R) "Səhih Sünən Əbu Davud" əsəri, 3-cü cild, 35-ci Fəsil: Ədəb, 108-ci bölüm: Yatarkən nə deyilməli, hədis №5054, Ət-Təbrizinin "Mişkət" əsəri Məhəmməd Nasirin araşdırması ilə, hədis №2409. Hədisin izahlı şəkildə tərcümə edilmiş "məni əl-qolumu bağlayaraq cəhənnəmə sürükləyən günah və asilik düşünlərindən xilas et " hissəsini Səid Məhəmməd əl-Ləhhəmin "əl-Miškət" əsəri üzərində apardığı araşdırmadan götürdüm. Bunu qeyd etməyimə səbəb bu hissənin tərcümə kitablarında "mənim əsirlərimi burax" kimi ifadə edilməsidir.

²⁵⁵ (R) İmam Əhmədin "Musnəd" əsəri, 5/71, "Səhih Sünən Əbu Davud" əsəri, 3-cü cild, 35-ci Fəsil: Ədəb, 85-ci bölüm, hədis №4982, Hədisdə adı çəkilməyən sahəbənin kimliyi Ən-Nəsəinin "Sünən əl-Kubra" (6/142, hədis №10389) və Hakimin "Mustədrək" (4/325, hədis №7793) əsərlərində varid olmuşdur. Beləki bu kitablarda sənəd düzülüşü aşağıdakı qaydadadır:

(...Əbu Təميمənin Əbu Məlih ibn Usəmədən onun da atasından etdiyi rəvayətə görə...).

Əbu Təميمənin adı Tarif ibn Məcəlid əl-Huceyni, Əbu Məlihin atasının yəni hədisdə Peyğəmbər (s.ə.s.)-in tərəfində oturan sahəbənin adı isə Usəmə ibn Məlikdir.

Ən-Nəsəi ilə Hakimin rəvayətlərində miniyin dəvə, Əhmədin rəvayətində isə ulaq olduğu deyilir. Həmçinin Əbu Davudun, Ən-Nəsəinin və Hakimin rəvayətində "şeytan özünü bir ev böyüklüyündə güclü hiss edib...", İmam Əhmədin rəvayətində isə (5/365) " şeytan özünü bir dağ böyüklüyündə güclü hiss edib..." deyilir.

(لَا تَقُلْ تَعَسَ الشَّيْطَانُ فَإِنَّكَ إِذَا قُلْتَ تَعَسَ الشَّيْطَانُ تَعَظَمَ فِي نَفْسِهِ وَ قَالَ : صَرَخَتْهُ بِقُوَّتِي . وَ إِذَا قُلْتَ : " بِسْمِ اللَّهِ " تَصَاغَرَتْ إِلَيْهِ نَفْسُهُ هَتَّى تَكُونَ أَصْغَرَ مِنْ ذُبَابٍ)
[صحيح رواه أحمد]

«Bismilləh».

«Lənət olsun sənə demə», əgər sən bunu desən, şeytan özünü güclü hiss edib söyləyəcək: «Mən onu öz gücümle məğlub etdim». Lakin sən: «Allahın adı ilə» desən, şeytan özünü milçəkdən də zəif hiss edəcək». ²⁵⁶

İyirmi səkkizinci qala: əsnəməyin qarşısının alınması.

Əbu Hureyrə söyləyib ki, Allahın Rəsulu (s.ə.s.) buyurmuşdur²⁵⁷:

(إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْعُطَّاسَ وَ يَكْرَهُ التَّائِبَ ، فَإِذَا عَطَسَ فَحَمَدَ اللَّهَ فَحَقَّ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ سَمْعُهُ أَنْ يُسَمِّتَهُ ، وَأَمَّا التَّائِبُ هُوَ مِنَ الشَّيْطَانِ فَلْيُرِدَّهُ مَا اسْتَطَاعَ فَإِذَا قَالَ : " ضحكك منه الشَّيْطَانُ)
[رواه البخاري]

«Həqiqətən, Allah asqırmağı sevir, əsnəməyi isə sevmir; kim asqırdıqda Allaha şükr edərsə, onu eşidən hər bir müsəlman Allahdan onun üçün mərhəmət diləməlidir, əsnəməyə gəldikdə isə bu şeytandandır. Hər kəs bacardıqca ondan qaçmalıdır, çünki o əsnəyərkən ağzını açıb "hə" dedikdə şeytan onu məsxərəyə qoyur». ²⁵⁸

²⁵⁶ Bunu Əhməd nəql etmişdir.

²⁵⁷ (R) "Fəthul Bari bişərh Sahih əl-Buxari" əsəri, 10-cu cild, 78-ci Fəsil: Ədəb, 125-ci bölüm: Asqırmağın bəyənilən, əsnəməyin isə xoşagəlməzliyi haqda, hədis №6223, "Səhih Sünən Əbu Davud" əsəri, 3-cü cild, 35-ci Fəsil: Ədəb, 97-ci bölüm: Əsnəmək haqda, hədis №5028, "Səhih Sünən ət-Tirmizi" əsəri, 3-cü cild, 41-ci Fəsil: Ədəb, 7-ci bölüm: Allahın asqıranları sevməsi və əsnəyənləri xoşlamaması haqda, hədis №2747. Hədisin mətni əl-Buxarinin "Səhih" əsərindən götürülmüşdür.

²⁵⁸ Bunu əl-Buxari nəql etmişdir.

Əbu Səid əl-Xudri söyləyib ki, Allahın Rəsulu (s.ə.s.) buyurmuşdur²⁵⁹:

(إِذَا تَنَاءَبَ أَحَدُكُمْ فَلْيُمْسِكْ بِيَدِهِ عَلَى فَيْهِ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَدْخُلُ) [رواه مسلم]

«Sizlərdən kimsə əsnəyirsə, qoy ağzını əli ilə örtün, çünki şeytan ora girir».²⁶⁰

İyirmi doqquzuncu qala: zəifliyə və səhvlərə yol vermədən qədərə inanmaq.

Əbu Hureyra söyləyib ki, Peyğəmbər (s.ə.s.) buyurmuşdur²⁶¹:

(الْمُؤْمِنُ الْقَوِيُّ خَيْرٌ وَأَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِ الضَّعِيفِ وَفِي كُلِّ خَيْرٍ ، إِحْرَصْ عَلَى مَا يَنْفَعُكَ وَأَسْتَعِنْ بِاللَّهِ وَلَا تَعْجِزْ ، وَإِنْ أَصَابَكَ شَيْءٌ فَلَا تَقُلْ : لَوْ أَنِّي فَعَلْتُ كَذَا كَانَ كَذَا وَكَذَا ، وَلَكِنْ قُلْ : قَدَّرَ اللَّهُ وَمَا شَاءَ فَعَلَ ، فَإِنْ لَوْ تَفْتَحُ عَمَلَ الشَّيْطَانِ) [رواه مسلم]

«Qəddərallah və mənə şəə fəələ».

«Güclü mömin zəif mömindən Allah üçün daha əzizdir, lakin onların hər birində xeyirxahlıq var. Sənə xeyir gətirənə can at, Allahın köməyinə sığın və zəiflik göstərmə, əgər başına bir iş gəlsə: «Əgər belə etsəydim belə olardı» demə, əksinə: «Allahın qədəri belə idi, O da istədiyini etdi» de. Həqiqətən, "əgər" sözü şeytana qapı açır».²⁶²

²⁵⁹ (R) "Səhih Muslim bişərh ən-Nəvəvi" əsəri, 5-ci cild, 53-ci Fəsil: Zəhidlik, 9-cu bölüm: Asqırana "Yərhəməlləh" deyilməsi və əsnəmənin xoşagəlməzliyi, hədis №2995, "Səhih Sünən Əbu Davud" 3-cü cild, 35-ci Fəsil: Ədəb, 97-ci bölüm: Əsnəmək haqda, hədis №5026.

²⁶⁰ Bunu Müslim nəql etmişdir

²⁶¹ (R) "Səhih Muslim bişərh ən-Nəvəvi" əsəri, 6-cı cild, 46-cı Fəsil: Qədar, 8-ci bölüm: Qədərə iman və ona qanə olmaq, hədis №2664, "Səhih Sünən İbn Məcə" əsəri, 1-ci cild, Müqəddimə, 10-cu bölüm: Qədar, hədis №78.

²⁶² Bunu Müslim nəql etmişdir

Otuzuncu qala: azan.

Əbu Hureyra söyləyib ki, Allahın Rəsulu (s.ə.s.) buyurmuşdur²⁶³:

(إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ أَدْبَرَ الشَّيْطَانُ لَهُ ضُرَاطٌ حَتَّى لَا يَسْمَعَ التَّأَذِينَ ، فَإِذَا قُضِيَ النِّدَاءُ أَقْبَلَ حَتَّى إِذَا تَوَبَّ بِالصَّلَاةِ أَدْبَرَ حَتَّى إِذَا قُضِيَ التَّوْبُ أَقْبَلَ)
[رواه البخاري]

«Namaza çağıranda şeytan qaçır və azan səsini eşidənə qədər bərkdən mədə qazlarını buraxır. Azan qurtaranda şeytan yenidən qayıdıb gəlir, ancaq namaz başlanan kimi o yenə də qaçır, qurtaranda isə yenidən qayıdır».²⁶⁴

Otuz birinci qala: dəstəmaz.

Əbu Uməmətu deyib: Mən Peyğəmbər (s.ə.s) belə buyurduğunu eşitdim:

(مَنْ أَوَى إِلَى فِرَاشِهِ طَاهِرًا ، يَذْكُرُ اللَّهَ ، حَتَّى يُدْرِكَهُ النُّعَاسُ لَمْ يَنْقَلِبْ سَاعَةً مِنَ اللَّيْلِ ، يَسْأَلُ اللَّهَ شَيْئًا مِنْ خَيْرِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ ، إِلَّا أُعْطَاهُ إِيَّاهُ)
[رواه الترمذي]

«Kim pak şəkildə (dəstəmazlı) yatağına girərək yuxusu gələnə kimi Allahı zikr edər və gecədən bir saat keçdikdən sonra Allahdan dünya və Axirət xeyirlərindən istəyərsə, Allah ona istədiyi hər bir şeyi verər»²⁶⁵.

²⁶³ (R) "Fəthul Bari bişərh Sahih əl-Buxari" əsəri, 2-ci cild, 10-cu Fəsil: Azan, 4-cü bölmə: Azanın fəziləti, hədis №608, "Səhih Muslim bişərh ən-Nəvəvi" əsəri, 2-ci cild, 4-cü Fəsil: Namaz, 8-ci bölmə: Azanın fəziləti və şeytanın onun səmindən qaçması, hədis №389 (19).

²⁶⁴ Bunu əl-Buxari nəql etmişdir.

²⁶⁵ (R) "Zəif Sünen ət-Tirmizi" əsəri, 45-ci Fəsil: Dualar, 93-cü bölmə, hədis №3526, ət-Təbrizinin "əl-Mişket" əsəri, 1-ci cild, Namaz Fəsl, hədis №1250, "Zəif ət-Tərgib" 1/207, hədis №880, ət-Tabəraninin "əl-Mucam əl-Kəbir" əsəri, 8/125, hədis №7568. Tərcümə kitablarında hədisin Əbu Ümmət tərəfindən danışıldığı bildirilir. Yuxarıdakı adla müqayisə et.

Otuz ikinci qala: gecə qalxma.

İbn Məsud deyib ki, Peyğəmbərin (s.ə.s.) hüzurunda bir nəfəri yada salaraq dedilər: «O, namazına qalxmır». Peyğəmbər (s.ə.s.) buyurdu²⁶⁶:

[متفق عليه]

(بَالَ الشَّيْطَانُ فِي أُذُنِهِ)

«Şeytan onun qulağına sidik salıb».²⁶⁷

Otuz üçüncü qala: bütün işlərdə şeytana qarşı çıxmaq.

1) Sağ əllə yemək və içmək.

İbn Ömər nəql etmişdir ki, Allahın Rəsulu (s.ə.s.) buyurmuşdur²⁶⁸:

(لَا يَأْكُلْنَ أَحَدُكُمْ بِشِمَالِهِ وَلَا يَشْرَبْنَ بِهَا ، فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَأْكُلُ بِشِمَالِهِ وَيَشْرَبُ بِهَا)
[رواه مسلم]

«Sol əllə nə yeyin, nə də için, çünki şeytan sol əllə yeyib-içir».²⁶⁹

2) Sağ əllə götürmək və vermək.

²⁶⁶ (R) "Fəthul Bari bişərh Sahih əl-Buxari" əsəri, 3-cü cild, 19-cu Fəsil: Təhəccüd (Gecə namazı), 13-cü bölüm: Əgər yatmağı səbəbi ilə namazı qıla bilməyibse, şeytan onun qulağına sidik saldı, hədis №1144, "Səhih Muslim bişərh ən-Nəvəvi" əsəri, 1-ci cild, 6-cı Fəsil: Müsafirin namazı və onun qısaldılması, 28-ci bölüm: Az olsa belə namazı vaxtında qılmağa təhrik, hədis №774, "Səhih Sünən ən-Nəsai" əsəri, 1-ci cild, 20-ci Fəsil: Qiyamul-Leyl (Gecə namazına qalxmaq), 5-ci bölüm: Qiyamul-Leylə qalxmağa rəğbət oylatmaq, hədis №1607.

²⁶⁷ Mətn razılaşdırılmışdır.

²⁶⁸ (R) "Səhih Muslim bişərh ən-Nəvəvi" əsəri, 5-ci cild, 36-cı Fəsil: İçkilər, 13-cü bölüm: Yemək və içməyin ədəbləri və hökmləri, hədis №2020 (106), "Səhih Sünən et-Tirmizi" əsəri, 2-ci cild, 23-cü Fəsil: Yeməklər, 9-cu bölüm: Sol əllə yemək və içməyin qadağan olunması, hədis №1799, "Səhih Sünən Əbu Davud" əsəri, 2-ci cild, 21-ci Fəsil: Yeməklər, 20-ci bölüm: Sağ əllə yemək, hədis №3776.

²⁶⁹ Bunu Müslim nəql etmişdir.

Əbu Hureyra söyləyib ki, Peyğəmbər (s.ə.s.) buyurmuşdur²⁷⁰:

(لِيَأْكُلْ أَحَدُكُمْ بِيَمِينِهِ ، وَلْيَشْرَبْ بِيَمِينِهِ ، وَلْيَأْخُذْ بِيَمِينِهِ ، وَلْيُعْطِ بِيَمِينِهِ ؛ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَأْكُلُ بِشِمَالِهِ وَيَشْرَبُ بِشِمَالِهِ وَيُعْطِي بِشِمَالِهِ ، يَأْخُذُ بِشِمَالِهِ)
[رواه ابن ماجه]

«Sağ əllə yeyin, için, verin və götürün, çünki şeytan sol əllə yeyir, içir və verir».²⁷¹

3) Kölgə və günəş arasında oturmamaq.

Əbu İyad səhabələrdən birindən, Allahın Rəsulunun (s.ə.s.) günəşlə kölgə arasında oturmağı qadağan etməsini rəvayət edərək, onun belə buyurduğunu demişdir²⁷²:

(مَجْلِسُ الشَّيْطَانِ) [رواه الإمام أحمد]

«Bu şeytanın oturduğu yerdir».²⁷³

4) Təvazökarlıq göstərmək, çünki təkəbbürlük İblisin əlamətlərindəndir²⁷⁴.

5) Özünü sakit aparmaq.

Allahın Rəsulu (s.ə.s.) buyurmuşdur²⁷⁵:

²⁷⁰ (R) "Səhih Sünen İbn Məcə" əsəri, 3-cü cild, 29-cu Fəsil: Yeməklər, 8-ci bölüm: Sağ əllə yemək, hədis №3329, "Səhih Hədislər Silsiləsi" əsəri, 3-cü cild, səh. 238, hədis №1236.

²⁷¹ Bunu İbn-Məcə nəql etmişdir.

²⁷² (R) İmam Əhməd "Musnəd" əsəri, 3/413, "Səhih Sünen Əbu Davud" əsəri, 3-cü cild, 35-ci Fəsil: Ədəb, 15-ci bölüm: Kölgə ilə günəşin altında oturmaq haqda, hədis №4821 və №4822, "Səhih Hədislər Silsiləsi" əsəri, 2-ci cild, səh 492, hədis №838. Hədisdə adı çəkilməyən, yəni onu rəvayət edən səhabə Əbu Hureyredir.

²⁷³ Bunu Əhməd nəql etmişdir.

²⁷⁴ (R) Uca Allah buyurur: "(Yalnız) o (İblis) lovğalanaraq təkəbbürlük göstərdi (səcdə etməkdən imtina etdi) və kafirlərdən oldu." (əl-Bəqərə, 34).

²⁷⁵ (R) "Zəif Sünen ət-Tirmizi" əsəri, 25-ci Fəsil: Xeyrxahlıq, 66-cı bölüm, hədis №2012, ət-Təbrizinin "əl-Mişketu" əsəri, hədis №5055, Ruvyəninin "Musnəd" əsəri, 2/227, hədis №1096. ət-Tirmizi demişdir: Bəzi hədis alimləri (sənəddəki) Əbdul Muheymin ibn Abbas ibn Səhl haqda (tənqidlə)

(الأناؤه من الله ، والعجلة من الشيطان) (رواه الترمذي)

«Dözümlülük Allahdan, tələsgənlik isə şeytandandır».²⁷⁶

6) İsrəfçılıqdan qaçmaq.

Uca Allah buyurmuşdur:

[الإسراء : 27]

□ إِنَّ الْمُبْذَرِينَ كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيْطَانِ □

«Həqiqətən, (malını əbəs yerə) sağa-sola səpələyənlər şeytanların qardaşlarıdır».²⁷⁷

İbn Məsud deyib: «İsrəfçilik – malın düzgün olmayan yolda sərf edilməsidir».

Mücahid deyib: «Əgər insan özünün bütün varını haqq yolda xərcləyibsə, bu israfçılıq deyil. Əgər o, heç olmasa bir mud (kq) əyri yolda xərcləyibsə, o, israfçı hesab olunur»²⁷⁸.

Otuz dördüncü qala: şübhə doğuran şeylərdən uzaq olmaq.

Safiyyə, Peyğəmbərin (s.ə.s.) zövcələrindən biri deyib: «Allahın Rəsulu (s.ə.s.) məsciddə etikafda idi, mən gecə vaxtı onun yanına gəldim ki, onu görüm və söhbət etdikdən sonra çıxdım, o da çıxaraq məni müşayiət etdi» Onun (yəni Safiyyənin) evi Usamə ibn Zeydgilin məhəlləsində idi. Yanımızdan ənsarlardan iki nəfər ötüb keçdi və onlar Peyğəmbəri (s.ə.s.) görəndə uzaqlaşmağa tələsdilər və bu zaman Peyğəmbər onlara buyurdu: «Dayanın, tələsməyin, bu Huyeyyənin qızı Safiyyədir». Onlar isə dedilər:

danışmış və onu zəif hafizəli olduğuna görə etibarsız saymışlar, lakin hədis səhih sənədlə rəvayət edilmişdir. Bax: "Səhih hədislər silsiləsi" №1795.

²⁷⁶ Bunu Ət-Tirmizi nəql etmişdir.

²⁷⁷ Əl-İsra, 27

²⁷⁸ (R) İsmayıl ibn Kəsirin "Təfsirul Quranil Azimi" əsəri, 3/53.

«Sübhənallah»,²⁷⁹ ey Peyğəmbər (s.ə.s.). Sonra Peyğəmbər (s.ə.s.) buyurdu²⁸⁰:

(إِنَّ الشَّيْطَانَ يَجْرِي مِنَ الْإِنْسَانِ مَجْرَى الدَّمِّ وَإِنِّي خَشِيتُ أَنْ يَفْزِفَ فِي قُلُوبِكُمْ شَيْئًا)
[متفق عليه]

«Şeytan insanın qan damarlarında gəzir, mən də qorxdum ki, o sizin qəlbinizə nə isə bir şey salsın».²⁸¹

Otuz beşinci qala: Allahı yad etmə.

Allahı yad etmə şeytani gücdən salır və imanı möhkəmləndirir, Allahın rəğbətini oyadır. Bu möhkəm qaladır ki, onda müsəlman, lənətə gəlmiş şeytandan, möhkəm qorunur.

Əbu Musa əl-Əşəri söyləyib ki, Allahın Rəsulu (s.ə.s.) buyurmuşdur²⁸²:

(مَثَلُ الَّذِي يَذْكُرُ رَبَّهُ وَالَّذِي لَا يَذْكُرُ رَبَّهُ مَثَلُ الْحَيِّ وَالْمَيِّتِ)
[رواه البخاري و مسلم]

«Allahı yada salan adamlar canlılara tay, yada salmayanlar isə ölülərə taydırlar».²⁸³

²⁷⁹ Allah müqəddəsdir.

²⁸⁰ (R) "Fəthul Bari bişərh Sahih əl-Buxari" əsəri, 6-cı cild, 59-cu Fəsil: Məxluqatın yaradılışı, 12-ci bölüm: İblis və onun qoşununun vəsfi, hədis №3281, "Səhih Muslim bişərh ən-Nəvəvi" əsəri, 5-ci cild, 39-cu Fəsil: Salam, 9-cu bölüm: hədis №2175, İbn Xuzeymənin "Səhih" əsəri, 3/349, hədis №2233.

²⁸¹ Mətn razılaşdırılmışdır.

²⁸² (R) "Fəthul Bari bişərh Sahih əl-Buxari" əsəri, 11-ci cild, 80-ci Fəsil: Dualar, 66-cı bölüm: İzzət və Cəlal sahibi Allahı yada salmağın fəziləti, hədis №6407, "Səhih Muslim bişərh ən-Nəvəvi" əsəri, 2-ci cild, 6-cı Fəsil: Müsafir namazı və onun qısaldılması, 29-cu bölüm: Nafilə namazı evdə qılmağın bəyənilməsi, hədis №779, İbn Munzirin "ət-Tərgib" əsəri, 2/256, hədis №2303. Hədisin mətni əl-Buxarinin "Səhih" əsərindən götürülmüşdür.

²⁸³ Bunu əl-Buxari və Müslim nəql etmişlər.

Abdulla ibn Busr söyləyib ki, bir nəfər deyib: «Ey Allahın Rəsulu (s.ə.s.), həqiqətən, islam işləri olduqca çoxdur, onlardan biri haqqında mənə danış ki, mən o işi tutum».

Peyğəmbər (s.ə.s.) ona buyurmuşdur²⁸⁴:

(لَا يَزَلُ لِسْنُكَ رَطْبًا مِنْ ذِكْرِ اللَّهِ تَعَالَى)
[صحیح رواه الترمذی]

«Qoy sənin dilin Uca Allahın adını yada salmaqdan yorulmasın».²⁸⁵

²⁸⁴ (R) "Səhih Sünən İbn Məcə" əsəri, 3-cü cild, 33-cü Fəsil: Ədəb, 53-cü bölüm: Zikrin fəziləti, hədis №3861, "Səhih Sünən ət-Tirmizi" əsəri, 3-cü cild, 45-ci Fəsil: Dualar, 4-cü bölüm: Zikrin fəziləti haqda, hədis №3375, İmam Əhmədin "Musnəd" əsəri, 4/188, İbn Hibbanın "Səhih" əsəri, 3/96, hədis №814.

²⁸⁵ Bunu ət-Tirmizi demişdir.

Mündəricat

Ön	söz	3
.....		
Müəllifdən		5
ALDANILMANIN DƏRƏCƏLƏRİ		10
1.	Allaha şərikin qoşmaq (şirk)	10
.....		
2.	Yenilikçilik (bidət)	10
.....		
3.	Böyük günahlar	10
.....		
4.	Kiçik günahlar	11
.....		
5.	Məkrüh (qınanan əməllər)	12
.....		
6.	Azəhəmiyyətli işlər	12
.....		
ŞEYTANNIN İNSANLARI YOLDAN ÇIXARTMA ÜSULLARI		13
1.	Yalanın bəzədilməsi	13
.....		
2.	Günahlara gözəl adlar vermək	14
.....		
3.	Xeyirxah işlərə mənfur adların qoyulması	14
.....		
4.	İnsanın nəfsinin özünə qarşı istifadə edilməsi	15
.....		
5.	Allahın yolundan sapdırılmağın təcridiliyi	15
.....		
6.	Həqiqətin qarşısını almaq	16
.....		
7.	«Xeyirxah məsləhətçi»	18
.....		
8.	Adamlardan olan şeytanların köməyinə müraciət etmə	18
.....		
ŞEYTANIN QAPILARI		20
1.	Cəhalət	20
.....		

2.			<i>Qəzəb</i>	21
3.	<i>Bu</i>	<i>dünyaya</i>	<i>məhəbbət</i>	22
4.	<i>Bu</i>	<i>dünyaya</i>	<i>böyük</i>	<i>ümid</i> 23
5.			<i>Acgözlük</i>	24
6.			<i>Xəsislik</i>	25
7.			<i>Təkəbbür</i>	26
8.		<i>Tərif</i>	<i>sevmək</i>	28
9.	<i>Etdiyini</i>	<i>gözə</i>	<i>soxma</i>	29
10.	<i>Xudbinlik</i>		<i>(özünüsevərlik)</i>	30
11.	<i>Narahatçılıq</i>	<i>və</i>	<i>qorxu</i>	30
12.	<i>Ehtirasların</i>	<i>ardıya</i>	<i>getmə</i>	32
13.	<i>Pis</i>		<i>rəy</i>	33
14.	<i>Müsəlmanlara</i>	<i>qarşı</i>	<i>etinasızlıq</i>	34
15.	<i>Günahlara</i>		<i>etinasızlıq</i>	35
16.	<i>Allahın</i>	<i>qəzəbindən</i>	<i>təhlükəsizlik</i>	<i>hissi</i> 35
17.	<i>Allahın</i>	<i>mərhəmətini</i>	<i>qazanmaqdan</i>	<i>ümidini</i> <i>itirmək</i> 36
MÜSƏLMANIN ŞEYTANA QARŞI UCALTDIĞI QALALAR				37
1.		<i>Sədaqət</i>	<i>(ixlas)</i>	37
2.	<i>Bir</i>	<i>olan</i>	<i>allaha</i>	<i>ibadət</i> 38
3.		<i>Camaatla</i>	<i>olmaq</i>	38

4.	Camaat	namazı	40
5.	Qur'ana və sünnəyə əməl etmək		40
6.	Allahın köməyinə sığınmaq		41
7.	Saleh əməllər (yaxşı işlər)	görmək	41
8.	«Ə'uzu billəhi minəş-şeytanir-racim» deməklə Allaha sığınmaq 41		
9.	Ailənin, uşaqların və mal-dövlətin mühafizəsi		44
10.	Əl-Bəqərə (inək)	surəsi	47
11.	«Bəqərə» surəsindən on ayə		47
12.	«Bəqərə» surəsindən son iki ayə		48
13.	Qur'anın son surələri		48
14.	Zikrlər (allahın adlarının yad edilməsi)		49
15.	Nəzərdən, gözdən	qorunma	50
16.	Dilin	qorunması	50
17.	Qarnın	qorunması	68
18.	Cinsiyyət orqanlarının	qorunması	71
19.	Əllərin	qorunması	74
20.	Evin	qorunması	78
21.	Evdən çıxanda	dua	84
22.	Məscidə girərkən	dua	85
23.	Şərə qarşı	dua	85

24.	Zərərə	qarşı	dua	86
25.	Gecə	edilən	dua	86
26.	Yatmazdan	öncə	dua	87
27.	Allahın	adını	yada salmaq	88
28.	Əsnəməyin	qarşısının	alınması	89
29.	Zəifliyə və səhvlərə yol vermədən qədərə inanmaq			90
30.	Azan			91
31.	Dəstəmaz			91
32.	Gecə		qalxma	92
33.	Bütün	işlərdə	şeytana qarşı çıxmaq	92
34.	Şübhə	doğuran	şeylərdən uzaq olmaq	94
35.	Allahı		yad etmə	95
Mündəricat				97

*Yığılmağa verilmişdir: 05.09.2003
Çapa imzalanmışdır: 07.10.2003
Kağız formatı 60/84 1/16. Ədəbi qarnitur.
Ofset çap üsulu. Şərti ç.v. 6,25.
Tirajı 1000.*

VAHİD ƏBDUS-SALAM BALI
İNSANIN CİN VƏ
ŞEYTANLARDAN QORUNMASI